नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग
लाजिम्पाट, काठमाडौं

फोनः ४४१५८०२/४४१५८०३/४४१२२४७/४४१९७१९/४४३९७८७/४४३९७८९
फ्याक्सः ४४११७८८, इमेलः hq@ird.gov.np, वेभसाइटः www.ird.gov.np

'' स्वच्छ, पारदर्शी र प्रविधिमैत्री कर प्रशासनः विकास, समृद्धि र सुशासन''

वार्षिक प्रतिवेदन २०७७/०७८

वार्षिक प्रतिवेदन
२०७७/०७८

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग
लाजिम्पाट, काठमाडौं

'' स्वच्छ, पारदर्शी र प्रविधिमैत्री कर प्रशासनः विकास, समृद्धि र सुशासन''

वार्षिक प्रतिवेदन

२०७७/०७८

नेपाल सरकार

अर्थ मन्त्रालय

आन्तरिक राजस्व विभाग

लाजिम्पाट, काठमाडौं

भूमिका

आन्तरिक राजस्व विभागले हरेक बर्ष आफूले गरेका कार्यहरुको कार्य प्रगति सम्बन्धमा बार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशित गर्दै आएकोमा आ.व.२०७७।७८ को बार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशित गरिएको छ।आ.व. २०७७।७८ को राजस्व नीतिका उद्देश्य प्राप्त गर्न विभागले उच्चतम प्रयास गरेको छ। विभागबाट सम्पादित सबै कार्य एवम् प्रयासहरु राजस्व सकलनको उच्च प्राथमिकतासँग अन्तरआवद्ध गरिएको छ। कर प्रशासनको कार्यप्रणालीमा चुस्तता तथा करदातामैत्री सेवा प्रवाह, कार्य फछ्र्यौटमा शीध्रता, कर सकलन गर्न सकिने नयाँ क्षेत्रको पहिचान जस्ता कार्य गर्न विभाग प्रतिवद्ध रहेको छ। राजस्व परिचालनमा प्रभावकारिता ल्याउन र कर प्रणालीलाई उन्नत बनाउनका लागि राजस्व नीति, कर सम्बन्धी कानून, राजस्व प्रणाली तथा प्रकृयामा सुधार र सरलीकरण गरी समयसामयिक सुधार र परिमार्जन गर्दै समय सापेक्ष बनाउने प्रयास गरिंदै आएको छ। असल कर प्रणालीका आधारभूत सिद्धान्तहरुः तटस्थता, पारदर्शिता, सरलता, समानता र स्वच्छतालाई आत्मसाथ गर्दै करदातामैत्री वातावरणको निर्माण गरी स्वेच्छिक कर सहभागिताको माध्यमबाट सरल, पारदर्शी, स्वच्छ र दक्ष एवम् मितव्ययी कर प्रशासनको विकास मार्फत आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने तर्फ विभाग क्रियाशिल रहेको छ। कर प्रशासनलाई दक्ष, व्यवसायिक एवं आधुनिक कर प्रशासनको रुपमा स्थापित गर्दै आम नागरिकको चाहना अनुरुप समयानुकूल बनाउन रणनीतिक सुधार योजना, व्यवसायिक कार्ययोजनाहरुका आधारमा यस विभागले कार्यसम्पादन गरिरहेको छ। कोभिड-१९ महामारीका बीच राजस्व सकलनको चुनौतिपूर्ण लक्ष्य हासिल गर्नका लागि सम्पादन गरिएका कार्यहरुको समिक्षा गरी आ.व. २०७७।७८ को बार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्न पाउदा मलाई खुसी लागेको छ। विभाग र विभाग मातहतका सम्पूर्ण कार्यालयहरुले आ.व. २०७७।७८ मा तोकिएका लक्ष्य तथा प्रगतिको आधारमा मुख्य मुख्य क्रियाकलाप समावेश गरी यो वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिएको छ।

विभाग र विभाग मातहतका सम्पूर्ण कार्यालयहरुले आ.व. २०७७।७८ मा तोकिएका लक्ष्य तथा प्रगतिको आधारमा मुख्य मुख्य क्रियाकलाप समावेश गरी यो वार्षिक प्रतिवेदन तयार गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा विभागलाई रु. ४५० अर्ब ३४ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा कोभिड-१९ को महामारीले श्रृजना गरेको प्रतिकूलताका बाबजुद पनि चालु आर्थिक वर्षमा रु. ४२९ अर्ब २७ करोड राजस्व असुली भई लक्ष्यको तुलनामा ९५.३२ प्रतिशत प्रगति भएको र समग्र राजस्व असुली गत आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को तुलनामा ११.६४ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ।

यस आ.व. २०७७।७८ मा व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्बर (B-PAN) तर्फ २,४५,५६१ करदातालाई करको दायरामा ल्याई २०७८ आषाढ मसान्तसम्ममा व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्बर लिएका करदाता संख्या १५,७७,३८३ पुगेको छ भने व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बरतर्फ (P-PAN) आ.व. २०७७।७८ मा ५,१७,६१० करदाता करको दायरामा आई व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बरतर्फ कुल करदाता संख्या २४,७१,७२६ पुगेको छ। व्यवसायिक र व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लिएका करदाताको कूल संख्या ४०,४९,१०९ पुगेको छ।
प्रणाली सुधारतर्फ यस आ.व. २०७७।७८ मा E-tds विवरणको करदाता आफैले self- verification गर्न सक्ने, E-payment , online personal PAN Registration, Return & Payment को SMS मार्फत जानकारी, डे०१ र डे०२ आय विवरण र कर भुक्तानी प्रणालीलाई एकीकरण गरी स्वचालित कर चुक्ता प्रमाणपत्र जारी लगायतका प्रणालीगत सुधार गरिएको छ।

आगामी दिनमा कुल राजस्वमा आन्तरिक राजस्वको योगदान बढाउनको लागि कर प्रणालीलाई सबल र प्रभावकारी बनाउन करदाता शिक्षा/सचेतनाका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, बजार अनुगमनलाई स्वचालित बनाउने, सूचना र

जोखिम सूचकमा आधारित गुणस्तरीय करपरीक्षण र प्रभावकारी अनुसन्धान मार्फत स्वच्छ र पारदर्शी कर प्रणालीको विकास गर्ने कार्यलाई जोड दिनुपर्ने छ। सूचना प्रविधिको विकास सँगसँगै विद्युतीय कारोबारलाई करको दायरामा ल्याई करको दायरा बिस्तार गर्नुपर्ने र करदाताको कर सहभागिता लागत र समय घटाउन सूचना प्रविधिको प्रयोग गरि प्रकृयागत सरलीकरण गरिने छ। संरचनागत, प्रविधिगत, प्रकृयागत, व्यवहारगत सुधार गर्दै कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरी सक्षम जनशक्ति तयार गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखिएको छ।

माननीय मन्त्रीज्यू, श्रीमान् सचिवज्यूहरु, राजस्व व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुखज्यू लगायत मन्त्रालयका अन्य पदाधिकारी र कर्मचारीहरुले दिनुभएको मार्ग निर्देशन र उत्प्रेरणाले गर्दा विभागलाई सुम्पिएका कार्य गर्न सहज भएको छ। यस अवसरमा सहयोग र सद्भावको लागि उहाँहरु सबैप्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छु। यसै गरी विभाग र मातहत कार्यालयको कार्यगत लक्ष्य तथा राजस्व संकलनमा प्रत्यक्ष सल्लाह र सुझाव दिई सहयोग पुर्याउनु हुने करदाता लगायत सरोकारवाला विभिन्न सरकारी, निजी, गैह्र सरकारी निकाय, संघ संस्था, व्यक्ति तथा विदेशी दातृ निकायहरु प्रति धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु। वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्न सहयोग गर्नुहुने विभागका उपमहानिर्देशक श्री अर्जुन प्रसाद भट्टराई, उपमहानिर्देशक श्री आनन्द काफ्ले, प्रमुख कर अधिकृत श्री सुब प्रसाद रिजाल, निर्देशक श्री पदम कुमार श्रेष्ठ, प्रमुख कर अधिकृत श्री दुर्गादत्त भण्डारी, प्रमुख कर अधिकृत श्री अर्जुन प्रसाद ढकाल, निर्देशक श्री ठगबहादुर महोत्रा ,कर अधिकृत श्री सरिता भट्ट (नेपाल), कर अधिकृत श्री भीम प्रकाश देवकोटा र शाखा अधिकृत श्री तिलक बहादुर थापा लगायत सम्पूर्ण कर परिवारलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

शोभाकान्त पौडेल
महानिर्देशक
मंसिर,२०७८

विषय सूची

सि.नं.	शीर्षक	पेज नं.
	कार्यकारी सारांश	१
१.	सामान्य जानकारी	५
१.१	परिचय	५
१.२	सोच, गन्तव्य, समग्र उद्देश्य, कार्यादेश, मुल्य मान्यता, कार्य प्रणाली र प्रतिबद्धता	५
१.३	संगठनात्मक संचरना र जनशक्ति व्यवस्थापन	७
१.४	आगामी सुधारको सोच	८
२.	आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को समष्टिगत उपलब्धि	१५
२.१	कूल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात	१६
२.२	कूल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तः शुल्क परिचालनको अवस्था	१७
२.३	कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	१८
२.४	राजस्वको संरचनागत योगदान	१८
२.५	कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	१९
२.६	शाखागत विश्लेषण	२०
२.६.१	करदाता सेवा शाखा	२०
२.६.२	सूचना संकलन, अनुसन्धान तथा जोखिम विश्लेषण शाखा	२६
२.६.३	सूचना प्रविधि व्यवस्थापन शाखा	२९
२.६.४	योजना तथा मानव संशाधन विकास शाखा	३३
२.६.५	अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा	३४
२.६.६	अन्तःशुल्क शाखा	३८
२.६.७	अन्तर्राष्ट्रिय कर शाखा	३९
२.६.८	कर फिर्ता शाखा	४१
२.६.९	प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा	४२
२.६.१०	कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा	४३
२.६.११	बक्यौता तथा बेरूजु शाखा	४९
२.६.१२	आर्थिक प्रशासन शाखा	५२
२.६.१३	कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा	५४
२.६.१४	नीति विश्लेषण शाखा	५६
२.६.१५	कानून शाखा	५७

२.६.१६	कर प्रणाली सुधार शाखा	६०
२.६.१७	सामान्य प्रशासन शाखा	६१
३.	आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण	६५
३.१	कुल आन्तरिक राजस्व संकलनमा शीर्षकगत असुलीको अंश	६६
३.२	विगत सात वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था	६७
३.३	मूल्य अभिवृद्धि करको आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात	६७
३.४	शीर्षकगत मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)	६८
३.५	मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था	६८
३.६	शीर्षकगत आयकर संकलन	६९
३.७	आर्थिक बर्ष. २०७७/७८ को आयकर संकलनको संरचनागत अवस्था	७०
३.८	अन्तः शुल्कको संरचनात्मक अवस्था	७०
३.९	आर्थिक बर्ष २०७७/७८ को अन्तः शुल्क तर्फको संकलन संरचना	७१
३.१०	आर्थिक बर्ष २०७७/७८ को राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था	७२
३.११	उपत्यका वाहिरका कार्यालयको राजस्व संकलनको अवस्था	७४
३.१२	उपत्यकाभित्र र बाहिरका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको राजस्वमा योगदान	७६
३.१३	सामाजिक सुरक्षा कर	७७
३.१४	विभिन्न क्षेत्रको आयकरमा योगदान	७८
३.१५	पूँजीगत लाभकर	७८
३.१६	राजस्व संकलनको लागत	७९

तालिकाहरुको सूची

तालिका १	कूल गार्हस्थ उत्पादनमा राजस्व परिचालनको अनुपात	१६
तालिका २	कूल गार्हस्थ उत्पादनमा मू.अ.कर, आयकर र अन्तःशुल्कको अनुपात	१७
तालिका ३	कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	१८
तालिका ४	आ.व. २०७७।७८ राजस्वको संरचनात्मक योगदान	१८
तालिका ५	आ.व. २०७७।७८ शीर्षकगत राजस्व संकलनको बनोट	१९
तालिका ६	कूल कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	१९
तालिका ७	करको दायरा तथा कर सहभागिताको अवस्था	२१
तालिका ८	मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था	२२
तालिका ९	अनुसन्धान तर्फको लक्ष्य तथा प्रगति	२७
तालिका १०	आ.ब.२०७८।७९ कार्यगत लक्ष्य विवरण	२७
तालिका ११	आगामी वर्षको कार्य योजना	२८
तालिका १२	सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखाबाट भएका सुधार कार्यहरु	२९
तालिका १३	कार्यालयहरुको कार्यसम्पादन तथा ग्रेडिङ	३५
तालिका १४	दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता भएका देशहरु	४०
तालिका १५	कर फिर्ता विवरण	४२
तालिका १६	कुटनीतिक कर फिर्ता विवरण	४२
तालिका १७	प्रशासकीय पुनरावलोकन कार्य प्रगति	४२
तालिका १८	आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुको कर परीक्षण विवरण	४४
तालिका १९	ठूला करदाता कार्यालयको कर परीक्षण विवरण	४६
तालिका २०	मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयको कर परीक्षण विवरण	४७
तालिका २१	आ.व.२०७७।७८ सम्मको वक्यौताको विवरण	४९
तालिका २२	कार्यालयगत वेरुजु फछ्र्यौटको अवस्था	५०
तालिका २३	विभागको ITX प्रणाली अनुसार आ.व. २०७७।७८ आषाढ सम्ममा कर परीक्षण पुनरावलोकन सम्पन्न भै छानविन गर्न पठाएको मध्ये कार्यालयबाट छानवीन हुन वाकी	५४
तालिका २४	बार्षिक प्रगति विवरण	५९
तालिका २५	आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको पद अनुसार दरबन्दी विवरण	६१
तालिका २६	आ.व. २०७७।७८ को राजस्व लक्ष्य र प्रगति	६५
तालिका २७	कुल आन्तरिक राजस्व संकलनमा शिर्षकगत असुलीको अंश	६६
तालिका २८	विगत ७ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था	६७
तालिका २९	मूल्य अभिवृद्धि करको आन्तरिक र पैठारीको संकलन अनुपात	६७
तालिका ३०	मूल्य अभिवृद्धि करको शीर्षकगत संकलन	६८
तालिका ३१	मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था	६९
तालिका ३२	आयकरको शीर्षकगत संकलन	६९
तालिका ३३	आर्थिक वर्ष २०७७।७८ को आयकरको क्षेत्रगत संकलन	७०

तालिका ३४	अन्तः शुल्कको शीर्षकगत संकलन	७१
तालिका ३५	आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा अन्तःशुल्कको संकलन संरचना	७१
तालिका ३६	ठूला करदाता कार्यालयको राजस्व लक्ष्य र संकलन	७२
तालिका ३७	उपत्यकाभित्रका कार्यलयगत राजस्व लक्ष्य र संकलन	७३
तालिका ३८	कार्यलगत राजस्व लक्ष्य र संकलन (उपत्यका बाहिर)	७४
तालिका ३९	उपत्यका भित्र र बाहिरका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुको राजस्वमा योगदान	७६
तालिका ४०	सामाजिक सुरक्षा कर	७७
तालिका ४१	विभिन्न क्षेत्रको आयकरमा योगदान	७८
तालिका ४२	पूंजीगत लाभकर	७८
तालिका ४३	राजस्व संकलनको लागत विवरण	७९

चित्रहरूको सूची

चित्र १ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात

चित्र २ कूल गार्हस्थ उत्पादनमा मू.अ.कर आयकर र अन्तःशुल्कको अनुपात

चित्र ३ कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान

चित्र ४ कुल कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान

चित्र ५ आर्थिक वर्ष २०७७।७८ को राजस्व लक्ष्य र प्रगति

चित्र ६ मूल्य अभिबद्धि करको संचनात्मक अवस्था

चित्र ७ आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा अन्तःशुल्क संकलन संरचना

चित्र ८ ठूला करदाता कार्यालयको राजस्व लक्ष्य र संकलन

चित्र ९ उपत्यक भित्रका कार्यलयगत राजस्व लक्ष्य र संकलन)

चित्र १० कार्यालगत राजस्व लक्ष्य र संकलन (उपत्यका बाहिर)

चित्र ११ उपत्यका भित्रर बाहिरका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुको राजस्वमा योगदान

चित्र १२ सामाजिक सुरक्षा कर

कार्यकारी सारांश

मुलुकको समृद्धि र विकासका लागि आन्तरिक राजस्व परिचालन एउटा बलियो आधार स्तम्भ हो। आन्तरिक राजस्वको प्रभावकारी परिचालनबाट मात्र राज्यले नागरिकका लोककल्याणकारी एवम् सन्तुलित आर्थिक सामाजिक विकासका कार्यहरु सञ्चालन गर्न सक्दछ। नेपालमा व्यवस्थित कर प्रणाली अवलम्बन गरिएको छ दशक भन्दा बढी भईसकेको छ। यसबीचमा कर प्रणालीका कयौं आधारभूत सिद्धान्तहरु समेत परिवर्तन भएका छन्। करिब दुई दशकभन्दा बढी समयदेखि स्वयंकर निर्धारणमा आधारित आधुनिक कर प्रणालीको अभ्यास हुँदै आएको छ। संघीय प्रणालीअनुरुप कर प्रशासनको संरचनागत सुधार गर्दै थप व्यावसायिक र करदाता मैत्री कर प्रशासनमार्फत अधिकतम राजस्व परिचालन गरी राज्यले अवलम्वन गरेको "समृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली" को लक्ष्य हासिल गर्न अधिकतम योगदान दिनेतर्फ हाम्रा सम्पूर्ण प्रयासहरु केन्द्रित छन्। बदलिँदो आर्थिक व्यवस्था अनुरुप कर प्रणालीमा समयानुकूल सुधार ल्याई आर्थिक समृद्धि र सुशासनको लक्ष्य पूरा गर्न विभिन्न सुधारका प्रयासहरु गरिँदै आएको छ। यसका लागि कर सहभागिता स्तरमा वृद्धि गर्ने, सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारलाई करको दायरामा ल्याउने, कर संकलन लागत र करदाताको कर परिपालना लागत घटाउने, कर प्रशासनलाई स्वच्छ, व्यवसायिक, पारदर्शी र सदाचारमूलक बनाउने दिशातर्फ थप प्रयासहरु गर्नुपर्ने आवश्यकता छ।

दीगो, पारदर्शी, प्रभावकारी र प्रगतिशिल कर प्रणालीको विकास मार्फत मुलुकको आन्तरिक स्रोत परिचालनमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएको आन्तरिक राजस्व विभागको क्रियाशीलताले राजस्व संकलनमा थप प्रभावकारिता हासिल भई सार्वजनिक वित्त सुदृढ हुँदै गएको छ। स्वच्छ, पारदर्शी र फराकिलो कराधारयुक्त कर प्रणालीबाट नै “समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली” को राष्ट्रिय संकल्प पूरा गर्न सकिन्छ। हाल यस विभागले ठूला करदाता कार्यालय १, मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय १, आन्तरिक राजस्व कार्यालय ४३, र करदाता सेवा कार्यालय ३९ गरी जम्मा ८४ वटा कार्यालयबाट सेवा प्रवाह गर्दै आएको छ।

आ.व.२०७७।०७८ मा भएका मूख्य मूख्य प्रगतिलाई देहायअनुसार उल्लेख गरिएको छ।

- ❖ आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा आन्तरिक राजस्व विभागको लक्ष्य ४ खर्ब ५० अर्ब ३४ करोड रहेकोमा ४ खर्ब २९ अर्ब २७ करोड राजस्व संकलन भई लक्ष्यको तुलनामा ९५.३२ प्रतिशत प्रगति भएको छ।

- ❖ मूल्य अभिवृद्धि करः रु. ३ खर्व २ अर्ब १६ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा रु. २ खर्व ८७ अर्ब ६ करोड असूल भएको छ। सो मध्ये पैठारीतर्फ १ खर्व ९० अर्ब १३ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. १ खर्व ७० अर्ब ६३ करोड र आन्तरिक तर्फ १ खर्व १२ अर्ब ३ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. १ खर्व १६ अर्ब ४३ करोड असुल भएको छ। आन्तरिक तर्फ लक्ष्यको तुलनामा १०३.९२ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।

- ❖ आयकरः रु.२ खर्व १० अर्ब ९८ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. २ खर्व ७७ करोड असुली हुन गई लक्ष्यको तुलनामा ९५.१६ प्रतिशत प्रगति भएको छ।

- ❖ अन्तःशुल्कः रु. १ खर्व ५२ अर्ब ३६ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. १ खर्व ३४ अर्ब ९ करोड असुली भएको छ। अन्तःशुल्कको पैठारी तर्फ ५६ अर्ब ५८ करोड लक्ष्य रहेकोमा ५२ अर्ब ५८ करोड र आन्तरिक तर्फ रु ९५ अर्ब ७८ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ८१ अर्ब ५१ करोड असुली भएको छ। आन्तरिक तर्फ लक्ष्यको तुलनामा ८५.१० प्रतिशत प्रगति भएको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७६।७७ मा कर संकलन लागत ३ रुपैयाँ ६२ पैसा रहेकोमा यस आ.व २०७७।७८ मा २ रुपैया ५२ पैसा रहेको छ।

- आन्तरिक राजस्व विभाग र विभाग अन्तर्गत कार्यालयको कूल बेरुजु ४९ अर्ब ६१ करोड ४९ लाख १५ हजार रहेकोमा यस आर्थिक वर्षमा २८ अर्ब ८६ करोड २६ लाख ९६ हजार फछ्र्यौट भएको छ। उक्त बेरुजु फछ्र्यौट कूल बेरुजुको ५८.१७ प्रतिशत हुन आउँछ भने फछ्र्यौट लक्ष्यको ७७.७८ प्रतिशत प्रगति भएको छ।

- विभाग र मातहत कार्यालयका कर्मचारीहरुलाई कर तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न विषयमा १५ वटा तालिम संचालन गरिएको छ जसमा ६२९ कर्मचारी सहभागी भएका थिए । यसैगरी यस आर्थिक वर्ष भरीमा विभाग र अन्तर्गत कार्यालयमा कार्यरत ६७ जना कर्मचारीहरुलाई वैदेशिक तालिम, सेमिनार, अध्ययन भ्रमणमा सहभागी गराइएको छ।

- आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा मू.अ.कर तर्फ ३७,८६८ करदाताहरू दर्ता गरिएको छ । यस आर्थिक वर्ष सम्ममा २,६८,४३६ करदाताहरू मू.अ.करमा दर्ता भएका छन्।

- आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा अन्तःशुल्क तर्फ १,०३,४२३ करदातालाई अन्तःशुल्क इजाजत पत्र प्रदान तथा नवीकरण गरिएको छ।

- आर्थिक वर्ष २०७७/७८ सम्ममा व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्वर (PAN) जम्मा १५,७७,३८३ र व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्वर (PPAN) जम्मा २४,७१,७२६ प्रदान गरिएको छ । कूल करदाता संख्या ४०,४९,१०९ रहेको छ। साथै आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा सरकारी तथा अन्य संस्थाहरू गरी जम्मा ४८९३ लाई Withholdee PAN (WPAN) प्रदान गरिएको छ।

- मदिरा तथा सूर्तीजन्य वस्तुहरु उत्पादन गर्ने उद्योगहरुले कच्चा पदार्थ राख्ने गोदाम, तयारी पदार्थ राख्ने गोदाम, निष्कासन गर्ने ठाउँमा सीसीटीभी क्यामरा राख्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ।

- आ.व २०७७।७८ मा ३९६४ करदाताको पूर्ण कर परीक्षण सम्पन्न भएको छ। यसबाट आयकर तर्फ रु.६८ अर्व ३१ करोड ५४ लाख, मु.अ.करतर्फ रु.३ अर्व ४७ लाख र अन्तशुल्कतर्फ रु.४ करोड २३ लाख कर निर्धारण हुनुका साथै संशोधित कर निर्धारणबाट रु.१९ अर्व ५८ करोड नोक्सानी घटाइएको छ।

भाग– १
जानकारी

१. सामान्य जानकारी

१.१ परिचय

मुलुकको वित्त नीतिको प्रमुख उपकरणको रुपमा रहेको कर राजस्व अन्तर्गत आन्तरिक राजस्व परिचालनको महत्वपूर्ण स्थान रहन्छ। नेपालको कर प्रणालीलाई आधुनिकीकरण गर्न, करदाताको कर सहभागिता लागत घटाउन, , प्रविधिमैत्री जनशक्ति विकास, आन्तरिक कार्यप्रक्रिया सरलीकरण गर्न जोखिममा आधारित कर परीक्षण,विद्युतीय सुशासन कायम गर्न, नतिजामा आधारित व्यावसायिक संगठन र कार्य विशिष्टिकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्ने उद्देश्यले साविकका कर विभाग तथा मूल्य अभिवृद्धि कर विभागलाई एकीकृत गरी विक्रम संवत २०५८ बैशाख २ गते कर विभागको रूपमा स्थापना भई २०५८ श्रावण १ देखि आन्तरिक राजस्व विभागको गठन भएको हो। विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हित अनुकूल बनाउँदै नेपालको कराधारको संरक्षण गर्ने गरी नीतिगत सुधार गर्न नेपालको सार्वजनिक व्यवस्थापनको क्षेत्रमा आन्तरिक राजस्व विभाग एक आधुनिक संगठनको रूपमा रहेको छ। आन्तरिक राजस्वका स्रोतमार्फत कर राजस्व परिचालनमा यस विभागको भूमिका महत्वपूर्ण रही आएको छ। नेपाल सरकारको कूल राजस्वमध्ये करिब आधा हिस्सा यस विभागबाट सङ्कलन हुने गरेको छ। विभागले आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क लगायतका कर कानूनको प्रशासन गर्दै आएको छ। यस विभागले १ ठूला करदाता कार्यालय, १ मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय, ४३ आन्तरिक राजस्व कार्यालय र ३९ करदाता सेवा कार्यालय समेत ८४ वटा कार्यालय मार्फत सेवा प्रदान गर्दै आएको छ। वर्तमान संगठनात्मक संरचना अनुसार यस विभाग अन्तर्गत करीब १७०१ जनशक्ति रहने गरी संगठन संरचना र दरबन्दी स्वीकृत भएको छ।

१.२ सोच, गन्तव्य, उद्देश्य, कार्यादेश, मान्यता, कार्यप्रणाली र प्रतिबद्धता

सोच (Vision)

फराकिलो कराधार, पारदर्शी एवं न्यायोचित कर प्रणालीमार्फत आर्थिक-सामाजिक विकासमा सहयोगी एवं सबल संगठनको रुपमा विकास गर्ने।

गन्तव्य (Mission)

उपयुक्त कर नीति तथा उत्कृष्ट सेवाको माध्यमबाट कर सहभागिता सुनिश्चित गर्ने।

समग्र उदेश्य (Overall Objective)

समतामूलक, प्रगतिशील, पारदर्शी र पूर्वानुमानयोग्य कर प्रणाली सुनिश्चित गर्ने।

कार्यादेश (Mandates)

- कर प्रशासन तथा सुधार
- कर नीति तर्जुमा र कार्यान्वयन
- करदाता सेवा र शिक्षा
- अनुसन्धान र विकास
- सूचना प्रविधि व्यवस्थापन

मुल्य मान्यता (Values)

- सदाचार
- व्यवसायिकता

- स्वच्छता
- सम्मान
- सहकार्य
- नवप्रवर्तन

विभागको कार्य प्रणाली

यस विभागले कर नीति एवं कानून तर्जुमाको मस्यौदा तयार गर्ने, आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर ,अन्तःशुल्क तथा अन्य कर नीति तथा कानूनहरुको कार्यान्वयन गर्ने गर्दछ। करको दायरा बिस्तार गर्ने, कर कानूनको परिपालना भए नभएको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने, करदाताको स्वेच्छिक कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक कार्यप्रणाली तथा कार्यक्रम लागू गर्ने र कर जोखिममा आधारित भई कर कानूनहरुको कार्यान्वयन गर्ने, गराउने कार्य गर्दै आइरहेको छ।

यस सन्दर्भमा आन्तरिक राजस्व व्यवस्थापन गर्ने, सूचना प्रविधिको उपयोग गर्दै करदाता सेवा प्रदान गर्ने, सबै करदाताको पहिचान दिने गरी स्थायी लेखा नम्बर जारी गर्ने, सूचना प्रविधिको उपयोगबाट करदाता र कर प्रशासनको प्रत्यक्ष सम्पर्क घटाउँदै कर सहभागिता बढाउने, स्वयं कर निर्धारण प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्दै सीमित करदाताको कर परीक्षण र अनुसन्धान गर्ने, कर संकलन लागत घटाउने, अनौपचारिक अर्थतन्त्रलाई करको दायरामा ल्याउन जोड दिने जस्ता कार्यनीति तथा कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै आएको छ। विभाग र अन्तर्गत कार्यालयको कार्य संचालन प्रक्रियामा कार्यमूलक कार्यप्रणाली अवलम्वन गरिएको छ।

प्रमुख कार्यहरु (Functions)

विभागबाट मुख्यतः करदाता सेवा, कर संकलन, कर फिर्ता, कर परीक्षण तथा अनुसन्धान, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, कर नीति तर्जुमामा परामर्श, अन्तर्राष्ट्रिय कर प्रशासन सम्बन्धी कार्य, कर नीति कार्यान्वयनमा कानूनी राय प्रदान गर्ने, प्रशासकीय पुनरावलोकन गर्ने, अन्तःशुल्क प्रशासन गर्ने, वित्तिय सूचनाको अभिलेखका लागि सूचना प्रणालीको विकास एवं प्रयोग र संस्थागत सुधार, क्षमता बिस्तार, आर्थिक प्रशासन, कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरु सम्पादन गरिन्छ।

विभागले प्रशासन गर्ने मुख्य ऐन, नियमहरु

ऐनहरु	नियमहरु
आयकर ऐन, २०५८	आयकर नियमावली, २०५९
मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२	मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३
अन्तःशुल्क ऐन, २०५८	अन्तःशुल्क नियमावली, २०५९
मदिरा ऐन, २०३१	मदिरा नियमहरु, २०३३
सालबसाली आर्थिक ऐन	

विभागको प्रतिबद्धता

समृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली" को लक्ष्य हासिल गर्न करदाता, लगानीकर्ता र आम नागरिकले अपेक्षा गरेको आदर्श कर प्रणालीबाट स्वच्छता, समानता, तटस्थता र पारदर्शिता कायम गरी कर प्रशासन र करदाताबीच आपसी विश्वासको वातावरण श्रृजना गर्दै स्वेच्छिक कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने, कर कानूनको परिपालनामा

जोड दिने, प्रकृयागत सरलीकरण गरी करदातालाई सरल सहज सेवा प्रदान गरी आन्तरिक राजस्व परिचालनमा महत्वपूर्ण योगदान दिने यस विभागको प्रतिबद्धता रहेको छ। उत्कृष्ट सेवा प्रवाहद्वारा करदातामैत्री , प्रविधिमैत्री र लगानीमैत्री कर प्रणालीको कार्यान्वयन गर्दै दक्ष , सशक्त र व्यावसायिक कर प्रशासनको परिचय दिन विभाग कटिबद्ध छ। विभागको दोस्रो रणनीतिक योजना आ.व. २०७४।७५ देखि २०७८।७९ मार्फत समग्र कर प्रशासनलाई सुदृढ तुल्याउन देहायका ४ वटा क्षेत्रमा समग्र सुधार केन्द्रित छः

क) कर नीतिहरुमा सुधार

- ❖ लगानी र आर्थिक वृद्धिमा सघाउ पुग्ने ढंगले कर नीतिको सुधार गर्ने
- ❖ कराधारलाई व्यापक र सुरक्षित बनाउने
- ❖ कर कानून र प्रक्रियागत ढाँचाको सामञ्जस्य गर्ने
- ❖ नीति सिफारिसका लागि अनुसन्धान र विकासलाई पुनर्जिवित गर्ने

ख) करदाता सेवा र शिक्षामा सुधार

- ❖ करसम्बन्धी सामग्री र सूचनाको विकास तथा अद्यावधिक गरी प्रसार गर्ने
- ❖ कर सहभागिता लागत घटाउन करदाता सेवामा सुधार गर्ने
- ❖ करदाता शिक्षा र अन्तरक्रिया कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने
- ❖ सेवा प्रवाह सम्बन्धमा सरोकारवालाहरुसँग सहकार्य गर्ने

ग) सबलीकरण संयन्त्रको अभिवृद्धि

- ❖ सूचना सञ्जालमा सुधार
- ❖ करको दायरामा नआएका करदाताको पहिचान र मूल्याङ्कन गर्ने
- ❖ उच्च जोखिम वहन गर्ने करदाताको कर परिक्षण र अनुसन्धान गर्ने
- ❖ नियामक र अनुसन्धान गर्ने अन्य निकायहरुसँग समन्वय गर्ने

घ) संगठन तथा प्रणालीको सुदृढीकरण

- ❖ संगठन संरचनामा सुधार गर्ने
- ❖ पेशागत र विशिष्टीकृत मानवस्रोतको संस्थागत विकास गर्ने
- ❖ संस्थागत क्षमता सुदृढीकरण गर्ने
- ❖ पूर्ण क्षमताको विद्युतीय शासन प्रणालीको उपयोग गर्ने

१.३ संगठनात्मक संरचना र जनशक्ति व्यवस्थापन

करको दायरा विस्तार, स्वयं कर निर्धारण तथा स्वतःस्फूर्त कर परिपालना, गुणस्तरीय कर परीक्षण र प्रभावकारी अनुसन्धान, देशव्यापी रुपमा कर सम्बन्धी चेतनाको अभिवृद्धि व्यवहारिक तथा आवश्यकतामा आधारित करदाता शिक्षा , चुस्त र पारदर्शी सेवा प्रवाह जस्ता आधारभूत मान्यताहरुलाई सार्थक तुल्याउन आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना पूर्णतया कार्यमूलक प्रणाली (Functional System) अनुरुप कार्यान्वयनमा रहेको छ। विभागमा चार महाशाखाहरू रहेका छन्। प्रत्येक महाशाखा प्रमुखको रुपमा रा.प. प्रथम श्रेणीको उपमहानिर्देशक र प्रत्येक शाखामा रा.प द्धितीय श्रेणीको निर्देशक रहने व्यवस्था छ। यसका अतिरिक्त महानिर्देशकको प्रत्यक्ष मातहतमा रहने गरी प्रशासकिय पुनरावलोकन शाखा रहेको छ। जनशक्ति सहितको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ।

(क) नीति विश्लेषण तथा व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तर्राष्ट्रिय कर शाखा, कर प्रणाली सुधार शाखा, नीति विश्लेषण शाखा, कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा, योजना तथा मानव संसाधन विकास शाखा, कानून शाखा, सामान्य प्रशासन शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखा रहेका छन्।

(ख) सञ्चालन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत करदाता सेवा शाखा, कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा, राजस्व संकलन तथा प्रक्षेपण शाखा, बक्यौता तथा बेरुजु शाखा, अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा र कर फिर्ता शाखा रहेका छन्।

(ग) अन्तःशुल्क तथा अनुसन्धान महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तःशुल्क व्यवस्थापन शाखा र अन्तःशुल्क नीति विश्लेषण तथा विकास शाखा, अन्तःशुल्क प्रयोगशाला, अनुसन्धान शाखा, सूचना संकलन तथा जोखिम विश्लेषण शाखा रहेका छन्।

(घ) सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत व्यवस्थापन सूचना प्रणाली शाखा, सूचना संचार प्रविधि शाखा र सूचना प्रविधि परिपालना तथा सुरक्षा शाखा रहेका छन्। यस महाशाखाले समग्र कर प्रणालीलाई प्रविधिको सञ्जालमा आवद्ध गर्न र तदनरूप कार्य सञ्चालन गर्न मातहत कार्यालय एवं करदाताहरूलाई सहजीकरण गर्ने गर्दछ।

१.४ आगामी सुधारको सोच

अबका दिनमा आन्तरिक राजस्व विभागले निम्न क्षेत्रमा सुधारका कार्यहरू गर्नुपर्ने देखिन्छ।

१. कर प्रणाली सुधार

- ❖ अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा आएको परिवर्तन तथा हाम्रो परिवर्तित परिवेशलाई समेत आत्मसात गर्दै कर कानूनमा समयसापेक्ष सुधार गरिनेछ।
- ❖ सूचना, प्रमाण र अन्वेषणमा आधारित अनुसन्धान, जोखिमका सूचकमा आधारित गुणस्तरीय कर लेखापरीक्षण, कारोबारमा आधारित करदाताको वर्गीकरण, कार्यगत कार्यबोझमा आधारित संगठनात्मक व्यवस्था, पेशागत दक्षतामा आधारित कर प्रशासन, न्यायिक सिद्धान्तमा आधारित कर निर्धारण र पुनरावलोकन, स्वयं घोषणामा आधारित कर प्रणाली अवलम्वन गरी कर प्रशासन सञ्चालन गरिने छ।
- ❖ खोज एवं अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक कर शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा प्रवाह, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण तथा सो लक्ष्य हासिल गरिनेछ।
- ❖ कर प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन तथा बढ्दो विश्वव्यापीकरणले यस क्षेत्रमा ल्याएको परिवर्तनलाई समेत सम्बोधन गर्न सक्ने मूल्य हस्तान्तरण निर्देशिका, स्वामित्व परिवर्तन सम्बन्धी निर्देशिका, तयार गरी लागू गरिने छ।
- ❖ अन्तर्राष्ट्रिय कर नीति अन्तर्गत दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता, मूल्य हस्तान्तरण, कर लेखा परीक्षण, कर सम्बन्धी सूचनाको आदान प्रदान समेतलाई व्यवहारिक रूपमा नै कार्यान्वयन गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्ने तर्फ जोड दिइने छ।

२. कार्यप्रणाली सुधार

- ❖ प्रविधिमैत्री कर प्रणालीको माध्यमबाट प्रक्रियागत सरलीकरणका गरिने छ।
- ❖ विद्युतीय माध्यमबाट कर दाखिला गर्नसक्ने प्रणालीलाई थप परिमार्जन गरिने छ।

- विभाग तथा मातहत कार्यालयहरूबाट करदाता शिक्षा, सूचना, सञ्चार, अन्तरक्रिया लगायत अन्य जागरणका कार्यहरू सम्पादन गरिने छन्।

- नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट सस्था, लेखापरीक्षक संघ लगायतका सम्बद्ध निकायहरूसँग करका विविध पक्षमा एवम् कर कानून कार्यान्वन सम्बन्धमा आवश्यक राय परामर्श लिने कार्यको थालनी गरिने छ।

३. करको दायरा बिस्तार

- आयआर्जन र व्यवसाय गर्ने सबैलाई स्थायी लेखा नम्बर प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई थप करदातालाई करको दायरामा ल्याइने छ।

- करको दर बढाउने भन्दा करको दायरा विस्तारलाई प्राथमिकता दिई कराधारलाई थप फराकिलो बनाउँदै लगिने छ।

- करदाता दर्ता गर्न आवश्यक कागजात, दर्ता सम्बन्धी अभिलेखमा परिवर्तनको सूचना दिने प्रकृया र करदाता दर्ता तथा दर्ता खारेजी सम्बन्धी कार्यहरुलाई चुस्त र पारदर्शी बनाउँदै लगिने छ।

- करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई पुरानो अभिलेखलाई सूचना प्रविधिमा आधारित अभिलेखमा रूपान्तरण गरिनेछ । करदाताको अभिलेख तथा कम्प्युटर प्रणालीमा रहेका सूचना एवं अभिलेखहरूको सुरक्षाको विशेष व्यवस्था गरिने छ।

४. कर परिपालनामा सुधार

- करदाता शिक्षा तथा जागरण अभियानको माध्यमवाट कर परिपालना बढाउने कार्यलाई अभियानको रुपमा अगाडि बढाइने छ।

- विगतमा ठूलो परिमाणमा नक्कली बिल विजकको प्रयोगबाट मूल्य अभिवृद्धि कर छली भएको प्रकरणलाई ध्यानमा राखी मूल्य अभिवृद्धि कर छली नियन्त्रण गर्न नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था गरिनेछ।

- स्थलगत अनुगमन तथा सूचना प्रविधिको माध्यमबाट अनुगमन गरी कर परिपालना बढाइनेछ। कर कानूनको अवज्ञा गर्नेहरूलाई कानून बमोजिम सजायको दायरामा ल्याइनेछ।

- कुनै पेशा तथा व्यावसायिक प्रयोजनका लागि बैंकहरूमा खाता खोल्दा वा अन्य कारोवार गर्दा स्थायी लेखा नम्वर अनिवार्य रूपमा उल्लेख गर्ने व्यवस्थालाई अझ ब्यापक बनाइने, साथै व्यावसायिक प्रयोजनका लागि निश्चित रकम भन्दा बढीको ऋृण लिंदा वा भुक्तानी गर्दा सो को जानकारी सम्बन्धित बैंक र करदाताले आफ्नो दर्ता रहेको आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई दिनुपर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।

- कर परिक्षण तथा अनुसन्धान गर्दा राजस्व अनुसन्धान विभागले संचालनमा ल्याएको VCTS प्रणालीमा भएको तथ्याङ्क तथा भन्सार विभागमा रहेको ASYCUDA WORLD प्रणालीमा रहेको तथ्याङ्क समेतको उपयोग गरिने छ।

५. न्यून बिजकीकरण नियन्त्रण

- ठूला करदाताहरूले जारी गर्ने कर बिजकलाई कम्प्युटर सफ्टवेयर मार्फत जारी गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य गरिने छ।

- व्यापार व्यवसायको क्षेत्रमा आयात निर्यात गर्दाको अवस्थामा भन्सारमा हुने न्यून मूल्याङ्कन, घर जग्गा जमिनको खरिद विक्रीमा मालपोत कार्यालयमा हुने न्यून मूल्याङ्कन, बजारमा बस्तु तथा सेवा बिक्री वितरणमा हुने न्यून बिजकीकरण र घर जग्गा बहालमा हुने न्यून घोषणाले राष्ट्रिय अर्थतन्त्र नै न्यून मूल्याङ्कन भएको छ। हरेक क्षेत्रमा हुने यस्तो न्यून बिजकीकरण र मूल्याङ्कन नियन्त्रण गर्न सम्बद्ध सबै क्षेत्रसँग सहकार्य गरिनेछ।

६. कर सूचना संजाल र अनुसन्धान

- करको दायरामा नआएका विलासी जीवनशैली अपनाउने व्यक्तिहरूको विभिन्न श्रोतबाट सूचना संकलन गरी एकीकृत सूची तयार गर्ने, निगरानी बढाउने तथा करको दायरामा ल्याई कर असुल गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

- उद्योग, व्यापार, पेशा, व्यवसाय, संस्था दर्ता गर्ने साथै अन्य नियमनकारी निकायहरू नेपाल राष्ट्र बैंक, उद्योग विभाग, बाणिज्य विभाग, सहकारी विभाग, यातायात व्यवस्था विभाग, महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका, नगरपालिका लगायतका निकायहरू र कर प्रशासनबीच विद्युतीय माध्यमबाट दर्ताकै अवस्थाको सूचना प्राप्त गरी करमा दर्ता नगरी कारोबार गर्न नपाइने व्यवस्था मिलाइनेछ।

- आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग र राजस्व अनुसन्धान विभागबीच सूचना सञ्जाल मार्फत सूचना आदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।

- राजस्व प्रशासनका विभिन्न क्षेत्र बीच प्राविधिक विषयहरूमा समन्वयात्मक ढंगले नीति निर्माणमा सुझाव आदान प्रदान गर्न तथा कार्यान्वयन तहमा देखिएका समस्या समाधान गर्न प्राविधिक समितिहरू गठन गरी कार्यगत समन्वय कायम गरिने छ।

७. कर परीक्षण सम्बन्धी

- विद्यमान कर परीक्षण नीतिमा पुनरावलोकन, कर परीक्षण निर्देशिका परिमार्जन र कर परीक्षण सम्बन्धी प्रतिवेदन प्रणालीमा एकरुपता र प्रभावकारिता ल्याइ कर परीक्षणमा सूचना प्रविधिको उपयोग गरिनेछ।

- कर परीक्षण पुनरावलोकन प्रणालीलाई अझ तथ्यपरक र मार्गदर्शक वनाउन विशेषज्ञहरूको सेवा लिने व्यवस्था मिलाईने छ।

- करदाताको कर परीक्षण छनौट सम्बन्धमा नयाँ मापदण्ड निर्धारण गरिनेछ।

- कर विवरण पेश भएको वा पेश गर्नु पर्ने मितिले ३ वर्षभित्र कर परीक्षण सम्पन्न गर्ने गरी कार्ययोजना बनाई लागू गरिने छ। कर परीक्षण गर्दा स्थलगत रुपमा करदाताको परिसरमा गई गर्ने कार्यबाट यथार्थताको सुनिश्चितता गरिने छ।

८. कर बक्यौता असूली तथा बेरुजु फछ्र्यौट

- बक्यौता असुलीको लागि विगत आ.व. मा जस्तै यस वर्ष पनि कार्ययोजना बनाई असुली कार्यमा कडाई गरिने छ।

- राजस्व न्यायाधीकरण लगायत अन्य न्यायिक निकायमा धेरै मुद्दा टुङ्गो लाग्न बाँकी रहेको कारणले पनि ठूलो बक्यौता अंक रहेको हुँदा शिघ्र न्याय निरुपणका लागि विभाग तथा कार्यालयहरुवाट गर्नुपर्ने कार्यहरु तत्काल सम्पादन गरिने र आवश्यक सहजीकरण गरिने छ।

९. अन्तःशुल्क व्यवस्थापन

- अन्तशुल्क तर्फ हाल कार्यान्वयनमा रहेको भौतिक नियन्त्रण प्रणालीलाई क्रमश स्वयं निष्काशन प्रणालीमा रूपान्तरित गर्ने नीति अनुरूप सूर्ति तथा सूर्तिजन्य पदार्थलाई स्वयं निस्काशन प्रणालीमा लगिएको छ। ती वस्तुहरू कारखानाबाट निष्कासन गर्दा स्टीकर लगाउनु पर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ । नक्कली स्टिकरको प्रयोग र स्टिकर नै प्रयोग नगर्ने प्रबृत्तिलाई निरुत्साहित गर्न आकस्मिक निरीक्षण टोली गठन गरी प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरिने छ।

- अन्तःशुल्कमा हुने चुहावटलाई नियन्त्रण गर्न नियमित अनुगमन गरी देखिएका अनियमितता समेतलाई आधार लिई अन्य स्रोतहरुबाट समेत प्राप्त हुने सूचनाहरुको विश्लेषण गरी तत्काल अनुसन्धान र कारवाही गरिने छ।

- सरोकारवाला निकाय सँग समन्वय गरी स्वदेशमा नै सुरक्षणयुक्त छपाई गरी गुणस्तरीय स्टिकरको आपूर्तिको सुनिश्‍चितता मिलाइनेछ।
- अवैध मदिरा उत्पादन गर्ने व्यक्तिहरूलाई मदिरा ऐन तथा अन्तःशुल्क ऐन अनुसार गरिने सजायको अतिरिक्त कसुरको मात्राको आधारमा खाद्य ऐन अनुसार कारबाही गर्न समेत सिफारिस गर्ने परिपाटी बसाल्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइने छ।
- अन्तःशुल्क प्रशासनलाई आधुनिक कर प्रणाली तथा विभागको सूचना प्रविधि प्रणालीमा आन्तरिकीकरण गरिने छ।
- मदिरा एवं चुरोटको बिक्री वितरण नियमनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
- मदिरा र सुर्तीजन्य पदार्थहरू र अन्य उपभोग्य सामाग्री एकै स्थानवाट बिक्री वितरण गर्न नपाइने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागू गरी निरन्तर अनुगमन गरिने छ।

१०. सूचना प्रविधिको प्रयोग

- कर प्रशासनवाट प्राप्त हुने सेवामा करदाताहरुको सहज पहुँचको लागि सूचना प्रविधिलाई मुख्य औजारको रूपमा विकसित गरिनेछ।
- करसम्बन्धी सवै कार्य सूचना प्रविधि प्रणालीको माध्यमबाट हुने व्यवस्था मिलाई करदाता र कर प्रशासन बीचको भौतिक सम्पर्कलाई न्यून गर्दै लगिने छ।
- विद्युतीय भुक्तानी मार्फत राजस्व दाखिला गर्न सक्ने व्यवस्था शुरुवात भइसकेको सन्दर्भमा नेपाल राष्ट्र बैंक समेतसँगको सहकार्यमा उक्त प्रणालीलाई अझ व्यापक र बिस्तारित रुपमा संचालन गरिने छ।

११. पुनरावलोकन तथा पुनरावेदन प्रणाली

विभागको प्रशासकीय पुनरावलोकन सम्बन्धी व्यवस्थालाई छरितो र करदाताहरूमा न्यायिक मनको प्रयोग भएको अनुभूति हुने गरी व्यवस्थित गरिनेछ।

१२. संगठनात्मक तथा भौतिक व्यवस्था

- आन्तरिक राजस्व विभागको कार्यबोझ तथा विशेषज्ञतालाई ध्यान दिई विभागको विद्यमान संगठन, जनशक्ति र कार्यप्रणालीको पुनरावलोकन गरी सांगठनिक संरचनालाई अझ बढी सुदृढ गरिने छ।
- करदातामैत्री सेवा सञ्चालनका लागि सुविधाजनक भवन निर्माण गर्ने र कार्यालयमा आवश्यक पर्ने सवारी साधन, विद्युतीय उपकरण एवं फर्निचरको व्यवस्था गरिने छ।

१३. जनशक्ति विकास तथा तालिम

- कर प्रशासनमा कार्यरत जनशक्तिलाई शिपयुक्त, क्षमतायुक्त, सदाचारी र मनोवलयुक्त वनाउन नियमित तथा विशेष प्रकारका प्रशिक्षण कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ।
- कर परीक्षणको गुणस्तर बृद्धि गर्न कर अधिकृतहरूको क्षमता र कार्य अनुभवको आधारमा मात्र कर परीक्षणको जिम्मा दिइनेछ।
- कर अधिकृतहरूलाई कर परीक्षण तथा अनुसन्धानमा अझ बढी जिम्मेवार बनाउन कर निर्धारणको गुणस्तर र प्रशासकीय पुनरावलोकन तथा आन्तरिक पुनरावलोकनमा देखिएका तथ्यहरूलाई अभिलेखीकरण गरी कार्य सम्पादन मूल्यांकनसँग आबद्ध गरिने छ।
- सेवामा प्रवेश गर्ने नव प्रवेशी अधिकृतहरूलाई कर सम्वन्धी सघन तालिम दिएर मात्र पदस्थापन गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।

१४. अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगको परिचालन

- ❖ विभागका आवधिक रणनीतिक तथा सुधार योजनाहरु कार्यान्वयन गरी नेपालको समग्र कर प्रणालीलाई प्रतिष्पर्धी , करदाता मैत्री र क्षमतायुक्त बनाउन द्विपक्षीय तथा बहुपक्षीय विकास सहायताहरुलाई परिचालन गरिने छ।

- ❖ विकास साझेदारबाट प्राप्त सहायता र सहयोगलाई विभागको संस्थागत क्षमता र कर्मचारीको क्षमता विकास तथा प्रणाली सुधारमा केन्द्रीत गर्दै नेपालको कर प्रणालीलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको बनाइने छ।

भाग – २
समष्टिगत उपलब्धी

२. आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को समष्टिगत उपलब्धी

करप्रणालीमा सुधार गर्दै करको दायरा विस्तार गर्न विभाग सक्रिय रहेको छ । आर्थिक क्रियाकलापमा भएको विस्तार साथै विभागले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिपादन गरिएका कर सम्बन्धी नविनतम मान्यता, प्रविधि, उपकरणको अवलम्बन एवं प्रशासनिक संरचनाको समसामयिक सुधारका कारणले पछिल्ला बर्षहरूमा करको आधार तथा दायरा फराकिलो हुँदै गएको छ।

पारदर्शी र करदातामैत्री कर प्रशासन , चुहावट नियन्त्रण , करको दायरा विस्तार, करदातामैत्री वातावरण श्रृजना गरी करदाता सेवामा गुणस्तरमा वृद्धि, कर सहुलियत तथा सुविधा वृद्धि , राजस्व जोखिमका सूचकांकमा आधारित कर परीक्षण तथा अनुसन्धान , कर्मचारीको क्षमता तथा दक्षता विकास जस्ता कार्यनीतिहरू अवलम्बनको फलस्वरुप स्वेच्छिक कर सहभागिता अभिवृद्धि भई पछिल्ला आर्थिक बर्षहरूका तुलनामा आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा आन्तरिक राजस्व विभागले गर्ने राजस्व संकलनमा वृद्धि भएको छ। आ.व. २०७७।७८ मा हासिल भएका महत्वपूर्ण उपलब्धिहरु देहाय बमोजिम रहेका छन्।

आर्थिक वर्ष २०७७।७८ को लागि अर्थ मन्त्रालयबाट आन्तरिक राजस्व विभागलाई रु.४ खर्व ५० अर्ब ३४ करोड लक्ष्य तोकिएको थियो । विभागवाट यस आर्थिक वर्षमा जम्मा रु.४ खर्व २९ अर्ब २७ करोड राजस्व संकलन भई लक्ष्यको तुलनामा ९५.३२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ। आ.व. २०७६-७७ को तुलनामा आ.व. २०७७।७८ को राजस्व असुलीको वृद्धिदर ११.६४ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ। यसैगरी आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गत गत वर्षको यसै अवधिसँग तुलना गर्दा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क संकलनमा वृद्धिदर क्रमशः ४ प्रतिशत, १८ प्रतिशत र २५ प्रतिशत रहेको छ। यस प्रगति समीक्षामा राजस्व परिचालनको समग्र अवस्था र संरचनागत विश्लेषण तथा यस वर्षको कर नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट प्राप्त महत्वपूर्ण उपलब्धिहरूको विश्लेषण निम्नानुसार गरिएको छ।

- मूल्य अभिवृद्धि करः रु. ३ खर्व २ अर्ब १६ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा रु. २ खर्व ८७ अर्ब ६ करोड असूल भएको छ। सो मध्ये पैठारीतर्फ १ खर्व ९० अर्ब १३ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. १ खर्व ७० अर्ब ६३ करोड र आन्तरिक तर्फ १ खर्व १२ अर्ब ३ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. १ खर्व १६ अर्ब ४३ करोड असुल भएको छ। आन्तरिक तर्फ लक्ष्यको तुलनामा १०३.९२ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।
- आयकरः रु.२ खर्व १० अर्ब ९८ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. २ खर्व ७७ करोड असुली हुन गई लक्ष्यको तुलनामा ९५.१६ प्रतिशत प्रगति भएको छ।
- अन्तःशुल्कःरु. १ खर्व ५२ अर्ब ३६ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. १ खर्व ३४ अर्ब ९ करोड असुली भएको छ । अन्तःशुल्कको पैठारी तर्फ ५६ अर्ब ५८ करोड लक्ष्य रहेकोमा ५२ अर्ब ५८ करोड र आन्तरिक तर्फ रु ९५ अर्ब ७८ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. ८१ अर्ब ५१ करोड असुली भएको छ। आन्तरिकतर्फ लक्ष्यको तुलनामा ८५.१० प्रतिशत प्रगति भएको छ।
- शिक्षा सेवा शुल्कः रु.१ अर्ब ३४ करोड ९७ लाख लक्ष्य रहेकोमा रु ३६ करोड ७२ लाख असुली भई २७.२१ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।
- स्वास्थ्य सेवा करः रु.३ अर्ब १३ करोड ९३ लाख लक्ष्य रहेकोमा ५ अर्ब २ करोड लाख असुली भई १५९.९१ प्रतिशत भएको देखिन्छ।

२.१ कुल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात

तालिका १ : कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा राजस्व परिचालनको योगदान अनुपात

(रु. अर्बमा)

आर्थिक वर्ष	२०७२।७३	२०७३।७४	२०७४।७५	२०७५।७६	२०७६।७७	२०७७।७८
कुल गार्हस्थ उत्पादन	२२५३.१६	२६७४.५	३०४४.९२	३४५८.७९	३७६७.०४	४२६६.३२
कूल राजस्व	४८१.९७	६०९.१८	७२६.७२	८३९.६६	७९३.७८	९३८.३२
कुल गार्हस्थ उत्पादन/कुल राजस्व अनुपात (%)	२१.३९	२२.७८	२३.८७	२४.२८	२१.०७	२१.९९
कर राजस्व	४२१.१	५५३.८७	६५९.४९	७३८.६	७००.०५	८७०.११
कुल गार्हस्थ उत्पादन/कर राजस्व अनुपात (%)	१८.६९	२०.७१	२१.६६	२१.३५	१८.५८	२०.३९

आ.व.२०७२।७३ मा कुल गार्हस्थ उत्पादनमा राजस्वको योगदान १८.६९ प्रतिशत रहेकोमा तत्पश्चात यो अनुपात क्रमश आ.व २०७५।७६ सम्म वृद्धि हुँदै गएको छ। आ.व. २०७५।७६ मा आइपुग्दा कुल गार्हस्थ उत्पादनमा कुल राजस्वको योगदान २४.२८ प्रतिशत रहेको थियो। आ.व २०७६।७७ आर्थिक सर्वेक्षणमा अनुमान गरिएको यस को GDP रु.३७६७.०४ अर्बमा सोही आ.व २०७६।७७ को कुल राजस्व ७९३.७८ अर्बले हुन आउने अनुपात २१.०७ प्रतिशत देखिन्छ ।त्यसैगरी आ.व २०७७।७८ आर्थिक सर्वेक्षणमा अनुमान गरिएको GDP रु.४२६६.३२ अर्बमा सोही आ.व को कुल राजस्व ९३८.३२ अर्बले हुन आउने अनुपात २१.९९ प्रतिशत देखिन्छ।कुल गार्हस्थ उत्पादनमा कुल राजस्वको अनुपात आ.व २०७५/७६ सम्म बढ्दै गएको देखिन्छ भने कोभिड-१९ महामारी रोकथामको लागि गरिएको बन्दाबन्दी कारण आर्थिक क्रियाकलापमा आएको शिथिलताले राजस्व सकलन परेको नकरात्मक प्रभावका कारण कूल गार्हस्थ उत्पादनमा राजस्वको अनुपात आ.व. २०७६।७७ मा घटेको देखिन्छ भने कोभिड-१९ विरुद्धको खोप अभियान र नीतिगत प्रोत्साहनले अर्थतन्त्र चलायमान हुदाँ राजस्व संकलनमा सकरात्मक प्रभावका कारण गत आ.व.को तुलनामा यस्तो अनुपातमा आ.व.२०७७।७८ मा केही बृद्धि भएको देखिन्छ। यसैगरी कुल गार्हस्थ उत्पादनमा कर राजस्वको योगदान आ.व. २०७२।७३ मा १८.६९ प्रतिशत रहेकोमा आ.व २०७५।०७६ मा २१.३५, आ.व २०७६।०७७ मा १८.५८ र आ.व २०७७।७८ मा २०.३९ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यसरी आ.व २०७७।७८ मा गत आ.व. को तुलनामा कुल गार्हस्थ उत्पादनमा कुल राजस्व तथा कर राजस्वको अनुपातमा बढेको देखिन्छ।

कुल गार्हस्थ उत्पादनमा राजस्व परिचालनको अनुपात

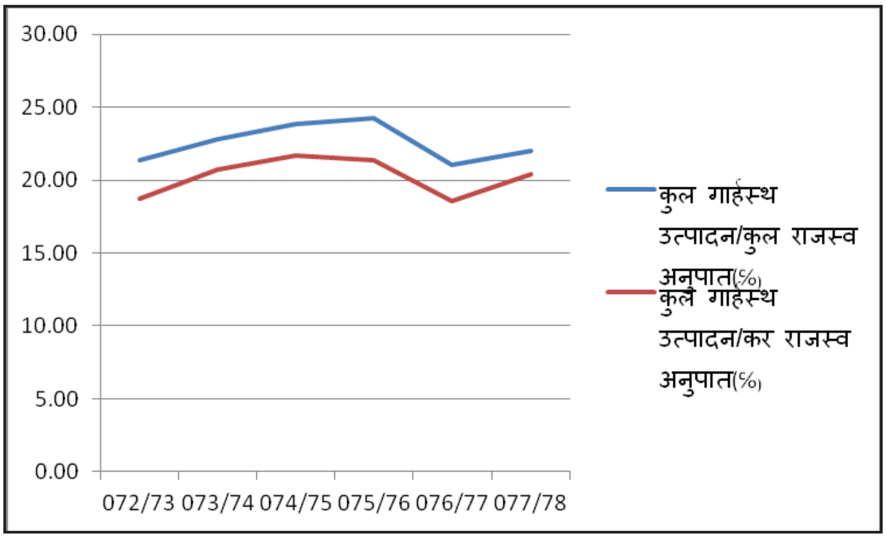

चित्र नं. १

२.२ कुल गार्हस्थ उत्पादनसँग मूल्य अभिबृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्क परिचालनको अवस्था

तालिका २ः कुल गार्हस्थ उत्पादनमा मू.अ.कर,आयकर र अन्तःशुल्कको अनुपात

Year	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78
Ratio of Excise to GDP	2.92	3.17	4.14	3.52	2.68	3.14
Ratio of IT to GDP	5.21	5.54	5.27	5.61	5.84	5.3
Ratio of VAT to GDP	5.43	5.99	6.82	6.97	5.95	6.73

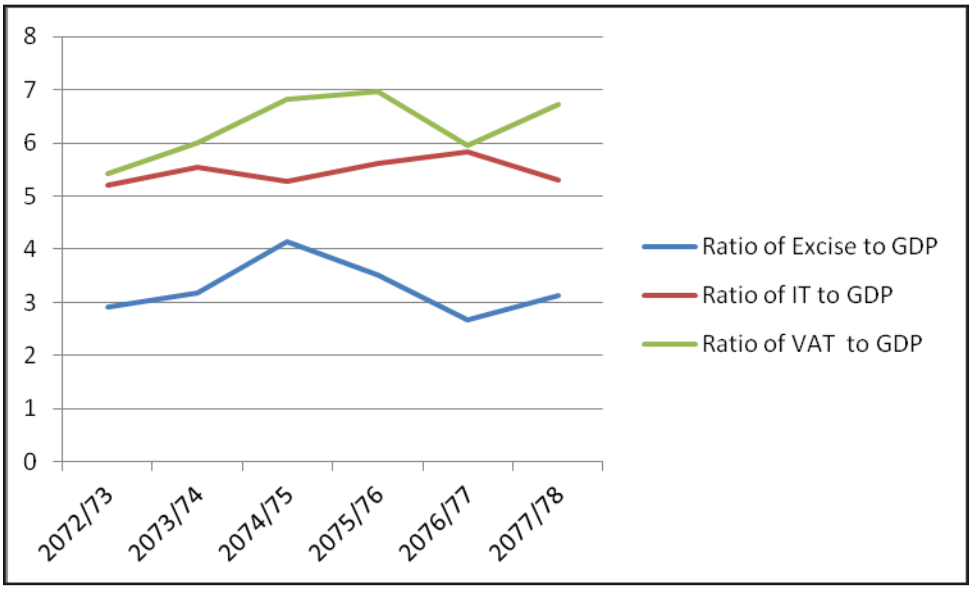

चित्र नं. २

तालिका २ मा कुल गार्हस्थ उत्पादनसँग मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्क अनुपात विश्लेक्षण गरिएको छ। जस अनुसार कुल गार्हस्थ उत्पादनमा मूल्य अभिवृद्धि करको योगदान आ.व. २०७२-७३ मा ५.४३ प्रतिशत रहेकोमा आ.व २०७६।७७ मा ५.९५ प्रतिशत र आ.व २०७७।७८ मा ६.७३ प्रतिशत रहेको छ।

आयकरतर्फ कुल गार्हस्थ उत्पादनसँगको अनुपातमा आ.व. २०७२।७३ मा ५.२१ प्रतिशत रहेकोमा आ.व २०७७।७८ मा ५.३ पुगेको छ।

यसैगरि कुल गार्हस्थ उत्पादनमा अन्तःशुल्कको योगदान आ.व. २०७२।७३ मा २.९२ प्रतिशतबाट वृद्धि भई आ.व २०७६।७७ मा आइपुग्दा २.६८ प्रतिशत पुगेको र आ.व २०७७/७८ मा केहि बृद्धि भई ३.१४ प्रतिशत पुगेको छ।

विगत ६ वर्षको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा कर राजस्वका प्रत्येक क्षेत्रको योगदान प्रत्येक वर्ष बढ्दै गएको देखिन्छ। करदाताको कर परिपालनामा भएको वृद्धि, कर कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन, नीतिगत क्षेत्रमा भएका सुधार जस्ता कुराहरुले कुल ग्रार्हस्थ उत्पादनमा कर राजस्वको अनुपात बढेको छ। तर आ.व २०७६।७७ को पछिल्लो ४ महिनामा विश्वव्यापी रुपमा फैलिएको कोभिड १९ महामारीका कारणबाट अर्थतन्त्रमा प्रतिकुल प्रभाव पर्न गई राजस्व संकलनमा समेत गिरावट आएको देखिन्छ भने आ.व. २०७७।७८ मा अघिल्लो आ.व को तुलनामा राजस्व संकलनमा केहि बृद्धि हुन गएको देखिन्छ। यसमा कोभिड -१९ विरुद्धको खोप अभियान र नीतिगत प्रोत्साहनको सकरात्मक प्रभाव रहेको देखिन्छ।

२.३ कुल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान

कुल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट संकलन हुने राजस्वको योगदान आ.व २०७६।७७ सम्म बढ्दै गएको र त्यसपछिको आ.व.२०७७।७८ मा केही कमी आएको देखिन्छ। तालिका ३ मा विगत ६ वर्षमा संकलन भएको राजस्वको तथ्यांकलाई विश्लेषण गरिएको छ। जस अनुसार आर्थिक वर्ष २०७२।७३ मा कुल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान करिव ४२ प्रतिशत रहेकोमा आ.व २०७६।७७ मा आईपुग्दा ४८.४३ प्रतिशत पुगेको र आ.व २०७७।७८ मा ४५.७५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

तालिका ३ : कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान (अर्वमा)

Year	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78
Total Revenue (bn)	481.96	609.18	732.23	859.6	793.78	938.32
IRD's Collection(bn)	204.43	258.17	298.65	358.35	384.45	429.27
Share %	42.42%	42.38%	40.79%	41.69%	48.43	45.75

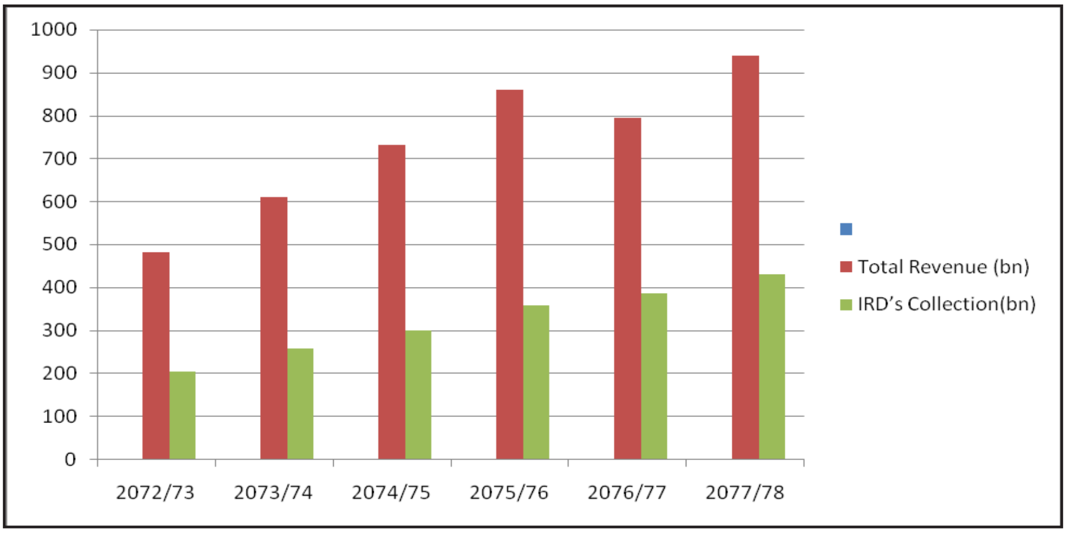

चित्र नं. ३

२.४ राजस्वको संरचनागत योगदान

कर राजस्वको दायरा विस्तार भई कुल राजस्व संकलनमा कर राजस्वको अंश उल्लेखनीय रुपमा बृद्धि भएको छ। कर प्रशासनको प्रभावकारीता र यसले बहन गरेको उत्तरदायित्व, करदाताको कर सहभागीता लागत र समयमा क्रमशः अपेक्षित सुधार हुँदै जानु साथै कर कानूनका नीतिगत मार्गदर्शनहरु समय सापेक्ष रुपमा उचित दिशातर्फ उन्मुख हुँदै जानु लगायतका कारणहरुले कर राजस्वको दायरा तथा योगदानलाई वृद्धि गर्दै लगेको छ।

तालिकाः ४ आ.व. २०७७।७८ मा राजस्वको संचरनात्मक योगदान

राजस्वको प्रकार	रकम रु. अर्बमा
कर राजस्व	८७०.११
गैह्र कर राजस्व	६८.२१
कुल राजस्व	९३८.३२

आ.व. २०७७।७८ को कुल राजस्वको संकलन रु. ९ खर्व ३८ अर्ब भएकोमा कर राजस्व रु. ८ खर्व ७० अर्ब संकलन भएको छ भने गैह्र कर राजस्व रु.६८ अर्ब संकलन भएको छ। कुल राजस्व संकलनमा गत आ.व. २०७६।७७ मा कर राजस्वको हिस्सा ८८.२७ प्रतिशत रहेकोमा यस आ.व २०७७।७८ मा ९२.७३

प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।कर राजस्वको योगदान बढ्दै गईरहेको छ।

तालिका ५ : आ.व. २०७७/७८ मा शीर्षकगत राजस्व संकलनको बनोट

राजस्व प्रकार	रकम रु. अर्बमा
भन्सार महसुल	२०२.९७
मू. अ. कर	२८७.०६
अन्तशुल्क	१३४.०९
आयकर	२०३.९९
व्याजकर	२२.३१
अन्य कर	१९.६९
कूल कर राजस्व	८७०.११
गैर कर राजस्व	६८.२१
जम्मा राजस्व	९३८.३२

२.५ कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान

तालिका ६ मा कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान प्रस्तुत गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०७२।७३ मा कुल कर राजस्व रु.४२१.०९ अर्ब मध्ये २०४.४३ अर्ब करिव ४८ प्रतिशत आन्तरिक राजस्व विभागबाट संकलन भएको थियो। आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा ८७०.११ अर्ब कर राजस्व संकलन भएकोमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट ४२९.२७ अर्ब करिव ४९ प्रतिशत संकलन भएको देखिन्छ। यस अनुसार कुल कर राजस्वमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट संकलित राजस्व अनुपात वृद्धि भएको देखिन्छ।

तालिका ६ कूल कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान (अर्वमा)

Heading	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78
Total Tax Revenue (bn)	421.09	547.48	659.49	759.01	700	870.11
IRD’s Collection(bn)	204.43	258.17	298.65	358.35	384.45	429.27
IRD's Share on Tax Revenue	48.55%	47.16%	45.28%	47.21%	54.92%	49.34%

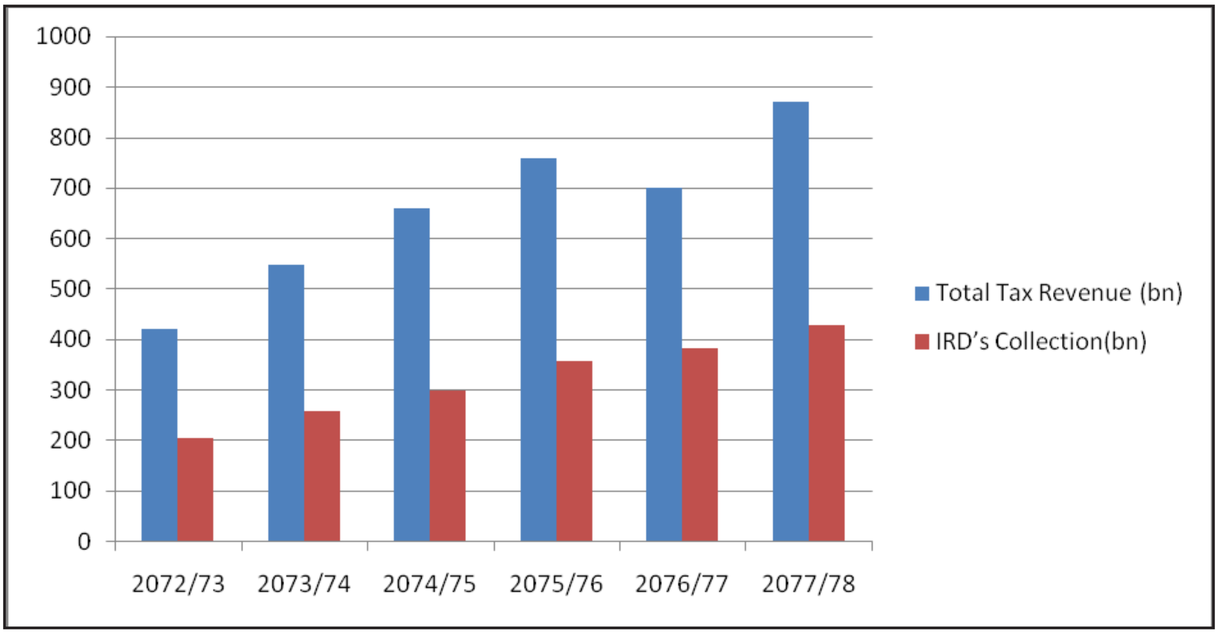

चित्र नं. ४

२.६ शाखागत विश्लेषण

२.६.१ करदाता सेवा शाखा

करदाता सेवा शाखाले मूलतः करको दायरा फराकिलो बनाउने, कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्ने, करदातालाई करका औपचारिकता पूरा गर्न सक्षम बनाउन करदाता शिक्षाको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, कर प्रशासनको प्रभावकारिताको लागि सूचना संकलन गर्ने, करदाताका सूचनाको भण्डारण गर्ने, यसको उपयोग गर्नका लागि आन्तरिक रूपमा सूचना प्रवाह गर्ने, करदातालाई विद्युतीय माध्यमबाट सेवा लिन सक्ने र कार्यालयले सेवा दिन सक्ने गरी नवीन प्रविधिको विकासमा जोड दिने लगायतका कार्य गर्दछ। यसका साथै करदाताबाट प्राप्त भएका विवरण र तथ्यांकहरू प्रशोधन गरी सूचना प्रणालीमा भण्डारण गर्ने, प्रशोधित हुन नसकेका विवरण र राजस्व जोखिम रहेका करदाता एवं विवरणको पहिचान गरी कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको लागि सूचना उपलब्ध गराउने कार्यमा पनि क्रियाशील छ। कर प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि करदाता र सरोकारवालासँग निरन्तर अन्तर्क्रिया गर्ने र समग्र कर प्रणाली सुधारका लागि प्रशासनिक, कार्यविधिगत र नीतिगत सुधार गर्दै लैजाने तथा विभाग मातहतका कार्यालय तथा करदाता बीच सम्पर्क विन्दुका रुपमा समन्वय र सहजीकरण गर्ने कार्य पनि यस शाखावाट हुँदै आएको छ।

(क) करको दायरा विस्तारः

१. आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा २,४५,५६१ करदातालाई व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्वर (PAN) प्रदान गरिएको र यस आर्थिक वर्षसम्ममा व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्वर लिने करदाताको संख्या १५,७७,३८३ पुगेको %।

२. आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा ५,१७,६१० लाई व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्वर (P -PAN) प्रदान गरिएको र यस आर्थिक वर्षसम्ममा व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्वर लिने करदाताको संख्या २४,७१,७२६ पुगेको %।

३. आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा ३७,८६८ करदाताहरू मू.अ.करमा दर्ता भएका छन्। यस आर्थिक वर्षको अन्तसम्म २,६८,४३६ करदाताहरू मू.अ.करको दायरामा समेटिएका छन्।

४. आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा अन्तःशुल्क तर्फ १,०३,४२३ करदातालाई अन्तःशुल्क इजाजत पत्र प्रदान तथा नवीकरण गरिएको छ।

५. आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा ४,८९३ सरकारी तथा अन्य संस्थाहरूलाई Withholder PAN (WPAN) प्रदान गरिएको र यस आर्थिक वर्षको अन्तसम्ममा ९,९९८ करदाताले Withholder PAN प्राप्त गरेका छन्।

करदाताको कारोवारको सीमाको आधारमा मूल्य अभिबृद्धि करमा दर्ता हुने शुरुको व्यवस्था र मूल्य अभिवृद्धि कर कानूनले केही व्यवसायलाई करको दायरा बाहिर राखेकोले करदाताको पहिचानको अवस्था फरक देखिन्छ। आ.व २०७७।७८ मा स्थायी लेखा नम्बर ७ लाख ६३ हजार १ सय ७१ लाई प्रदान गरिएको छ भने मूल्य अभिबृद्धि कर तर्फ ३७ हजार ८ सय ६८ करदाताहरू थप भएका छन्। यसै गरी आ.व. २०७७।७८ सम्ममा १ लाख ३ हजार ४ सय २३ करदाताहरूले अन्तःशुल्कको ईजाजत नवीकरण गरेको देखिन्छ। करदाता दर्ता हुने विगतदेखिको प्रवृत्तिगत अवस्था हेर्दा आ.व. २०७५।७६ मा ४ लाख २९ हजार १६ करदाताले स्थायी लेखा नम्बर लिएकोमा आ.व. २०७६।७७ मा ११ लाख ७६ हजार ८ सय ३१ जनाले स्थायी लेखा नम्बर लिएको देखिन्छ। यस आ.व. सम्ममा १५,७७,३८३ करदाताले व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्बर, २४,७१,७२६ करदाताले व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लिएका छन् भने मू.अ.कर तर्फ २,६८,४३६ करदाता दर्ता भएका छन्।

(ख) करदाता शिक्षा कार्यक्रमः

देशभर ७६९ वटा करदाता शिक्षा, अन्तर्क्रिया तथा तालिम कार्यक्रमहरु सम्पन्न भएका छन् ।करदाता शिक्षा कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइएको छ ।

(ग) कर सहभागितामा बृद्धिः

१. आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा ९,७०,५६२ आय विवरण प्राप्त भएकोछ। गत आ.व. २०७६।७७ उक्त संख्या ७,००,२६१ रहेको छ।

२. आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा २,२९,२८४ अग्रिम कर कट्टीको विवरण प्राप्त भयो। आ.व. २०७६।०७७ मा अग्रिम कर कट्टी विवरण प्राप्त भएको संख्या १,५२,३४५ रहेको थियो।

३. आर्थिक वर्ष २०७६।७७ मा मू.अ.कर विवरण पेश नगर्ने करदाताहरू ३६.४६ प्रतिशत रहेकोमा आ.व २०७७।७८ को अन्त्यमा विवरण पेश नगर्ने करदाताहरू ३८.०५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

४. आर्थिक वर्ष २०७६।७७ मा ७६,९१५ करदाताको विवरण अद्यावधिक गरिएकोमा यस आ.व. २०७७।७८ मा ५,८३,६१८ करदाताको विवरण अद्यावधिक गरिएको छ। यस आ.व.देखि ५करदाता स्वयंले विवरण अद्यावधिक गर्न सक्ने व्यवस्था गरिएकोले उल्लेख्य संख्यामा विवरण अद्यावधिक भएको देखिन्छ।

५. आर्थिक वर्ष २०७६।७७ मा ६,६१० आय विवरणको Rapid verification गरी रू. ८३,२५,४४,००० कर निर्धारण गराइएकोमा आ.व २०७७।७८ मा ६,२२१ आय विवरणको Rapid verification गरी रू ४२,४२,३६,०००।०० कर निर्धारण गरिएको छ। Rapid verification तर्फ प्रति फाइल कर निर्धारण आ.व. २०७६।७७ मा रु. १,२५,९५२।०० पुगेकोमा आ.व. २०७७।७८ मा रु.६८,१९४।०० मात्र रहेको छ।

तालिकाः ७ करको दायरा तथा कर सहभागिताको अवस्था

१	करको दायरा विस्तार	२०७५.७६	२०७६.७७	२०७७.७८
	व्यवसायिक स्थायी लेखा नम्वर	१९९१६६	१९४१९२	२४५५६१
	व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्वर	२२९८५०	९८२६३९	५१७६१०
	मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ता	३६५३२	४४६३८	३७८६८
	अन्तःशुल्क इजाजत	६८२१३	९४२९२	१०३४२३
	Withholder PAN	७३७	४३६९	४८९३
२	कर सहभागितामा बृद्धि			
	आय विवरणको प्राप्ति	६८२८८३	७००२६१	९७०५६२
	आय विवरण ननफाइलर	४८%	५०%	४९%
	मूल्य अभिवृद्धि कर ननफाइलर (करदाता संख्याको आधारमा)	२५.१०%	३८.४६%	३८.०५%
	मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण प्राप्ति संख्या	१३१८३३७४	१५४२९१०४	१८२४१८७८
	मूल्य अभिवृद्धि कर विवरण ननफाइलर संख्या	१७७४२६८	१८८७२१३	९४६३११
	मूल्य अभिवृद्धि कर ननफाइलर (कर विवरण संख्याको आधारमा)	११.८६%	१०.९०%	४.९३%
	अग्रिम करकट्टी (इ.टि. डि. एस) विवरण प्राप्ति	१३५५२४	१५१३४५	२२९२८४

३	भेरिफिकेशन			
	Rapid verification No	८१२३	६६१०	६२२१
	Rapid verification Amount(000)	७५६५७१	८३२५४४	४२४२३६
	Tax payer Update No	५६२२८	७६९१५	५८३६१८

मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था

आ.व २०७६।७७ मा मूल्य अभिवृद्धि विवरणको संरचनात्मक अवस्थालाई हेर्दा करदाता संख्याको आधारमा VAT Filer/Non Filer को अनुपात क्रमशः ६१.५४:३८.४६प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७७।७८ मा ६१.९५:३८.०५ प्रतिशत रहेको देखियो। तर कर विवरण संख्याको आधारमा विश्लेषण गर्दा आ.व २०७६।७७ को अन्त सम्ममा कूल १,७३,१६,३१७ विवरण प्राप्त हुनु पर्नेमा १,५४,२९,१०४ वटा विवरण प्राप्त भई ८९.१० प्रतिशत विवरण फाइलर र १०.९० प्रतिशत विवरण ननफाइलर रहेको देखिन्छ। त्यस्तै आ.व. २०७७।७८ को अन्त सम्ममा कूल १,९१,८८,१८९ विवरण प्राप्त हुनु पर्नेमा १,८२,४१,८७८ वटा विवरण प्राप्त भई Filer विवरण संख्या ९५.०७ प्रतिशत र Nonfiler विवरण संख्या ४.९३ प्रतिशत भई सुधारोन्मुख अवस्था देखिएको छ। यसै गरी आय विवरणतर्फ आ.व. २०७६।७७ मा फाइलर-ननफाइलर अनुपातको अवस्थालाई हेर्दा ५०:५० प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७७।७८ मा यसको अनुपात क्रमशः ५१:४९ प्रतिशत देखिन्छ। Debit VAT Return आ.व. २०७२।७३ मा १३.३० प्रतिशत भएकोमा आ.व. २०७३-०७४ मा १३.२५ प्रतिशत रहेको छ भने आ.व. २०७४।७५ र आ.व. २०७५।०७६ मा क्रमशः १४.०६ र २५.६ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७६।७७ मा २२.१७ प्रतिशत रहेको र आ.व. २०७७।७८ मा ११.०७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी Credit VAT Return आ.व. २०७२।०७३ मा ५१.११ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७३।७४ मा ५१.१४ प्रतिशत, आ.व. २०७४।०७५ मा यसको प्रतिशत ५१.९७ रहेकोमा आ.व. २०७५-०७६ मा ४५.९ प्रतिशत भएको देखिन्छ। आ.व. २०७६।७७ मा Credit Return ४८.३८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने आ.व. २०७७।७८ मा ५५.१५ प्रतिशत रहेको छ। आ.व. २०७५।७६ को तुलनामा आ.व. २०७६।७७ तथा आ.व. २०७७।०७८ मा Debit VAT Return को प्रतिशत घट्नु र Credit VAT Return को प्रतिशत बढ्नुमा कोभिड १९ महामारीको पहिलो लहर तथा दोस्रो लहरका कारण उत्पन्न असहज परिस्थितिको प्रभाव रहेको देखिन्छ।

तालिकाः ८ मूल्य अभिबृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था

	2072/073	2073/074	2074/075	2075/076	2076/077	2077/078
Debit Returns (%)	13.30	13.25	14.06	25.6	22.17	11.07
Credit Returns (%)	51.11	51.14	51.97	45.9	48.38	55.15
Zero Returns (%)	35.58	35.61	33.97	28.5	29.44	33.78
Debit Amounts shown in M3 (billions)	44.8	49.32	69.85	12.69	11.23	101.31
Credit Amounts shown in M3 M3(billions)	26.4	29.16	38.19	39.74	42.40	40.97 .
Ratio of credit Amount to debit amount (Times)	0.59 Times	0.59 Times	0.54 Times	3.13 Times	3.77 Times	0.40 Times

Zero VAT Return को संख्या आ.व. २०७२।७३ मा ३५.५८ प्रतिशत रहेकोमा २०७३।७४ मा यसको प्रतिशत वृद्धिभई ३५.६१ प्रतिशत रहेको छ। त्यस्तै आ.व. २०७४।७५ मा ३३.९७ प्रतिशत, आ.व. २०७५।७६ मा २८.५ रहेको देखिन्छ भने आ.व. २०७६।७७ मा यसको अनुपात वृद्धि भई २९.४४ प्रतिशत रहेकोमा २०७७/०७८ मा आइपुग्दा ३३.७८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। Debit Anount को तुलनामा Credit Amount को अनुपातलाई हेर्दा आ.व. २०७२।७३ मा यसको अनुपात ०.५९ गुणा, आ.व. २०७३।७४ मा ०.५९ गुणा, आ.व. २०७४।७५ मा ०.५४ रहेकोमा आ.व. २०७५।७६ मा ३.१३ गुणा थियो। उक्त संख्या आ.व. २०७६।७७ मा ३.७७ गुणासम्म रहेकोमा आ.व. २०७७।७८ मा ०.४० गुणा रहेको देखियो।

आ.व. २०७५।७६ को तुलनामा आ.व. २०७६।७७ तथा आ.व. २०७७।७८ मा VAT Nofiler को अनुपात बढनुमा कोभिड १९ को महामारीको पहिलो लहर तथा दोस्रो लहरका कारण उत्पन्न असहज परिस्थिति र निषेधाज्ञाको अवस्थामा कठिनाइ हुँदा करदाताले समयमै विवरण पेश गर्न नसकेको देखिन्छ।

आगामी दिनमा करको दायरा विस्तार तथा कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्न करदाता अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाई करदाताको अभिलेखलाई अझ व्यवस्थित तथा दुरुस्त बनाउनु पर्ने देखिन्छ।

करदाता सेवा शाखाबाट सम्पादित अन्यकार्यहरु

१. करदाताहरुको Log Off/Log On

नेपाल सरकार (मा.अर्थ मन्त्रीस्तर) को मिति २०७७।१२।२७ को निर्णय अनुसार आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को आय विवरणलाई आधार मानी रु. ५० करोड सम्मको वार्षिक कारोबार गर्ने करदाताको प्रशासन आन्तरिक राजस्व कार्यालयले गर्ने, त्यसैगरी रु.५० करोड भन्दा बढी रु. १ अर्व सम्मको कारोवार गर्ने करदाताको मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय र रु.१अर्व भन्दा बढीको वार्षिक कारोबार गर्ने करदाताको प्रशासन ठूला करदाता कार्यालयले गर्ने तर सुन/चाँदी, पेट्रोलियम पदार्थ, चुरोटको डिलर, टेलिफोन रिचार्ज कार्ड, अटोमोवाईल्सको स्थानीय विक्रेता र ग्याँस उद्योगको कारोवार जतिसुकै रकमको भएपनि सम्वन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयवाटै गर्ने र आय विवरण पेश नगरेका करदाताको हकमा २०७६ श्रावणदेखि २०७७ असारसम्मको मूल्य अभिवृद्धि करको विवरणको आधारमा गरिने गरी सीमा निर्धारण भएबमोजिम करदाताहरुको फाईल सम्वन्धित कार्यालयमा Log On गरी स्थानान्तरण गरिएको छ।

२. नवौं राष्ट्रिय कर दिवस, २०७७

नवौं राष्ट्रिय कर दिवस, २०७७ मूल समारोह आयोजक समिति र विभिन्न कार्यगत उपसमितिहरु गठन गरी २०७७ मार्ग १ गते देखि ७ गतेसम्म सप्ताहव्यापी रुपमा भव्यताका साथ सम्पन्न गरियो। सोही अवसरमा राजस्वमा उल्लेखनीय योगदान गर्ने करदाताहरु र उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने कर्मचारीहरुलाई सम्मान तथा पुरस्कार वितरण गर्ने लगायत कर सम्वन्धी जागरण र सचेतना सम्वन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरी सम्पन्न भयो।

३. सूचना, प्रकाशन र प्रशारण

करदाताहरुलाई कर कानुनमा भएका प्रावधानहरुका सम्बन्धमा सुसूचित गरी कर सहभागीता अभिवृद्धि गर्न विभिन्न जानकारीमूलक सूचनाहरु तयार गरी प्रसार प्रचार गरिएको।

कर सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थाहरु तथा आर्थिक ऐन, २०७७ ले प्रदान गरेका सुविधाहरु तथा कर कानुनहरुमा गरिएका परिवर्तनहरु सम्बन्धी सूचना प्रकाशन र प्रशारण गरिएको।

४. Call Centre मार्फत सेवा प्रवाह

Call Centre मार्फत सेवाग्राहीहरुको जिज्ञासाहरुको उत्तर दिने कार्य निरन्तररुपमा सम्पादन हुदै आएको छ।

५. कार्यालय सहजिकरण इकाई मार्फत सेवा

विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट सेवा प्रवाह गर्ने क्रममा विभागको सूचना प्रणालीमा देखिएका समस्या तत्काल समाधान गरी सेवा प्रवाह कार्य सुचारु गर्ने उद्देश्यका साथ गठन गरिएको कम्प्यूटर अधिकृतहरु सम्मिलित Quick Response Team (QRT) को माध्यामबाट सहजीकरण गर्ने उद्देश्य मुताविक कार्य सम्पादन हुँदै आएको छ।

६. सूचना सम्प्रेषणको Focal Point का रुपमा कार्य

आन्तरिक राजस्व विभागको आधिकारिक सूचनाहरु सम्प्रेषण गर्ने तथा सेवाग्राही, पत्रकार तथा करदाताहरुले माग गरेको विभिन्न सूचना तथा तथ्यांकहरु उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा Focal Point का रुपमा रही कार्य सम्पादन गर्दै आएको छ।

७. हेलो सरकारको Focal Point का रुपमा कार्य

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय अन्तर्गत संचालित हेलो सरकार कक्षबाट यस विभाग तथा अन्तर्गतका कार्यालयहरुका सम्बन्धमा प्राप्त गुनासोहरु समाधान गर्न Focal Point को रुपमा रही गुनासो व्यवस्थापन गर्दै आएको छ।

८. Biometric प्रणालीको कार्यान्वयन

Quality Registration को लागि गत आ.व.मा आन्तरिक राजस्व कार्यालय टंगाल र आन्तरिक राजस्व कार्यालय नयाँसडकमा Pilot Project को रुपमा वायोमेट्रिक प्रणालीबाट दर्ताको सुरुवात गरि करदाताको रेकर्ड अपडेट गरिदै आएकोमा हाल मू.अ.करमा वायोमेट्रिक दर्तालाई अनिवार्य गरिएको। हालसम्म १ लाख ६० हजार करदाताकको बायोमेट्रिक दर्ता अध्यावधिक छ।

९. सुधारिएका करदाता दर्ता फारामको प्रयोग

करदाता दर्ता कार्यलाई सूचनामूलक र थप गुणस्तरीय बनाउन सुधारिएका करदाता दर्ता फाराम तयार पारि २०७७ श्रावण १ गते देखिनै कार्यान्वयनमा आएको छ।

१०. SITC को सट्टा NSIC को कार्यान्वयन

साविकको SITC Code लाई परिमार्जन गरी सबै किसिमका ब्यवसायलाई समेट्ने गरी परिमार्जित ब्यवसायिक संकेत Nepal Standard Industrial Classification (NSIC) तयार पारी २०७७ श्रावण १ गते देखिनै लागू हुने गरी प्रयोगमा ल्याइएको छ।

११. कार्यालय संख्या विस्तार

आन्तरिक राजस्व विभाग र मातहतका कार्यालयबाट प्रदान गरिने सेवालाई जनताको नजिक बाटै प्रदान गर्ने नीति अनुरुप संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भे सम्पन्न भई साविकका जुम्ला, डडेलधुरा, कावासोती र इटहरीका करदाता सेवा कार्यालयहरुलाई स्तरोन्नति गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा परिवर्तन गरिएको र आन्तरिक राजस्व कार्यालय जोरपाटी, कार्यालय तथा २६ वटा नयाँ करदाता सेवा कार्यालयहरु स्तरोन्नति गरिएको। हाल देशभर १ वटा ठूला करदाता कार्यालय, १ वटा मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय, ४३ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु र ३९ वटा करदाता सेवा कार्यालयहरु गरि कूल ८४ वटा कार्यालयहरुबाट सेवा प्रवाह भइरहेका छन्।

१२. केहि उल्लेखनीय कार्यहरु

करदाता रजिष्ट्रेशन, विवरण संशोधन आदिमा One Time Password वाट वास्तविक करदाता पहिचान गर्ने व्यवस्था गरिएको।

मोबाइलमा SMS तथा Email बाट PAN दर्ताको जानकारी दिने प्रणालीको विकास गरिएको ।

व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर (PPAN) विभागको अनलाइन सिष्टम र नागरिक एपवाट लिन मिल्ने वनाईएको।

उपभोक्ताले वस्तु वा सेवा खरीद गर्दा सो को भुक्तानी विद्युतीय माध्यमबाट गरेमा खरीदमा तिरेको मूल्य अभिवृद्धि करको १० प्रतिशत करम निजको खातामा नगदै फिर्ता हुने ब्यवस्था कार्यान्वयन गरिएको। चालू आ.व.को नयाँ व्यवस्था बमोजिम सवै प्रकारका कार्ड, क्यू.आर. कोड लगायतमा लागू गर्ने क्रममा रहेको।

Connect IPS मार्फत जतिसुकै रकम पनि कर तिर्न सकिने व्यवस्था गरी e-payment को दायरा विस्तार गरिएको।

विभागको वेबसाइट अध्यावधिक गरी करदातालाई करदातामैत्री र सूचनामूलक बनाइएको। सबै किसिमका विवरण भर्ने तरिका (SOP) तयार गरी वेबसाइटमा राखिएको।

डे ०१ विवरण पेश गर्ने करदाताको आय विवरण र सो बमोजिम लाग्ने कर बैंक भौचरबाट बैंकमा बुझाउन मिल्ने ब्यवस्था गरिएको।

डे ०१ र डे ०२ विवरण पेश गर्ने करदाताको कर बक्यौता नभएमा आन्तरिक राजस्व विभागको प्रणालीबाट स्वतः कर चुक्ता प्रमाण पत्र जारी हुने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याईएको।

USER ID र PASSWORD करदाताले अनलाइन मार्फत लिन सक्ने व्यवस्था गरिएको।

IPS Connect मार्फत कर दाखिला गरी अनलाइनबाटै अन्तःशुल्क इजाजतपत्र नवीकरण गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइएको।

अनलाइन मार्फत करदाताले आफ्नो अभिलेख अध्यावधिक गर्न सक्ने प्रणालीमा सुधार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।

करदाता स्वंयले नै आयविवरण पेश गर्ने म्याद थप गर्न सक्ने गरी प्रणालीमा सुधार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।

आय विवरण पेश गरेको १ महिनाभित्र अनलाईन वाटै विवरण संशोधन गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको।

प्रत्येक महिना करदाता Non filler भएमा मोवाईलमा SMS पठाउने गरिएको।

आ. व. २०७७।७८ को आर्थिक ऐनका संशोधन समेत समेटी FAQ अपडेट गरिएको।

CBMS को नयाँ तथा सुधारिएको प्रणाली निर्माणको क्रममा रहेको।

२.६.२ सूचना संकलन, अनुसन्धान तथा जोखिम विश्लेषण शाखा

१. सम्पादन भएका प्रमुख कार्यहरु

- सम्पत्ति शुद्धिकरण ऐनबमोजिम बहुमूल्य धातु वा बस्तुको कारोबार गर्ने सूचक संस्थालाई निर्देशन जारी गरिएको।
- बिभिन्न निकाय एवं व्यक्तिबाट प्राप्त गुनासा तथा उजुरीहरुको छानविन/ अनुसन्धानको अनुगमनलाई व्यवस्थित गर्न अनलाइन गुनासो व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरी परीक्षणको क्रममा रहेको।
- वास्तविक कारोबार बढी गरी पूर्वानुमानित कर विवरण (डे.०१ विवरण) तथा कारोबारमा आधारित आयविवरण(डे.०२) पेश गरेका १४०३ करदाता अनुसन्धानको लागि छनौट गरी कार्यालयहरुमा पठाइएको।
- आन्तरिक तथा बाह्य सूचनाको आधारमा अनुसन्धानको लागि ९२ (३ वटा करदाताको विभागबाट प्रारम्भिक अनुसन्धान भएको समेत) करदाता छनौट गरी कार्यालयहरुमा पठाइएको।
- विमा कम्पनीहरुबाट २० लाख भन्दा बढी क्षतिपूर्ति वापत भुक्तानी लिएका करदाताहरुको विवरण माग गरी प्राप्त तथ्यांकहरु विभागको ITS प्रणाली बाट नै हेर्ने गरी करपरीक्षण तथा अनुसन्धान गरी अनिवार्य रुपमा भिडान गर्न कार्यालयहरुलाई लेखि पठाइएको।

- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, अर्थ मन्त्रालय, हेलो सरकार, सम्पत्ति शुद्धिकरण अनुसन्धान विभाग लगायत अन्य निकायहरुबाट प्राप्त तथा विभागमा प्राप्त उजुरी छानविनको लागि कार्यालय पठाउने, ताकेता गर्ने, अनुगमन गर्ने तथा सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउने काम नियमित रुपमा भएको।

- बहुमूल्य धातु वा बस्तुको कारोबार गर्ने सूचक संस्था तथा स्वीकृत अवकाशको अनुगमन गर्ने प्रयोजनको लागि अनुगमन फारमको ढाँचा तयार गरी कार्यालयहरुलाई अनुगमनको लागि लेखी पठाएको।

- अनुसन्धानको कार्यलाई एकरुपता कायम गर्न तथा प्रमाणमा आधारित बनाउन अनुसन्धान विधिको मार्गदर्शनको मस्यौदा तयारीको कार्यदल गठन गरीएकोमा कार्यदलले यससम्बन्धी काम गरिरहेको।

- सम्पत्ति शुद्धिकरण तथा आतंकबादी क्रियाकलापमा वित्तिय लगानी निवारण सम्बन्धि राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना २०७६-८१ मा उल्लिखित आन्तरिक राजस्व विभागलाई तोकेको जिम्मेवारी कार्यान्वयन गर्न/गराउने आ.ब. २०७७।७८ को कार्यायोजना तथा २०७६।७७ को कार्यायोजनाको कार्यप्रगति विवरण तयार गरी पठाइएको।

२. कार्यगत लक्ष्य तथा प्रगति विवरण

तालिका ९ अनुसन्धान तर्फको लक्ष्य र प्रगति

Detail Investigation

सि.नं.	विवरण	बार्षिक लक्ष्य	असार महिना सम्मको प्रगति	प्रगति प्रतिशत
१	Comprehensive Investigation (No)	३०२।००	१२७९	४२३
२	Investigation based on Internal and External Information (No)	१००।००	२०७	२०७
३	Investigation by Indirect Method (No)	१००।००	२५	२५
४	Investigation of Capital Gain Tax in disposal of land or building & share (No)	२५०।००	१८।००	७।२०
५	Investigation of under invoicing of VAT (No)	१२५।००	२२।००	१७।६
६	Comprehensive Investigation AA of IT ('000)	११७९०००	२३५१४९२	१९९।४५
७	Comprehensive Investigation MA of VAT (000)	९८३९००	१९३०४८६	१९६।२१
८	Comprehensive Investigtaion Excise Assessment (000)	१२३००	४३२२३९	३५१४।१४
	Other Investigation			
१	Pre Investigation (No. of Cases)	४१६	८१०	१९४।७१
२	EDP Based Investigation (No)	१००	५१	५१।००

३. तालिका १० आ.ब. २०७८/७ कार्यगत लक्ष्य विवरण

सि.नं.	विवरण	बार्षिक लक्ष्य
१	Comprehensive Investigation (No)	३००
२	Comprehensive Investigation AA of IT ('000)	१२४०७९९
३	Comprehensive Investigation MA of VAT (000)	१०४२२७२

४	Comprehensive Investigtaion Excise Assessment (000)	१६२२६
५	Investigation of Capital Gain Tax in disposal of land or building & share (No)	४९०
६	Pre Investigation (No. of Cases)	५४०
७	EDP Based Investigation (No)	९०
८	Supervision (as a AML/CFT Regulator	३०

४. तालिका ११ आगामी बर्षको कार्ययोजना

क्र.सं.	रणनीति	मुख्य क्रियाकलापहरु	वार्षिक लक्ष्य
१.	करदाता सूचना प्रणालीको बिकास गर्ने	• केन्द्रीय विजक अनुगमन प्रणाली आशिकुडा, भिसिटिएस, सूचना प्रणाली भुमि व्यवस्थापन तथा अभिलेख र बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरूको सूचना प्रणाली वीच अन्तरआवद्धता कायम गरी एकोकृत करदाता सूचना प्रणालीको विकास गर्ने । • प्राप्त सूचनाको आधारमा जोखिमको विश्लेषण गर्ने। • करदाताको जोखिमको आधारमा Risk Profiling गर्ने।	
२.	अनलाइन कारोबार गर्नेको लागि प्रणाली विकास	अनलाइन कारोबार गर्ने/प्लेटफर्म उपलब्ध गराउने संस्था दर्ता प्रणाली निर्माण गर्ने	
३.	उजुरी तथा गुनासको व्यवस्थापन	अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, अर्थ मन्त्रालय, राजस्व अनुसन्धान विभाग, सम्पत्ति शुद्धिकरण विभाग, वित्तिय जानकारी इकाई तथा अन्य निकायबाट प्राप्त हुने तथा विभागमा सिधै दर्ता हुने उजुरी तथा गुनासो व्यवस्थापनको लागि सफ्टवेयर तयार गरी सूचना प्रणालीको माध्यममा उजुरी तथा गुनासो व्यवस्थापन गर्ने, विभिन्न निकायबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा अनुसन्धानको लागि सम्बन्धित कार्यालयमा लेखि पठाउने	
४.	राजस्व जोखिमका आधारमा अनुसन्धानात्मक कर परीक्षण गर्ने।	छनौट भएर अनुसन्धान बाँकी करदाताको लगत अद्यावधिक गर्ने, अनुसन्धान गर्न बाँकी करदाताको म्यादभित्रै अनुसन्धान सम्पन्न गर्ने	
		करदाताको विस्तृत अनुसन्धान गर्ने।	३०० करदाता
		कम्प्युटर विलिङको स्वीकृती लिएका करदाताहरुमध्ये करदाताहरुको EDP कर परीक्षण तथा अनुसन्धान सम्पन्न गर्ने ।	९० वटा
		मालपोत कार्यालयहरुबाट घर जग्गा कारोबारको विवरणहरु छनौट गरी पूँजीगत लाभकरको छानविन तथा अनुसन्धान गर्ने।	५० वटा
		रु. ५ लाखभन्दा बढी रकमको शेयर कारोबारको विवरणहरुमध्ये छनौट गरी पूँजीगत लाभकरको छानविन तथा अनुसन्धान गर्ने।	५० वटा

५.	सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण सम्बन्धी कार्य	• सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना (२०७६-८१ को आधारमा आर्थिक बर्ष २०७८।७९ को कार्यायोजना बनाउने।	
		• स्वीकृत अवकाश कोष तथा बहुमूल्य धातुको कारोबार गर्ने फर्म तथा कम्पनीहरुले विभागले जारी गरेको सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी निर्देशन पालना गरे/नगरेको अनुगमन गर्ने।	३० वटा
		सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्कवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी बैठक, सेमिनार लगायत अन्य कार्यहरु	
६.	समन्वय, साझेदारी, सहकार्य	राजस्व चुहावट नियन्त्रणका लागि भन्सार विभाग, राजस्व अनुसन्धान विभाग, भूमिसुधार तथा व्यवस्थापन विभाग, कम्पनी रजिस्ट्रारको कार्यालय लगायतका निकायहरुसँग आवश्यकताअनुसार पारस्परिक समझदारी (MoU) गरी करसँग सम्बन्धित सूचनाको आदानप्रदान गर्ने व्यवस्था गर्ने। • नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघ, नेपाल उद्योग परिसंघ, नेपाल चेम्बर अफ कमर्श र जिल्ला स्तरीय, नगर स्तरीय संघ संगठनसँग कर चुहावट नियन्त्रण र प्रभावकारी अनुसन्धान गर्ने कार्यमा सहयोगात्मक साझेदारी समन्वय गर्ने • भन्सार विभागबाट नियमित तथ्यांक प्राप्त गरी न्युन बिजकिकरण हुने मालवस्तु पहिचान र विश्लेषण गर्ने,	
७.	अनुगमन सम्बन्धी कार्य	मातहत कार्यालयहरुलाई कर छली सम्बन्धमा छानविन तथा अनुसन्धान गर्न सहजीकरण तथा अनुगमन गर्ने	
		बजार अनुगमन	
		नेपालमा कार्यरत विदेशी नागरिकहरुको कर सहभागिता अनुगमन गर्ने गराउने	

२.६.३ सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा

सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा बाट आ. ब. २०७७/७८ मा सम्पन्न सुधार कार्यहरु

तालिका १२ सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखाबाट भएका सुधार कार्यहरु

सि.न.	विषय	साविकको अवस्था	सुधार	सम्पन्न मिति
१	बैंकबाट D०१ आय विवरण र कर भुक्तानी	करदाताहरुले विवरण र भुक्तानी छुट्टाछुट्टै बुझाई भेरिफाई समेत गर्नुपर्ने	**बैंकबाट विवरण र भुक्तानी गरि स्वत: भेरिफाई गर्ने** • बैंकबाट भौचरसँगै कर विवरण बुझाउने व्यवस्था • भुक्तानी रकम र विवरण स्वतः रुजु हुने • करदाताले अनलाइनबाट स्वयं करचुक्ता प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न सक्ने	२०७७ आषाढ

सि.न.	विषय	साविकको अवस्था	सुधार	सम्पन्न मिति
२	आर्थिक ऐन २०७७ बमोजिमको छुट व्यवस्था कार्यान्वयन	आर्थिक ऐन २०७७ ले कोभिड-१९ लगायतका छुटको व्यवस्था गरेको	**प्रणाली विकास** • आर्थिक ऐन २०७७ बमोजिम कोभिड-१९ छुट व्यवस्था अनुसार आय विवरण प्रणाली परिमार्जन • अन्य छुट व्यवस्थाको लागि Scheme Waiver को व्यवस्था • पचास हजारसम्मका बक्यौता लगत कट्टा प्रणाली विकास	२०७७ श्रावण
३	अन्तःशुल्क विवरण पेश गर्ने प्रणाली परिमार्जन	अन्तःशुल्क विवरण पूर्ण नरहेको, खपतको आधारमा क्रेडिट दावी गर्न नपाउने	**प्रणाली विकास** • अन्तःशुल्क विवरणमा परिमार्जन गरिएको • खरिद र खपतको आधारमा क्रेडिटको व्यवस्था	२०७७ श्रावण
४	नागरिक एपबाट अनलाईन PPAN दर्ता	PPAN दर्ता हुनको लागि कार्यालय जानुपर्ने अवस्था रहेको	**Automatic PPAN Registration System** • नागरिक एपबाट व्यक्तिको विवरण भेरिफाई भएपश्चात स्वतः स्था. ले. न. प्राप्त गर्ने	२०७७ श्रावण
५	बायोम्याट्रिक दर्ता प्रणाली विस्तार	दुईवटा कार्यालयमा मात्र प्रणाली प्रयोगमा रहेको	**बायोम्याट्रिक दर्ता प्रणाली विस्तार** • काठमाडौं उपत्यका भित्रका सबै कार्यालयहरु तथा उपत्यका बाहिर २९ वटा कार्यालयहरुमा बायोम्याट्रिक दर्ता प्रणाली लागू	२०७७ श्रावण
६	अनलाईन व्यक्तिगत स्थायी लेखा न. दर्ता	व्यक्तिगत स्था. ले. न. लिन कार्यालय जानुपर्ने	**अनलाईन व्यक्तिगत स्था. ले. नं. प्रणाली विकास** • अनलाईनबाट निवेदन • कार्यालयबाट Verify भएपछि अनलाईनबाट नै स्था. ले. न. जारी • मोबाईल SMS, ईमेल र निवेदन लगईनमा स्था. ले. नं. उपलब्ध हुने	२०७७ भाद्र
७	करदाता दर्ता प्रक्रियामा One Time Password (OTP) प्रयोग	दर्ता हुँदा मोबाईल र ईमेल रुजु नहुने	**OTP प्रणाली विकास** • करदाता दर्ता हुँदा पेश गरेको मोबाईल नं. र ईमेलमा OTP पठाई रुजु हुने	२०७७ भाद्र
८	वेबसाईट स्तरोन्नति र अद्यावधिक	विवरण अद्यावधिक नरहेको, कार्यालयहरुको छुट्टै पेज नरहेको	**वेबसाईट अद्यावधिक र संचालन** • कार्यालयहरुको छुट्टै पेज • करचुक्ता प्रमाणपत्र खोजीको व्यवस्था • अडियो — भिडियो सेक्सन • Tax Calculator लाई अद्यावधिक गरिएको • बारम्बार सोधिने प्रश्नहरु (FAQ) अद्यावधिक गरी Interactive बनाईएको • ITS को विभिन्न मोड्युलको SOP तयार गरी राखिएको	२०७७ भाद्र
९	केन्द्रीय सरकारी लेखा प्रणाली (CGAS+) लाई स्था. ले. नं. को विवरण प्रदान	अन्तरआबद्धता नरहेको	**API विकास गरी उपलब्ध गराईएको** • PAN को विवरण CGAS मा स्वतः प्राप्त हुने	२०७७ भाद्र

सि.न.	विषय	साविकको अवस्था	सुधार	सम्पन्न मिति
१०	एकीकृत कर प्रणालीमा बायोम्याट्रिक करदाता दर्ता सम्बन्धी तालिम	प्रणाली परिमार्जन भएको	**तालिम संचालन** • करदाता दर्ता सम्बन्धी जानकारी • बायोम्याट्रिक विवरण प्रविष्टि सम्बन्धी जानकारी • OTP सम्बन्धी जानकारी • वेबसाईट संचालन सम्बन्धी जानकारी	२०७७ भाद्र
११	करदाताको विवरण अद्यावधिक (KYT)	करदाताले आफ्नो सम्पर्क ठेगाना सच्याउन नपाउने	**प्रणाली विकास** • करदाताले OTP प्राप्त गरी आफैं सम्पर्क नंबर तथा ईमेल परिवर्तन गर्न सक्ने • करदातालाई सम्पर्क गर्न सहज हुने	२०७७ आश्विन
१२	केन्द्रीय विजक अनुगमन प्रणाली (CBMS)	Piloting भए पनि भरपर्दो प्रणालीको विकास हुन नसकेको	**प्रणाली विकास तयारी** • प्रणालीको System Requirement Document तथा डिजाइन डकुमेन्ट तयार भएको • भरपर्दो प्रणाली विकासको आधार तयार भएको	२०७७ आश्वनि
१३	अन्तःशुल्क स्टीकरमा QRCode समावेश	अन्तःशुल्क स्टीकर नंबर Generate गर्ने प्रणाली तथा QRCode नरहेको	**प्रणाली विकास** • प्रणालीले स्वचालित रुपमा अन्तःशुल्क स्टीकर नंबर Generate गरी QRCode सहित उपलब्ध गराउने • प्रणालीबाटै आम्दानी बाँध्न, माग गर्न तथा उपलब्ध गराउन सकिने • QRCode को प्रयोगले सही स्टीकर प्रयोग प्रोत्साहित हुने	२०७७ आश्विन
१४	User ID and Password	User ID लिन र पासवर्ड Reset गर्न कार्यालयमै धाउनु पर्ने	**करदाता सहजीकरण** • अनलाइनबाटै User ID लिन र पासवर्ड Reset गर्न सकिने • सामान्य नियमित कामका लागि कार्यालयमा धाउनु नपर्ने	२०७७ कार्तिक
१५	Dark-core Fiber Connection to GIDC	Poor connectivity with GIDC	**Infrastructure Upgrade** • Accessibility like Local Network • Efficient Data Synchronization • Foundation for Fail-over Site	२०७७ कार्तिक
१६	Oracle License	प्रयोगमा रहेको Oracle11g RAC डाटावेशको लाइसेन्स परिपालना हुन नसकेको	**RDBMS License Compliance** • Oracle19C Database को लाइसेन्स प्राप्त भएको • एकीकृत कर प्रणालीमा रहेको डाटा Migrate हुने क्रममा	२०७७ मंसिर
१७	Integrated Appliances	Engineered System उपलब्ध नरहेको हुँदा सर्भर, स्वीच र स्टोरेज व्यवस्थापन जटील रहेको	**Infrastructure Upgrade** • Engineered System को प्रयोगले Performance मा सुधार • प्रणाली सुधारको लागि उपयुक्त हार्डवेयर उपलब्ध भएको • डाटाको ब्याकअप तथा सुरक्षा सुदृढ भएको	२०७७ मंसिर

सि.न.	विषय	साविकको अवस्था	सुधार	सम्पन्न मिति
१८	SMS विस्तार	PAN दर्ता र KYT को लागि मात्र प्रयोगमा रहेको	**Status on Mobile through SMS** • कर भुक्तानी तथा स्रोतमा करकट्टीको जानकारी SMS बाट • पेश गरिएका विवरण रुजु भएको जानकारी पनि SMS बाट	२०७७ पौष
१९	ICT Policy/ Guidelines of IRD	विभागको छुट्टै सूचना प्रविधि नीति लिपीबद्ध नरहेको	**विभागको विस्तृत सूचना प्रविधि नीति/निर्देशिका** • आन्तरिक राजस्व विभागको सूचना प्रविधि प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्ने लिखित दस्तावेज तयार भएको • प्रणाली परीक्षण (System Audit) को सुझाव कार्यान्वयन भएको	२०७७ पौष
२०	अन्त:शुल्कजन्य वस्तुको ब्राण्ड रेकर्डको व्यवस्था	प्रणाली नरहेको	**प्रणाली विकास** • करदाताले उत्पादित वस्तुको ब्राण्ड तथा स्वीकृतीको विवरण प्रणालीमा ईन्ट्री गर्न सक्ने • ब्राण्डहरुको रेकर्ड व्यवस्थित हुने	२०७७ पौष
२१	मोबाइल एप परिमार्जन	स्रोतमा करकट्टी विवरण तथा इपेमेन्ट बाहेकका अनलाइन सेवा नरहेको	**प्रणाली विकास** • करदाताले बुझाएको करको विवरण, स्रोतमा कर कट्टी तथा कर्मचारीले कर संकलन, करदाता दर्ताको Summary Report हेर्न सक्ने • मोबाइलबाटै VAT Zero Return, D-01 Return, KYT विवरण, PPAN Registration Form बुझाउन सक्ने • QRCode को Scan गरी नक्कली स्टीकर पहिचान गर्न सहज हुने	२०७७ माघ
२२	ICT Security Audit	System Audit बाट सिफारिस भएको हालसम्म नगरिएको	**परीक्षण तथा सुरक्षा** • Identification of System and Network Vulnerabilities • **Patching** of critical vulnerabilities • Minimization of Risk of Unauthorized Access through Security Glitches	२०७८ जेठ
२३	आर्थिक अध्यादेशका कर छुटका प्रावधान अनुसार ITS अद्यावधिक	आर्थिक ऐन २०७७ अनुसारको व्यवस्था समावेश	**विकास तथा परिमार्जन** • Scheme अनुसारको छुटको व्यवस्थालाई आय विवरणमा सम्बोधन गर्नेगरी प्रणालीमा परिमार्जन तथा थप व्यवस्था • अध्यादेशको दफा अनुसार छुट छुट्टिनेगरी व्यवस्था मिलाइएको	२०७८ असार
२४	केन्द्रीय विजक अनुगमन प्रणाली (CBMS)	Piloting भए पनि भरपर्दो प्रणालीको विकास हुन नसकेको	**प्रणाली विकास** • करदातालाई CBMS मा आवद्ध गराउन आवश्यक लगइन व्यवस्था तयार भएको • खरिद खाता बिक्री खाताको विद्युतीय अभिलेख अपलोडको व्यवस्था मिलाइएको	२०७८ असार

सि.न.	विषय	साविकको अवस्था	सुधार	सम्पन्न मिति
२५	Appeal Information Management System (AIMS) परिमार्जन	प्रणाली विकास भएपनि कार्यान्वयनमा आउन नसकेको	**प्रणाली परिमार्जन** • सम्बन्धित शाखाको परीक्षण तथा सिफारिस अनुसार परिमार्जन गरिएको	२०७८ असार
२६	Sticker QRCode Post Processing	परिकल्पना नगरिएको	**प्रणाली विकास तथा कार्यान्वयन** • अन्तशुल्क महाशाखा तथा शाखाको सिफारिस अनुसार प्रणाली विकास गराई केही प्रतिष्ठानमा परीक्षण शुरु गरिएको • प्रयोगमा ल्याइएको अन्तःशुल्क टीकटको जानकारी परीक्षणको रुपमा प्राप्त हुन थालेको	२०७८ असार
२७	आय विवरण D-०३को अनुसूची परिमार्जन	वास्तविक कर दायित्व यकिन हुन कठीन	**प्रणाली विकास तथा परिमार्जन** • अनुसूची १० मा भुक्तानीको डाटा लोड गर्ने सुविधा थप गरिएको • अनुसूची १ र अनुसूची २ मा यथार्थ कर दायित्व देखिनेगरी परिमार्जन गरिएको • D-03 आय विवरणमा लेखा परीक्षकको विवरणसँगै ICAN बाट जारी भएको UDIN पनि अनिवार्य गरिएको	२०७८ असार
२८	E-TDS विवरण Self Verify गर्ने सुविधा थप गर्ने	E-TDS विवरण रूजु गर्न कार्यालयमा नै जानुपर्ने	करदाता पोर्टलबाटै E-TDS को विवरण रूजु गर्ने व्यवस्था मिलाईएको	२०७७ माघ
२९	Personal PAN को Withholdee User करदाता आफैले तयार गर्ने	Withholdee User बनाउन कार्यालयमा नै जानुपर्ने	Personal PAN को Withholdee User करदाता आफैले तयार गर्ने गरी प्रणाली सुधार गरिएको	२०७७ माघ
३०	वीमा क्षतिपूर्ति रकमको अभिलेख राख्ने प्रणाली विकास गर्ने सम्बन्धमा	ITS मा अभिलेख नभएको	वीमा क्षतिपूर्ति रकमको अभिलेख राख्ने प्रणाली विकास गरिएको	२०७७ चैत्र
३१	कानुनी कारवाहीको अभिलेख ITS मा राख्ने	ITS मा अभलिख नभएको	कानुनी कारवाहीको अभिलेख ITS मा राख्ने प्रणालि विकास गरिएको	२०७८ असार
३२	उजुरी तथा गुनासो व्यवस्थापन तथा अनुगमननको सफ्टवेयर विकास	ITS मा अभिलेख नभएको	उजुरी तथा गुनासो व्यवस्थापन तथा अनुगमननको सफ्टवेयर विकास गरिएको	२०७८ असार

२.६.४ योजना तथा मानव संशाधन विकास शाखा

योजना तथा मानव संशाधन विकास शाखाबाट आ.व. २०७७।७८ मा आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयमा कार्यरत जनशक्तिको ज्ञान, सीप र क्षमता अभिवृद्धिका लागि समय समयमा भर्चुअल तथा भौतिक रुपमा विभिन्न स्वदेशी तथा भर्चुअल रुपमा विदेशी तालिमहरुमा कर्मचारीहरुलाई सहभागी गराउनेलगायत देहाय बमोजिमका कार्यहरु सञ्चालन गरिएको छ।

- व्यवस्थापन गोष्ठीको आयोजना गरी सम्पन्न गरिएको।
- विभाग र मातहत कार्यालयका कर्मचारीहरुलाई कर तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी १५ बटा विषयमा ६२९ जना कर्मचारीलाई तालिम संचालन गरिएको।
- नवौं राष्ट्रिय कर दिवशको अवसरमा स्मारिका प्रकाशन गरिएको।
- वैदेशिक तालिम, सेमिनार मा भर्चुअल विधि मार्फत विभाग र अन्तर्गत कार्यालयमा कार्यरत ६७ जना कर्मचारीहरुलाई तालिम, सेमिनारमा सहभागिताका लागि मनोनयन गरिएको।
- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयवाट सम्पादित कार्यहरु एवं करदातालाई विभिन्न सूचना एवं जानकारी प्रवाह गर्नको लागि त्रैमासिक रुपमा कर बुलेटिन प्रकाशन गर्ने गरिएको।
- GIZ, IMF लगायतका विभिन्न विकास साझेदारहरुसंग सम्पर्क शाखाको रुपमा कार्य गरेको।

भविश्यमा गर्नुपर्ने सुधार

- कर्मचारीको आवश्यक व्यक्तिगत विवरण लगायत तालिमको सम्पुर्ण विवरण डिजिटल माध्यममा राख्ने गरी software को विकास गर्नुपर्ने।
- कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्न वस्तुनिष्ठ रुपमा तालिम संचालन गर्नुपर्ने।
- विभिन्न तालिमहरुका Training Mannual को विकास गर्नुपर्ने।
- कोभिड १९ को महामारी पछि व्यवसायमा देखिएको नयां प्रवृति तथा अन्तर्राष्ट्रिय परिवेश अनुसारका तालिमका क्षेत्रहरु पहिचान गरी तालिम संचालन गर्नुपर्ने।

२.६.५ अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा

यस शाखाले राजस्व असुली लगायत स्वीकृत कार्यमूलक परिसूचकहरुको मासिक/चौमासिक/अर्धवार्षिक एवं बार्षिक लक्ष्य तथा कार्य प्रगतिको समिक्षा सम्पन्न गरेको, कार्यमूलक परिसूचक संशोधन तथा थपघट गर्ने कार्य सम्पन्न गरेको, बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम बमोजिमको कार्य प्रगति प्रतिवेदन गरेको, बिभाग मातहतका कार्यालयहरुको बिभागीय अनुगमन तथा निरीक्षण कार्यक्रमको समन्वय तथा संयोजन गरेको, महानिर्देशक उपमहानिर्देशक निर्देशक कार्यालय प्रमुख बीच कार्यसम्पादन सम्झौता गरी समग्र बिभागको राजस्व असुली तथा कार्यमूलक परिसूचकको कार्यान्वयन तथा कार्य सम्पादन व्यवस्थापनमा बिभागीय नेतृत्वलाई सहयोग गरिआएको छ। आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तरगतका कार्यालयहरुको कार्य सम्पादन स्तरलाई थप गुणस्तरीय, सेवाग्राहीमैत्री एवं प्रविधिमैत्री बनाउने उद्देश्यले कोभिड १९ को असहज परिस्थिति हुँदाहुदै पनि आ.व. २०७७/७८ मा ३४ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको अनुगमन सम्पन्न भएको छ। अनुगमनमा ठुला करदाता कार्यालय,मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय लगायत उपत्यका भित्रका केही कार्यालयहरूमा श्रीमान सचिवज्यु (राजस्व) र मन्त्रालयका राजस्व ब्यवस्थापन महाशाखा प्रमुख र महानिर्देशक ज्यूबाट कार्यालय प्रमुख लगायत सबै कर्मचारीहरुलाई तोकिएको राजस्व असुली तथा कार्यमूलक परिसूचकहरुको लक्ष्य अनुरुप प्रगति हासिल गर्न थप प्रयास गर्न , कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको कार्यलाई थप गुणस्तरीय बनाउन, सेवाप्रवाहलाई छिटो, छरितो एवं थप प्रविधिमैत्री बनाउन, उच्च मनोवल, सदाचार र सुशासनमा जोड दिई कार्यसम्पादन गर्न निर्देशन दिनुभयो।

आ.व. २०७७।७८ मा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुलाई तोकिएको कार्यगत लक्ष्य र प्रगति अनुसारको कार्यालयको शाखागत प्रगति र कूल कार्यसम्पादनको अंक देहाय बमोजिम रहेको ५%

तालिकाः१३ कार्यालयहरुको कार्यसम्पादन तथा ग्रेडिङ

Grading Report (ALL IRO, TSO, LTO) upto Asadh – 77/78

S.N	Office Name	Audit		Appeal		Collection		Investigation		TP Services		Total	
		Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade
1	51-Inland Revenue Office Dang	101.73	A++			105.21	A++			89.25	A+	99.2	A++
2	2702-Inland Revenue Office New Baneshwor	105.33	A++			92.49	A+			94.49	A+	97.58	A++
3	1102-Inland Revenue Office Damak	84.46	A			108.1	A++			88.65	A+	93.99	A+
4	19-Inland Revenue Office Bharatpur	98.98	A++			88.68	A+			89.1	A+	92.41	A+
5	20-Inland Revenue Office Dhangadi	89.02	A+			90.8	A+			91.25	A+	90.31	A+
6	52-Large Taxpayer Office	83.16	A	100	A++	92.3	A+	87.5	A+	92.72	A+	88.42	A+
7	13-Inland Revenue Office Dharan	76.5	A			92.84	A+			87.93	A+	85.65	A+
8	2202-Inland Revenue Office Baglung	64.64	C			103.8	A++			87.94	A+	85.34	A+
9	16-Inland Revenue Office Simra	76	A			90.33	A+			88.34	A+	84.72	A
10	2201-Inland Revenue Office Damauli	82.19	A			84.32	A			87.16	A+	84.43	A
11	2502-Inland Revenue Office Maharajgunj	82.51	A			85.96	A+			84.7	A	84.37	A
12	33-Inland Revenue Office Butwal	81.32	A			82.46	A			85.67	A+	83.02	A
13	15-Inland Revenue Office Lahan	78.37	A			86.84	A+			83.22	A	82.79	A
14	26-Inland Revenue Office Nepalganj	69.35	B			90.04	A+			87	A+	81.89	A
15	23-Inland Revenue Office Lalitpur-1	85.01	A+			75.15	A			83.2	A	81.02	A
16	53-Middle Level Taxpayer Office	70.91	B	100	A++	85.89	A+	88.38	A+	70.02	B	79.64	A
17	2602-Inland Revenue Office Jumla	53.67	C			101.84	A++			83.94	A	79.61	A
18	12-Inland Revenue Office Biratnagar	79.51	A			79.38	A			79.84	A	79.56	A
19	34-Inland Revenue Office Lalitpur-2	80.47	A			71.05	B			87.16	A+	79.18	A

20	22-Inland Revenue Office Pokhara	65.38	B			86.84	A+			86.13	A+	79.12	A
21	2601-Inland Revenue Office Surkhet	63.28	C			90.76	A+			83.7	A	79.02	A
22	2901-Inland Revenue Office Dhulikhel	75.06	A			73.13	B			86.83	A+	77.92	A
23	11-Inland Revenue Office Bhadrapur	66.46	B			79.7	A			88.28	A+	77.64	A
24	30-Inland Revenue Office Krishnanagar	56.62	C			94.92	A+			81.4	A	77.46	A
25	17-Inland Revenue Office Birgunj	66.45	B			77.09	A			86.22	A+	76.11	A
26	2503-Inland Revenue Office Balaju	60.01	C			83.95	A			84.84	A	75.84	A
27	18-Inland Revenue Office Hetauda	67.43	B			75.9	A			84.06	A	75.38	A
28	2705-Inland Revenue Office Koteshwor	64.82	C			73.08	B			88.01	A+	74.67	B
29	24-Inland Revenue Office Bhairahawa	66.66	B			72.18	B			82.73	A	73.41	B
30	2803-Inland Revenue Office Thamel	68.02	B			72.37	B			79.84	A	73.09	B
31	2703-Inland Revenue Office Battishputali	71.04	B			70.78	B			77.45	A	72.87	B
32	2504-Inland Revenue Office Kalanki	68.38	B			70.85	B			79.78	A	72.66	B
33	1301-Inland Revenue Office Itahari	56.28	C			81	A			81.86	A	72.61	B
34	2505-Inland Revenue Office Kalimati	61.59	C			76.71	A			77.96	A	71.79	B
35	2704-Inland Revenue Office Chabahil	60.54	C			71.39	B			83.51	A	71.23	B
36	2701-Inland Revenue Office Putalisadak	65.32	B			68.54	B			81.05	A	71.17	B
37	29-Inland Revenue Office Bhaktapur	62.99	C			73.53	B			76.91	A	70.85	B
38	2501-Inland Revenue Office Tangal	73.38	B			56.24	C			78.52	A	68.92	B

39	2801-Inland Revenue Office Tripureshwor	62.56	C			62.89	C			82.36	A	68.62	B
40	35-Inland Revenue Office Jorpati	43.68	D			83.09	A			78.79	A	68.01	B
41	1901-Inland Revenue Office Kawasoti	51.52	C			76.84	A			76.91	A	68	B
42	2802-Inland Revenue Office Nayasadak	54.05	C			68.64	B			80.27	A	67.02	B
43	21-Inland Revenue Office Mahendranagar	41.92	D			80.05	A			77.16	A	65.84	B
44	14-Inland Revenue Office Janakpur	34.78	D			75.27	A			76.16	A	61.37	C
45	2101-Inland Revenue Office Dadeldhura	29.45	D			60.51	C			76.03	A	54.3	C
	IRD Performance:77.73(A)												

A=75-85% B=65-75% C=50-65%

विभागको सूचना प्रणालीमा प्रविष्ट विवरण तथा तथ्यांकको आधारमा समग्र मूल्याकनमा आ.व.२०७७।७८ मा २ वटा कार्यालयले A++, ६ वटा कार्यालयले A+, १९ बटा कार्यालयले A, १६ वटा कार्यालयहरुले B र बाँकी २ कार्यालयहरुले C ग्रेड प्राप्त गरेका छन्।

२.६.६ अन्तःशुल्क शाखा

कार्य प्रगति विवरणः

१. अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ , अन्तःशुल्क नियमावली, २०५९ तथा मदिरा ऐन, २०३१, मदिरा नियमहरु, २०३३ मा आर्थिक ऐन, २०७८ ले गरेको परिवर्तनलाई समेत समायोजन गरी अद्यावधिक गरिएको।

२. अन्तःशुल्क (एक्काइसौं संशोधन) नियमावली, २०७७ ले अन्तःशुल्क नियमावली,२०५९ मा केही संशोधन गरेको सन्दर्भमा सूर्तिजन्य पदार्थ बाहेक अन्य स्वयं निष्कासन प्रणाली अन्तर्गतका प्रतिष्ठान र सूर्तिजन्य पदार्थ तथा भौतिक नियन्त्रण प्रणाली अन्तर्गतका प्रतिष्ठानले मासिक रुपमा पेश गर्नु पर्ने अन्तःशुल्क विवरण तथा ब्राण्ड रजिष्ट्रेसन सम्बन्धी Online तालिम गरिएको ।

३. अनुसन्धानात्मक अन्तःशुल्क कर परीक्षण सम्बन्धि Online तालिम दिइएको।

४. परीक्षण उत्पादनको लागि पूर्व स्वीकृति प्रदान गरिएको संख्याः

सि.नं.	इजाजत प्रदान गरिएको अन्तःशुल्कजन्य पदार्थ	ब्राण्ड स्विकृत संख्या
१	मदिरा	१३३
२	वियर	४९
३	वाईन	१२
४	सुर्ति, गुट्खा र पानमसला	३५
५	चुरोट	३
	जम्मा	२३२

५. व्यावसायिक उत्पादनको लागि पूर्व स्वीकृति प्रदान गरिएको संख्याः

सि.नं.	इजाजत प्रदान गरिएको अन्तःशुल्कजन्य पदार्थ	प्रतिष्ठान सङख्या	स्वीकृत ब्राण्ड संख्या	अस्वीकृत ब्राण्ड संख्या
१	मदिरा	३१	१३०	३
२	वियर	९	४७	२
३	वाईन	४	१०	२
४	सुर्ति, गुट्खा र पानमसला	१७	३३	२
५	चुरोट	३	३	०
	जम्मा	६४	२२३	९

६. प्रत्येक मदिरा उद्योगले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा ब्राण्ड अनुसारका मदिरा परीक्षण गराई सो को प्रतिवेदन सम्बन्धित कार्यालयमा बुझाउने प्रयोजनार्थ नेपाल सरकारका सबै र नीजि क्षेत्रबाट सञ्चालित प्रयोगशाला मध्ये नेपाल गुणस्तर तथा नापतौल विभागबाट NEPLAS (नेपाल लेवेरोटरी एक्रिडिटेसन स्कीम) अनुसार मान्यता प्राप्त प्रयोगशालालाई तोकिएको।

७. ताजा अंगुरवाट वाइन वनाउँदाको अंगुरको अनुपातमा उत्पादन हुने वाईनको रिकोभरी Ratio अध्ययन गरिएको।

8. Malted Beer & Non-Malted Beer को वर्गिकरण गरी Non-Malted Beer वाट उच्च दरको अन्तःशुल्क

असुली हुने ब्यवस्था गरेको।

९. सुख्खा फलफूल, किसमिस, कन्सन्ट्रेड आदिवाट वन्ने वाइनले पनि ताजा अंगुरको वाइन सरह अन्तःशुल्क छुट पाएको अवस्थामा यस्ता वाइनहरुलाई उत्पादनमा प्रयोग भएको घटकका आधारमा अन्तःशुल्क दरवन्दि तोक्ने र उच्च दरको अन्तःशुल्क असुली गर्न आवश्यक प्रकृया सुरु गरिएको।

१०. प्रयोगशालामा आवश्यक पर्ने उपकरण, केमिकल आदिको स्पेसीफिकेसन तयार गर्न समीति गठन भई आवस्यक केमिकल, ग्लासवेयर उपकरणको सूची तयार गरिएको र स्पेसीफिकेसन तयार भएको।

११. विभिन्न ४ वटा मदिरा उद्योगको निरीक्षण गरी निरीक्षणको क्रममा अन्य उत्पादकको वोतलमा प्याक गरेको उत्पादनलाई निकासी नदिन निर्देशन दिइएको।

१२. सूर्तीजन्य उत्पादनको विक्री सम्बन्धमा १ पटक वजार अनुगमन गरी स्टिकर वेगरका भारतीय उत्पादन र सावधानी मुलक संदेश नछापिएका नेपाली उत्पादन देखिएकोले यसको नियन्त्रण गर्न सवै कार्यालयलाई परिपत्र गरिएको।

१३. चुनामिश्रीत सुर्तीमा चुना मिसाई खाने सुर्ती सरह न्युन दरमा अन्तःशुल्क लिएको विषय नियन्त्रण गर्न अन्तःशुल्क दरवन्दि तोकिएको र थप अनुसन्धान गर्न परिपत्र गरिएको ।

१४. वियर उत्पादक सँग २ पटक अन्तरक्रिया गरिएको ।

१५. Flow meter (वियर उद्योगमा) सम्बन्धी अन्तःशुल्क निर्देशिका परिमार्जन भइ स्वीकृत भैसकेको ।

१६. दुई वटा चुरोट उत्पादन उद्योगको निरीक्षण गरिएको।

१७. दुई वटा वियर उत्पादन उद्योगको निरीक्षण गरी प्रयोग भएको घटकको आधारमा Malt Beer उत्पादन गरेको यकिन गरिएको।

१८. जनक शिक्षा सामाग्री केन्द्र लिमिटेडले छपाई गरेको चुरोटमा प्रयोग हुने स्टिकरको २ वटा उद्योगमा गई स्थलगत रुपमै ट्रायल गरिएको।

१९. अन्तःशुल्क लगाउन पर्ने जस्ता थप वस्तु जस्तैः Alcoholic Cooking Sauce, Compound, flavour, हुक्का आदिको वारेमा अन्तरराष्ट्रिय अभ्यास आदि अध्ययन गरिएको।

२०. Excise Core Group को बैठक दुई पटक गरिएको।

२१. स्वयम निष्कासन प्रणाली अन्तर्गत अन्तःशुल्क लाग्ने वस्तुहरुको कच्चा पदार्थ र तयारी उत्पादनलाई Computer System मा Entry गर्न Software निर्माण गरी कार्यान्वयनमा रहेको ।

२२. ७ वटा मदिराजन्य वस्तुको उत्पादन गर्ने प्रतिष्ठाहरुको अनुगमन गरिएको।

२३. ५ वटा सूर्ति तथा ८ वटा मदिराजन्य पदार्थको उत्पादनमा प्रयोग हुने अन्तःशुल्क टिकटमा रहेको QR Code स्क्यान गरी विभागको Sticker QR Post Processing Data Collection System मा Online/Offline Data पठाउने सम्बन्धमा परीक्षण कार्य सम्पन्न गरी हाल कार्यान्वयनमा रहेको ।

२.६.७ अन्तर्राष्ट्रिय कर शाखा

अन्तराष्ट्रिय कर शाखाको प्रमुख कार्य आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७३ मा व्यवस्था भए बमोजिम नेपाल सरकारको तर्फवाट अन्य देशहरुसँग गरिने र गरिएका दोहोरो कर मुक्ति सम्झौतासँग सम्बन्धित कार्य सम्पादन गर्नु रहेको छ। द्विपक्षीय हित र आवश्यकताका आधारमा दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता गर्नुपर्ने मुलुकहरुका कर प्रशासनहरुसँग आवश्यक पत्राचार, वार्ताको तयारी र वार्ता सम्बन्धी कार्यहरुको समन्वय गर्ने कार्य यो शाखाले

गर्ने गर्दछ। वार्ता द्वारा दुई राष्ट्रहरु सहमतिमा पुगेपछि सम्झौतामा औपचारिक हस्ताक्षर गर्ने कार्यको समन्वय समेत यो शाखाले गर्दछ। द्विपक्षीय हित र आवश्यकताका आधारमा सम्पन्न भईसकेका दोहोरो कर मुक्ति सम्झौताका व्यवस्थाहरु संशोधन सम्बन्धी कार्य गर्ने र सम्झौतामा उल्लेख भएका विषयहरुको कार्यान्वयन गर्ने तथा सूचना आदान प्रदान गर्ने कार्य समेत यस शाखाले गर्दछ। सम्झौताका प्रावधानहरुको विषयमा द्विविधा भएइ सरोकारवालाहरुवाट अनुरोध भएमा द्विविधा निराकरण गर्ने कार्य समेत यस शाखाको अर्को प्रमुख कार्यको रुपमा रहेको छ। बिदेशी लगानीकर्ताहरुलाइ नेपालको कर कानून तथा कर सम्बन्धी व्यवस्थाहरुको बारेमा जानकारी उपलव्ध गराउने र अन्तर्राष्ट्रिय करका विविध विषयहरुमा अध्ययन गर्ने गराउने कार्य समेत यस शाखाले सम्पादन गर्दै आइरहेको छ। नेपालले हाल सम्म देहाय बमोजिम एघार देशहरूसंग दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता सम्पन्न गरिसकेको छ भने केही देशहरुसँग सम्झौताको लागि वार्ता प्रक्रिया अगाडि बढेको अवस्था छ।

तालिका १४ दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता भएका देशहरु

क्र.सं.	देश	सम्झौता मिति	कैफियत
१	गणतन्त्र भारत (Republic of India)	२७ नोभेम्वर २०११	सन १९८७ मा सम्पन्न पुरानो सम्झौतालाई प्रतिस्थापित गरेको।
२	नर्वे अधिराज्य (Kingdom of Norway)	१३ मे १९९६	
३	थाइल्याण्ड अधिराज्य (Kingdom of Thailand)	१९९८ फेब्रुअरी २	
४	प्रजातान्त्रिक समाजवादी गणतन्त्र श्रीलंका (Democratic Socialist Republic of Sri Lanka)	६ जुलाई १९९९	
५	गणतन्त्र मौरिसस (Republic of Mauritius)	३ अगष्ट १९९९	
६	गणतन्त्र अष्ट्रिया (Republic of Austria)	१५ डिसेम्बर २०००	
७	इस्लामिक गणतन्त्र पाकिस्तान (Islamic Republic of Pakistan)	२५ जनवरी २००१	
८	जनवादी गणतन्त्र चीन (People's Republic of China)	१४ मे २००१	
९	गणतन्त्र कोरिया (Republic of Korea)	५ अक्टोबर २००१	
१०	कतार (State of Qatar)	१५ अक्टोबर २००७	
११	गणतन्त्र बंगलादेश (Republic of Bangladesh)	५ मार्च २०१९	

यसैगरी चीन सरकारको सक्रियतामा चीनको राजधानी वेइजिङमा स्थापना भएको Belt & Road Initiative Tax Administration Cooperation Mechanism (BRITACOM) नामक कर सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाको १८ अप्रिल २०१९ मा नेपाल संस्थापक सदस्य रहेको र यस शाखाले उक्त संस्थाको Focal Point को रुपमा कार्य गरिरहेको छ। यसका अतिरिक्त यस शाखाले द्विपक्षीय तथा बहुपक्षीय सन्धी सम्झौता बमोजिम विभिन्न देशवाट माग भएका सूचना आदान प्रदान गर्ने, अन्तर्राष्ट्रिय कर सम्वन्धी तालिम सचालन गर्ने, विश्व बैंकवाट प्रकाशित Doing Business Report अन्तर्गत Paying Tax Indicator मा सुधार ल्याउन आवश्यक कार्य संचालन गर्ने लगायतका काम समेत गर्दछ।

अन्तराष्ट्रिय कर शाखाबाट २०७७/७८ मा भएका कार्यहरु

- नेपाल सरकार र गणतन्त्र बंगलादेश सरकार बीच दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता ५ मार्च २०१९ (२०७५।११।२१) मा काठमाडौंमा औपचारिक रुपमा सम्पन्न भै उक्त सम्झौता कार्यान्वयनमा ल्याउन अर्थ मन्त्रालय मार्फत संघीय संसदलाई जानकारी गराई परराष्ट्र मन्त्रालय मार्फत बंगलादेश सरकारलाई जानकारी गराउने कार्य भएको र बंगलादेश सरकारवाट पनि संम्झौता कार्यान्वयनको कार्यविधी पुरा गरिसकेको भनी अर्थ मन्त्रालय मार्फत मिति २०७८/०२/२६ मा जानकारी प्राप्त भैसकेकोले मिति २०७८/०४/०१ (१६ जुलाई २०२१) देखि उक्त संम्झौता कार्यान्वयनमा आएको र सो संम्झौता आन्तरिक राजस्व विभागको वेभसाईटमा समेत अद्यावधिक गरिएको।
- कर सम्बन्धी ऐन कानूनहरु अंग्रेजीमा Translate गरेर वेबसाईटमा राखिएको,
- चीनको राजधानी वेइजिङमा स्थापना भएको Belt & Road Initiative Tax Administration Cooperation Mechanism (BRITACOM) नामक कर सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाको नेपाल संस्थापक सदस्य रहेको र यस शाखाले उक्त संस्थाको Focal Point को रुपमा कार्य गरिरहेको छ। BRITACOM द्वारा संचालित New challenges, New Opportunities, New Future: Development Planning of Tax Digitalization in the context of the Global Pandemic विषयमा High level Virtual Confrence (१५ Dec २०२०) मा सहभागिता जनाईएको ,
- दोहोरो कर मुक्ति संम्झौता बमोजिम सम्बद्ध अधिकारी मार्फत विभिन्न देशहरुबाट माग भएका सूचनाको आदान प्रदान गर्ने कार्यहरु सम्पन्न भएको।
- Doing Business Indicators अन्तर्गत Paying Tax Indicators सुधारका लागि कर सहभागिता जनाउन लाग्ने समय र लागतका सम्बन्धमा गरिएका प्रणालीगत सुधार र आवश्यक सूचनाहरु सहितको विवरण अर्थ मन्त्रालय, आर्थिक नीति विश्लेषण महाशाखामा पठाईएको,
- Exchange Of information सम्बन्धी ३ दिने Virtual Training (२३-२५ Feb २०२१) मा सहभागिता जनाईएको,
- The china- IMF Capacity Development Centre (CICDC) को आयोजनामा International Issues in Tax Law Design (१५-१७ March २०२१) सम्बन्धी ३ दिने Virtual Training मा सहभागिता जनाईएको ।

२.६.८ कर फिर्ता शाखा

संचालन महाशाखा अन्तर्गत रहेको यस कर फिर्ता शाखाले कुटनीतिक निकायहरु तथा कुटनीतिज्ञहरुको मू.अ. कर फिर्ता गर्ने, अर्थ मन्त्रालयले मू.अ.कर छुटको सुविधा प्रदान गरेको अन्तराष्ट्रियसंस्थाको मू.अ.कर फिर्ता सम्बन्धी कार्य गर्ने लगायत मातहत कार्यालयहरुको कर फिर्ता सम्बन्धी कार्यको अनुगमन तथा सहजिकरण सम्बन्धी कार्यहरु गर्दै आईरहेको छ। यस शाखाले कर फिर्ता सम्बन्धमा आईपर्ने नीतिगत एवं कानुनी जटिलता निरुपण तथा निर्णयका लागि तालुक महाशाखा तथा माथिल्लो पद एवं निकायमा पेश गर्ने, कुटनैतिक सुविधाप्राप्त कुटनीतिज्ञ एवं कुटनीतिक निकायह?को मू.अ.कर फिर्ता कार्यलाई छिटो छरितो र सहज सम्पन्न गर्ने, मातहत कार्यलयहरुको कर फिर्ता सम्बन्धी कार्यप्रक्रिया सहजीकरण तथा अनुगमन गर्ने एवं कर फिर्ता सम्बन्धी कार्यहरुको अभिलेखीकरण लगायतका गतिबिधिहरु संचालन गर्दै आएको छ।

आ.व. २०७७/७८ मा कर फिर्ताको अवस्थालाई हेर्दा आन्तरिक राजस्व विभागमा कुटनीतिक नियोग कुटनीतिज्ञ एवं विभिन्न कुटनीतिक एजेन्सीहरुको जम्मा ७१४ वटा कर फिर्ता दावीहरुवाट रु.७३,३८,१२,६२०.४० कर फिर्ता दाबी गरिएकोमा hDdf ६९० वटा बाट कर फिता { रकम रु.६७,२२,५९,५९६.४० फिर्ता गर्ने निर्णय गरिएको छ । रु.६,१५,५३,०२४.०० फिर्ता अस्वीकृत गर्ने निर्णय गरिएको छ।

आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुको कर फिर्ताको अवस्थालाई हेर्दा आ.व. २०७७/०७८ मा लगातार क्रेडिटको आधारमा, लगातारद्ध महिना प्रयोग नगरिएको भुक्तानी, निकासी, प्रोजेक्ट,एजेन्सी रडिप्लोम्याट्को आधारमा जम्मा ८०४ करदाताहरुवाट रु.१८,५१,००,३८,२४०.०० फिर्ता माग दावी गरिएकोमा ४३४करदाताहरुको रु.३,२८,४१,७७,९११.०० फिर्ता गरेको देखिन्छ।

यसरी हेर्दा आन्तरिक राजस्व विभाग र सो अन्तर्गत कार्यालयहरु समेतवाट यस आ.व.मा कूल १५१८ वटा कर फिर्ता दावीहरुवाट कुटनीतिक नियोग, कुटनीतिज्ञ एवं विभिन्न कुटनीतिक एजेन्सीहरु, लगातार क्रेडिटको आधारमा , लगातार द्ध महिना प्रयोग नगरिएको भुक्तान, निकासी, प्रोजेक्ट,एजेन्सी रडिप्लोम्याट् गरी कुल जम्मा रु.१९,२४,३८,५०,८६०.४० दावी भएकोमा ११२४ वटँ क्लेम नम्वरबाट यस आ.व.मा कुल जम्मा रु ३,९५,६४,३७,५०७.४० फिर्ता गरिएको छ।

तालिकाः १५ करफिर्ता विवरण (विभाग तथा कार्यालय तर्फका सवै किसिमको)

सि.नं.	आर्थिक वर्ष	दावी रकम (रु.अर्ब)	स्वीकृत रकम (रु.अर्ब)
१	२०७७/०७८	१९.२४	३.९५
२	२०७६/०७७	६.६८	३.८०
३	२०७५/०७६	३.०६	२.२६
४	२०७४/०७५	५.६०	४.५९
५	२०७३/०७४	५.७८	४.७६
६	२०७२/०७३	७.२२	४.२३
७	२०७१/०७२	९.९१	५.०५

तालिकाः१६ कुटनीतिक करफिर्ता विवरण (विभाग तथा कार्यालय)

AN	Fiscal Year	Claimed Amount (in crore)	Accepted Amount (in crore)
१	२०७७/०७८	१३४.५५	१२५.२४
२	२०७६/०७६	९५.९०	८९.९४
३	२०७५/०७६	१७२.५२	१३३.८४
४	२०७४/०७५	५९.७६	४२.८७
५	२०७३/०७४	९६.०३	७५.७३
६	२०७२/०७३	८०.८७	७०.३८
७	२०७१/०७२	५१.४६	३७.८३
८	२०७०/०७१	७९.४६	४०.०१

कर फिर्ता दाबी रकमभन्दा फिर्ता दिईएको रकम कम हुनुमा दावीकर्ताले रितपूर्बकका बिलबिजक पेश भएको तथा ऐन वमोजिमको प्रक्रिया पुरा नगरेको नदेखिएकोले स्वीकृत रकम कम देखिएको हो।

२.६.९ प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा

प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखाबाट आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा गरेका कार्यहरुको प्रगति विवरण तपसिल बमोजिम रहेको छ।

तालिकाः १७ प्रशासकीय पुनरावलोकन कार्य प्रगति

क्र.सं.	विवरण	संख्या
१	आ.व.२०७६/०७७ बाट जिम्मेबारी सरी आएका निवेदन संख्या	८६८

२	आ.व.२०७७/०७८ मा दर्ता हुन आएका निवेदन संख्या	५२७
३	जम्मा निवेदन संख्या (१२)	१३९५
४	आ.व.२०७७/०७८ मा फछ्र्यौट भएका निवेदन संख्या	३२२
५	आ.व. २०७८/०७९ को लागि जिम्मेबारी सरी गएका निवेदन संख्या-३-४_	१०७३

१. आ.व. २०७६।७७ बाट आ.व.२०७७।७८ को लागि जम्मा ८६८ निवेदन जिम्मेवारी सरी आएको र आ.व.२०७७।७८ मा जम्मा ५२७ वटा प्रशासकीय पुनारावलोकनको लागि दर्ता गरिएका थिए।

२. आ.व. २०७६।७७ बाट जिम्मेवारी सरि आएका र आ.व २०७७।७८ मा दर्ता भएका समेत जम्मा १३९५ निवेदन मध्ये आ.व. २०७७।७८ मा आर्थिक ऐन, २०७७ तथा आर्थिक ऐन, २०७८ बमोजिम मुद्धा फिर्ता लिएका ६६ र विभागबाट निर्णय भएका २५६ गरी जम्मा ३२२ वटा निवेदनहरु नियमित प्रक्रिया अन्तरर्गत फर्छ्यौट गरिएका छन्।

३. उपर्युक्त अनुसार जिम्मेवारी सरी आएका र नयाँ दर्ता भएका समेत जम्मा १३९५ निवेदन मध्ये फर्छ्यौट भएका जम्मा ३२२ घटाई बाँकी रहेका १०७३ निवेदन आ.व.२०७८।७९ को लागि जिम्मेवारी सारिएको छ।

२.६.१० कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा

यस विभाग अन्तर्गत ठुला करदाता कार्यालय, मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय तथा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुको लागि आ.व.२०७७।७८ मा कर परीक्षण लागि लक्ष्य निर्धारण गरिएको विवरण तालिकामा समावेश छ। उक्त लक्ष्यको आधारमा कार्यालयहरुबाट यस आ.व.मा सम्पादन भएका समग्र कार्य प्रगति, कामको सिलसिलामा आइपरेको अवरोध तथा समस्या/चुनौतिहरुर आगामी बर्षमा सुधारको लागि गर्नुपर्ने अपेक्षित पहलको रुपरेखा समेत देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ।

आ.व. २०७७।७८ मा पूर्ण कर परीक्षणको लागि विभागबाट स्वीकृत परिसूचकहरुको आधारमा विभाग अन्तरगतका कार्यालयहरुलाई पूर्ण कर परीक्षण (Full Audit) तर्फ ३८०० विवरण परीक्षणको वार्षिक लक्ष्य तोकिएको थियो।सो लक्ष्य मध्ये ३९६४ करदाताको विवरण परीक्षण गरी निर्धारित लक्ष्यको १०४.३२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ। उक्त संख्यात्मक लक्ष्य बाहेकरु.१०अर्व ११ करोड ५० लाख नोक्सानी घटाउने लक्ष्य रहेकोमा रु.१९ अर्व ५८ करोड ३ लाख नोक्सानी घटाई निर्धारित लक्ष्यको १९३.५८ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ।आयकर निर्धारण तर्फ रु.९ अर्व ३ करोड ८२ लाख आयकर निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.६८ अर्व ३१ करोड ५४ लाख आयकर निर्धारण भई लक्ष्यको ७५५.८५ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ। त्यस्तै रु.२ अर्व १५ करोड ५५ लाख मू.अ.कर निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.३ अर्व ४७ लाख मू.अ.कर निर्धारण भई निर्धारित लक्ष्यको १३९.४ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ। अन्त शुल्क तर्फ रु.४ करोड २३ लाख अन्त शुल्क निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.४ करोड ९६ लाख अन्त शुल्क निर्धारण भई निर्धारित लक्ष्यको १९३.५८ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ ।कर परीक्षण गरिएका प्रति करदाता औषत नोक्सानी रु. ४९ लाख ३९ हजारले घटेको, प्रति करदाता औषतमा रु.१ करोड ७२ लाख आयकर निर्धारण भएको, प्रति करदाता औषतमा रु.७ लाख ५८ हजार मू.अ.कर निर्धारण भएको र प्रति करदता रु.१ लाख २५ हजार अन्त शुल्क निर्धारण भएको देखिन्छ।सम्रगमा कर निर्धारणको per case yield रु.१ करोड लाख ८१लाख १७ हजार रहेको छ।

चालु बर्षको कर परीक्षण तर्फ ९०० करदाताको कर परीक्षण गर्ने लक्ष्य निर्धारण रहेकोमा ४६६ करदाताको कर परीक्षण सम्पन्न भई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा ५१.७८ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ। त्यसै गरी चालु

बर्षको कर परीक्षणबाट रु.६२ करोड ५० लाख मू.अ.कर निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.४४ करोड ६२ लाख मू.अ. कर निर्धारण भई लक्ष्यको तुलनामा ७१.४० प्रतिशत प्रगति हासिल हुँदाप्रति करदाता रु.९ लाख ५७ हजार मू.अ.कर निर्धारण भएको छ । अग्रिम कर कट्टी परीक्षण तर्फ २०८० करदाताको कर परीक्षण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा ९८० करदाताको कर परीक्षण गरी लक्ष्यको तुलनामा ४७.१२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ। साथै रु.५५ करोड ८१ लाख माग भई लक्ष्यको तुलनामा ७१.४ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको देखिन्छ। प्रति करदाता औषत रु ५ लाख ६९ हजार माग श्रृजना भएको देखिन्छ। बजार अनुगमनमा ११ हजार ९ सय करदाताको कारोवार स्थल अनुगमन गर्ने लक्ष्य रहेकोमा ७ हजार ३ सय २३ करदाताको वजार अनुगमन हुन गई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा ६१.५४ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ भने वजार अनुगमनबाट रु.२ करोड १६लाख जरिवाना निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.१ करोड ६६ लाख हजार जरिवाना निर्धारण भई निर्धारित लक्ष्यको ७७.१७ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ।सरकारी तथा गैर सरकारी कार्यालय/संस्थाकोहरुको अग्रिम कर कट्टी परीक्षणको लागि २५७० कार्यालयको अनुगमन गर्ने लक्ष्य रहेकोमा ७ सय ४८ कार्यालयको अग्रिम कर कट्टी परीक्षण सम्पन्न भई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा २९.११ प्रतिशत मात्र प्रगति हासिल भएको छ। दर्ता खारेजी तर्फ VAT De-registration of old CB को प्रत्येक कार्यालयले २०७७ असार मसान्तमा कायम भएको लगत संख्या सवैको कर परीक्षण सम्पन्न गर्नुपर्ने लक्ष्य तोकिएकोमा १ हजार ८ सय ४ करदाताको मात्र CB भएको देखिन्छ। साथै Mismatch Resolution तर्फ ५४० लक्ष्य निर्धारण भएकोमा कार्यालयहरुबाट यस आ.व.मा ५०६ Mismatch कारोवारको Mismatch Resolution सम्पन्न भई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा ९३.७ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ। ठुला करदाता कार्यालय र मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयहरुको लागि समूह परीक्षणको लक्ष्य ६ वटा ग्रुप करदाताको कर परीक्षण गर्न तोकिएको यस सूचकमा कुनै प्रगति हासिल भएको छैन। साथै मू.अ.कर र आयकर निर्धारणको लक्ष्य समेत हासिल हुन सकेको छैन। समग्रमा आ.व.२०७६।०७७मा कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखाको केही सूचकहरुको सूचकको प्रगति कोभिड १९ महामारीको कारण उत्साहजनक रहन सकेको देखिँदैन।

कर परीक्षण तर्फको आ.व.२०७७।७८ का लागि कायम गरिएको कूल विभागीय लक्ष्यहरु र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण देहाय बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १८ आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुको कर परीक्षण विवरण

Internal Monitoring System (EIMS)				
Target Performance Summary Report upto Asadh - 7778				
Audit Section :				
Indicator Code	Indicators	Target	Performance	Percentage(P)
	Full Audit(No.)			
66	Total (Vat, ITx & Excise) Selection	3800	3964	104.32
	Target for Assessment			
36	Full Audit AA in ITx (in '000)	9038200	68315426	755.85
37	Full Audit MA in VAT (in '000)	2155500	3004714	139.4
38	Full Audit Excise Assessment (in '000)	42300	496291	1173.26
107	Full Audit Loss Recovery(in '000)	10115000	19580320	193.58

	Current Year Audit			
149	Current Year Audit of VAT (No)	900	466	51.78
150	CYA MA in VAT (in '000)	625000	446259	71.4
151	TDS Audit (No)	2080	980	47.12
152	TDS Demand (Rs in 000)	781700	558141	71.4
229	TDS Monitoring of government / non government organization (No)	2570	748	29.11
	De-registration			
65	As taxpayer request (# of cases)	480	1713	356.88
231	IT and VAT De registration of old CB appliation (No)	0	1804	100
50	Forced Deregistration (No)	0	19418	100
	Market Monitoring			
171	Market Monitoring (No)	11900	7323	61.54
242	Fine and Penalty from market monitoring (000)	21620	16683.55	77.17
54	Legal Action Against Illegal Liquor (No)	0	88	100
	Refund			
85	Refund(enter 1for timely refunded, else 0)	540	506	93.7
	Re-Assesment			
55	Backlog files (Enter 1 for timely reassessed)	540	491	90.93
	Mismatch Resolution			
185	Mismatch Resolution (Enter 1 if resolved/ remarked for all audited files)	540	503	93.15
	Group Audit			
207	Group Audit (No)	6	0	0
198	AA from Group Audit (Rs. 000)	35000	0	0
241	MA From Group Audit (Rs. 000)	15000	0	0

उल्लेखित तथ्याङ्कहरुको आधारमा कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखाको आ.व.२०७७।७८ को लागि निर्धारण गरिएका कूल विभागीय लक्ष्यहरु र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण समेतको आधारमा विश्लेषण गर्दा आ.व.२०७७।७८ को समग्र प्रगति अपेक्षित नरहेता पनि कोभिड १९ को महामारीको अवस्थामा हासिल गरेको उपर्युक्त प्रगतिलाई सन्तोषजनक नै मान्नु पर्छ।

आन्तरिक राजस्व विभागको राजस्व संकलन तथा कर निर्धारण/संशोधित कर निर्धारणको महत्वपूर्ण हिस्सा ओगट्ने ठुला करदाता कार्यालय र मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयहरुको लागि कायम गरिएको लक्ष्यहरु र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १९ ठूला करदाता कार्यालयको कर परीक्षण विवरण

Detail Report

Office Name: 52 LTO							
FY: 2077.078 Month UP to Ashar							
Audit Section :							
Indicator Code	**Indicator Name**	**WEIGHT (W)**	**Target**	**Performance**	**Percentage(P)**	**Grade**	**(W*P)**
Full Audit(No.)							
66	Total (Vat, ITx & Excise) Old Selection	13	390	539	138	A++	1430
Target for Assessment							
36	Full Audit AA in ITx (in '000)	16	6150000	64953848	1056	A++	1760
37	Full Audit MA in VAT (in '000)	16	1000000	1417180	142	A++	1760
38	Full Audit Excise Assessment (in '000)	6	5000	7528	151	A++	660
107	Full Audit Loss Recovery(in '000)	6	7000000	10749247	154	A++	660
Current Year Audit							
149	Current Year Audit of VAT (No)	5	11	5	45	D	225
150	CYA MA in VAT (in '000)	3	15000	2614	17	D	51
151	TDS Audit (No)	7	50	10	20	D	140
152	TDS Demand (Rs in 000)	3	80000	92244	115	A++	330
De-registration							
65	As taxpayer request (# of cases)	2	3	0	0	D	0
231	IT and VAT De registration of old CB appliation (No)	2	0	6	100	A++	200
Refund							
85	Refund(enter 1for timely refunded, else 0)	3	12	12	100	A++	300
Re-Assesment							
55	Backlog files (Enter 1 for timely reassessed)	4	12	12	100	A++	400
Mismatch Resolution							
185	Mismatch Resolution (Enter 1 if resolved/remarked for all audited files)	4	12	12	100	A++	400
Group Audit							
207	Group Audit (No)	4	3	0	0	D	0
198	AA from Group Audit (Rs. 000)	3	20000	0	0	D	0
241	MA From Group Audit (Rs. 000)	3	10000	0	0	D	0
		Total Weight:100					Total: 8316
							Performance: 83.16%(A)

उपरोक्त तालिकावाट ठूला करदाता कार्यालयको कर परीक्षण संख्या लक्ष्य भन्दा वढी रहेकोले सन्तोषजनक रहे को छ। पूर्ण कर परीक्षणतर्फ आयकर, मू.अ.कर तथा अन्त:शुल्कको माग र नोक्सान मिलान लक्ष्यभन्दा धेरै रहेको अवस्था छ। यद्यपी समग्र सूचकहरुको लक्ष्य सन्तुलित र सन्तोषजनक देखिदैन। यसको प्रमुख कारण कोभिड १९ को महामारी देखिन्छ।

तालिका २० मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयको कर परीक्षण विवरण

Detail Report

Office Name: 53 MLTO							
FY: 2077.078 Month: Upto Ashar							
Audit Section :							
Indicator Code	Indicator Name	WEIGHT (W)	Target	Performance	Percentage(P)	Grade	(W*P)
Full Audit(No.)							
66	Total (Vat, ITx & Excise) Old Selection	13	335	427	127	A++	1430
Target for Assessment							
36	Full Audit AA in ITx (in '000)	16	1500000	882669	59	C	944
37	Full Audit MA in VAT (in '000)	16	510000	470105	92	A+	1472
38	Full Audit Excise Assessment (in '000)	6	2500	1711	68	B	408
107	Full Audit Loss Recovery(in '000)	6	1500000	3088581	206	A++	660
Current Year Audit							
149	Current Year Audit of VAT (No)	5	11	2	18	D	90
150	CYA MA in VAT (in '000)	3	15000	3416	23	D	69
151	TDS Audit (No)	7	50	23	46	D	322
152	TDS Demand (Rs in 000)	3	20000	22630	113	A++	330
De-registration							
65	As taxpayer request (# of cases)	2	3	1	33	D	66
231	IT and VAT De registration of old CB appliation (No)	2	0	1	100	A++	200
Refund							
85	Refund(enter 1for timely refunded, else 0)	3	12	12	100	A++	300
Re-Assesment							
55	Backlog files (Enter 1 for timely reassessed)	4	12	12	100	A++	400

Mismatch Resolution							
185	Mismatch Resolution (Enter 1 if resolved/ remarked for all audited files)	4	12	12	100	A++	400
Group Audit							
207	Group Audit (No)	4	3	0	0	D	0
198	AA from Group Audit (Rs. 000)	3	15000	0	0	D	0
241	MA From Group Audit (Rs. 000)	3	5000	0	0	D	0
Total Weight:100			Total: 7091				
Performance: 70.91%(B)							

उपरोक्त तालिका अनुसार मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयको कर परीक्षण सम्वन्धि प्रगति कोभिड १९ महामारीको कारण सन्तोषजनक देखिदैन।

कर परीक्षणका सन्दर्भमा देखिएका समस्या तथा चुनौतीहरु

१. मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन २०५२,आयकर ऐन २०५८,अन्तः शुल्क ऐन २०५८ ले तोकेको समय सीमा (४ वर्ष) भित्र कर परीक्षणका लागि छनौट भएका करदाताहरुको कर परीक्षण कार्य सम्पन्न गर्न सकिएको छैन। आ.व.२०७७।०७८ वाट जिम्मेवारी सरेका कर परीक्षण गर्ने वाँकी करदाताको सख्या १० हजार भन्दा वढी रहेका छन।

२. कारोवार वन्द भई आयकर/मू.अ.कर तर्फ दर्ता खारेजीको लागि निवेदन दिएका (Close of Business) करिव ५० हजारको हाराहारीमा कर परीक्षण गर्ने कार्य बाँकी रहेको छ।

३. जनशक्तिको पेशागत Knowledge Gap पुरा गर्न Training Need Assessment को आधारमा तालिमका प्याकेजहरु उपलव्ध गराउन सकिएको छैन।

४. केही कार्यालयहरूमा कार्यवोझको तुलनामा पर्याप्त जनशक्ति नहुँदा लक्ष्य हासिल गर्न कठिनाई भएको छ।

५. चालु आ.व.को (CYA) कर परीक्षणले कम महत्व पाएको छ। छनौट भएका सबै करदाताको (CYA) हुन सकेको छैन।

६. व्यवसायिक क्षेत्रमा हुने ठुला कर छली, Tax Heaven Countries मा भएको लगानी, Shell Company मा भएको हस्तान्तरण, Thin Capitalization , कर छुटका क्षेत्रमा भएको लगानी, Fund Transfer जस्ता विषयको परीक्षणमा दक्ष जनशक्तिको कमी रहेको छ।

७. (७) करदाताले पेश गरेको कारोवार अन्य निकायसँग भिडान गरी तथ्यांक विश्लेषण गरी कर परीक्षण गर्न सकिएको छैन।

८. (८) समग्रमा कोभिड १९ महामारीको कारण प्रगति सन्तोषजनक देखिँदैन।

आगामी दिनमा गर्नुपर्ने पहलहरुः

१। कार्यालयलाई आवश्यक पर्ने जनशक्ति समयमा नै पदपूर्ति गर्ने व्यवस्था मिलाउने .

२. कर परीक्षणको गुणस्तर बृद्धिका लागि नियमित रूपमा सवै कर अधिकृत तथा प्रमुख कर अधिकृतलाई

आवश्यकताको आधारमा स्वदेशी तथा विदेशी तालिमको व्यवस्था गर्ने .

३. चालु वर्षको कर परीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउन करदाता छनौट प्रकृयालाई अझ वैज्ञानिक बनाउदै लैजाने र छनौट भएका करदाताको चालु आ.व मै कर परीक्षण सम्पन्न गर्ने ।

४. नियोजित रुपमा हुने कर छली लाई निरुत्साहित गर्न आवश्यक वातावरण तयार गर्ने .

५. कर परीक्षण तथा अनुसन्धान कार्यलाई गुणस्तरीय र पेशागत निष्ठमा आधारित बनाउनको लागि दण्ड र पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने।

६. कार्यालयबाट कर परीक्षणको समयमा उठेका नीतिगत तथा कर परीक्षण सम्बन्धी Issues सम्बन्धमा द्विविधा भइ सोधनी भई आएका विषयमा एकरुपता हुने गरी नीतिगत तथा कानूनगत रुपमा सुधार गर्ने .
सम्बन्धित सरोकारवालासँग समन्वय र सहकार्य गरी प्रणाली एकीकरणको माध्यमबाट डाटा सेयरिङ गर्ने व्यवस्था मिलाई कर परीक्षण अनुसन्धान कार्यमा उपयोग गर्ने।

२.६.११ बक्यौता तथा बेरुजु शाखा

बक्यौता :

आ.ब. २०७७।७८ सम्मको कुल बक्यौता रु.३९ अर्ब ४० करोड ६० लाख रहेको छ भने कार्यालयहरुबाट भएको कर निर्धारण उपर करदाताले चित्त नबुझाई प्रशासकीय पुनरावलोकन तथा न्यायिक निकायमा अपिलमा रहेको बक्यौता रकम रु.१ खर्ब ३१ अर्ब ९८ करोड ८५ लाख रहेको छ। न्यायिक निकायमा विचाराधीन रहेको र वास्तविक बक्यौता समेत गरी कुल बक्यौता रु.१ खर्व ७१ अर्ब ३९ करोड ४६ लाख रहेको छ। वक्यौता संकलन तर्फ आ.व. २०७७।७८ मा आयकर तर्फ रु.१० अर्व १ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु.२ अर्व ५१ करोड असुल भै लक्ष्यको तुलनामा २५ प्रतिशत प्रगति भएको छ भने मू.अ.कर तर्फ रु.४ अर्व ४७ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु.५ अर्व ४१ करोड असुल भै लक्ष्यको तुलनामा १२१ प्रतिशत प्रगति भएको छ। बक्यौता समायोजन आयकर तर्फ रु.२३ अर्व ३५ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु.६ अर्व १३ करोड असुल भै लक्ष्यको तुलनामा २६ प्रतिशत प्रगति भएको छ भने मू.अ.कर तर्फ रु.१० अर्व ४५ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु.४ अर्व २८ करोड असुल भै लक्ष्यको तुलनामा ४१ प्रतिशत प्रगति भएको छ।

तालिका २१ आ.व. २०७७।७८ सम्मको बक्यौताको विवरण

बक्यौता	बक्यौता		अपिल मा गएको		कुल जम्मा बक्यौता	
	संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम
आयकर	२३११३	२३५४१७७३५८२	२७२६	११५५८८७१५१४१	२५८३९	१३९१३०४८८७६३
मु.अ.कर	७५४१३	१४००६५००८८५	२११७	११५४४०८९८३७	७७५३०	२५५५०५९०७२२
अन्तशुल्क	१४३६	८२५०१६५१४	१६०	३२६८६१८७२६	१५९६	४०९३६३५२३९
अन्य	२४९५	१०३२७३६५९५	२६१	१५८७१७५१६०	२७५६	२६१९९११७५५
जम्मा	१०२४५७	३९,४०,६०,२७,५७६	५२६४	१,३१,९८,८५,९८,९०४	१०७७२१	१,७१,३९,४६,२६,४७९

बेरुजु :

विभाग तथा अन्तर्गत कार्यालयहरुको वेरुजु अभिलेख राख्ने, बेरुजु फर्छ्यौटको मासिक तथा वार्षिक लक्ष्य निर्धारण गर्ने, वेरुजु फर्छ्यौटको रणनीति तयार गर्ने, बेरुजु फछ्यौटको प्रगति अनुगमन गर्ने, वेरुजु फर्छ्यौटको मासिक प्रगति तयार गर्ने, म.ले.प. प्रतिवेदनहरुको जवाफ तयार गर्ने, महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा आवश्यक समन्वय गर्ने लगायतका कार्यहरु यस शाखावाट सम्पादन हुने गर्दछ। आर्थिक वर्ष २०७७-७८ सम्ममा आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुको रु.२८ अर्ब ८६ करोड २६ लाख ९६ हजार बेरुजु फर्छ्यौट भएको छ। कुल बेरुजु रकम रु.४९ अर्ब ६१ करोड ४९ लाख १५ हजार मध्ये ५८.१७ प्रतिशत बेरुजु फछ्यौट भएको छ भने कुल फछ्यौट लक्ष्यको ७७.७८ प्रतिशत प्रगति भएको छ। समग्रमा आन्तरिक राजस्व विभाग र कार्यालयहरुको बेरुजु फछ्यौंट प्रगति विवरण निम्नअनुसार रहेको छ ।

तालिकाः २२ कार्यालयगत बेरुजु फर्छयौटको अवस्था (रु.हजारमा)

सि.नं.	कार्यालयको नाम	जम्मा बेरुजु	फछ्र्यौट भएको बेरुजु	प्रगति प्रतिशत
१	आ.रा. विभाग	३८८०६७	३१०५०७	८०.०१%
२	आ.रा.का.भद्रपुर	४५४४३८	१०१८१८	२२.४१%
३	आ.रा.का.दमक	७२१०४	६०५४३	८३.९७%
४	आ.रा.का.धरान	१९७९८०	१०१५५३	५१.२९%
५	आ.रा.का.ईटहरी	१२०४७५	७०५९१	५८.५९%
६	आ.रा.का.विराटनगर	६०३९५९	२८९८८१	४८.००%
७	आ.रा.का.लाहान	८६९२७	४४३०३	५०.९७%
८	आ.रा.का जनकपुर	३५४०४५	९९७१७	२८.१७%
९	आ.रा.का.सिमरा	३३९१४५	१६६८७८	४९.२१%
१०	आ.रा.का.विरगञ्ज	६२०७४४	३१८६७०	५१.३४%
११	आ.राका.हेटौंडा	११५०००	७५७७५	६५.८९%
१२	आ.रा.का.भरतपुर	६५०२२७	३०७६६४	४७.३२%
१३	आ.रा.का.कावासोती	४४५८३४	३८२६०५	८५.८२%
१४	ठुला करदाता कार्यालय	२८३१०६७०	२०१३५९९३	७१.१३%
१५	मध्यमस्तरिय क.का.	१७७९९९२	६८१३४८	३८.२८%
१६	आ.रा.का.ललितपुर १	१३७०४८३	७२३४८६	५२.७९%
१७	आ.रा.का.ललितपुर २	४०४८४५	८१६५९	२०.१७%
१८	आ.रा.का.भक्तपुर	२४०३१५	२९००३	१२.०७%
१९	आ.रा.का.दमौली	४६०१७	२७४६७	५९.६९%
२०	आ.रा.का.,पोखरा	५२६३९४	२३९०९३	४५.४२%
२१	आ.रा.का.बागलुङ	३७४९४	२८३२३	७५.५४%
२२	आ.रा.का.बुटबल	३३०५२०	१६२१३६	४९.०५%
२३	आ.रा.का.भैरहवा	४००८१८	९८६५७	२४.६१%
२४	आ.रा.का.कृष्णनगर	३७६५२	२८४९०	७५.६७%
२५	आ.रा.का.,दाङ	५९५६	५९५६	१००.००%
२६	आ.रा.का.नेपालगन्ज	१३४२७४	६८३७०	५०.९२%
२७	आ.रा.का.सुर्खेत	३०३७९	११०८३	३६.४८%
२८	आ.रा.का.धनगढि	१०१२३१	६३९७०	६३.१९%
२९	आ.रा.का,महेन्दनगर	५९४४७	३३४६३	५६.२९%

३०	आ.रा.का.जुम्ला	३९९०	३९९०	१००.००%
३१	आ.रा.का.डडेलधुरा	१३२९१	३१७२	२३.८७%
३२	आ.रा.का. धुलिखेल	१११६८५	२०३८९	१८.२६%
३३	आ.रा.का.कोटेश्वर	६७८४६५	१७४८४७	२५.७७%
३४	आ.रा.का.जोरपाटी	२०५७०९	१०४८५७	५०.९७%
३५	आ.रा.का.चावहिल	३४४५३७	२०१७१९	५८.५५%
३६	आ.रा.का.बत्तिसपुतली	५१५१३३	२५३५५०	४९.२२%
३७	आ.रा.का.बानेश्वर	१३२९४०३	७२०४९९	५४.२०%
३८	आ.रा.का.पुतलीसडक	२६६५८३८	९५५०४४	३५.८३%
३९	आ.रा.का.त्रिपुरेश्वर	१००२७११	७१७०६	७.१५%
४०	आ.रा.का.नयाँसडक	४३९०४७	७००३८	१५.९५%
४१	आ.रा.का ठमेल	२२४५८७	१२७३६४	५६.७१%
४२	आ.रा.का.महाराजगञ्ज	७७६२६१	३९३४१४	५०.६८%
४३	आ.रा..का.बालाजु	८००१३३	३१०४४३	३८.८०%
४४	आ.रा.का कालीमाटी	४४०२२०	२१७८१५	४९.४८%
४५	आ.रा.का.कलंकी	७३४२५६	४३२२४०	५८.८७%
४६	आ.रा.का टंगाल	१०५१०५१	५२६०७	५.०१%
४७	क.से.का.ईलाम	०	०	०.००%
४८	क.से.का.भोजपुर	०	०	०.००%
४९	क.से.का.पथरी	०	०	०.००%
५०	क.से.का.फिदिम	०	०	०.००%
५१	क.से.का.बिराचोक	०	०	०.००%
५२	क.से.का.धनकुटा	०	०	०.००%
५३	क.से.का.खादवारी	०	०	०.००%
५४	क.से.का.ओखलढुङगा	०	०	०.००%
५५	क.से.का.राजबिराज	०	०	०.००%
५६	क.से.का.जलेश्वर	०	०	०.००%
५७	क.से.का.लुक्ला	०	०	०.००%
५८	क.से.का.दिक्तेल	०	०	०.००%
५९	क.से.का.मलंगवा	१५८	०	०.००%
६०	क.से.का.लालबन्दी	०	०	०.००%
६१	क.से.का.मन्थली	०	०	०.००%
६२	क.से.का.कलैया	०	०	०.००%
६३	क.से.का.सिन्धुली	०	०	०.००%
६४	क.से.का.चन्द्रपुर	०	०	०.००%
६५	क.से.का.चरिकोट	०	०	०.००%
६६	क.से.का.खैरहनी चितवन	०	०	०.००%
६७	क.से.का.गोरखा	०	०	०.००%
६८	क.से.का.बेसिशहर	०	०	०.००%
६९	क.से.का. गाईघाट	०	०	०.००%
७०	क.से.का. बर्दिबास	०	०	०.००%

७१	क.से.का. गौर	२६	०	०.००%
७२	क.से.का. गल्छी	०	०	०.००%
७३	क.से.का.परासी	१२५४०	०	०.००%
७४	क.से.का.पुतलिबजार	०	०	०.००%
७५	क.से.का.कुश्मा	०	०	०.००%
७६	क.से.का.तम्घास	०	०	०.००%
७७	क.से.का.सिन्धिखर्क	०	०	०.००%
७८	क.से.का.तौलिहवा	४४२	०	०.००%
७९	क.से.का.पाल्पा	०	०	०.००%
८०	क.से.का.लम्की	०	०	०.००%
८१	क.से.का.प्यूठान	०	०	०.००%
८२	क.से.का.सल्यान	०	०	०.००%
८३	क.से.का.गुलरिया	०	०	०.००%
८४	क.से.का.अछाम	०	०	०.००%
८५	क.से.का.दिपायल	०	०	०.००%
	जम्मा:	४९६१४९१५	२८८६२६९६	५८.१७%

२.६१२ आर्थिक प्रशासन शाखा

आर्थिक बर्ष २०७७।७८ मा आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयको खर्चको विश्लेषण देहाय अनुसार रहेको छ।

(क) आन्तरिक राजस्व विभाग

चालु खर्चतर्फ

आर्थिक बर्ष २०७७।०७८ मा चालु खर्च तर्फ जम्मा ५१ करोड ७४ लाख ८४ हजार विनियोजन भएकोमा आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म २५ करोड ४० लाख ७८ हजार अर्थात ४९ प्रतिशत प्रगति भएको छ। यस आ.ब.मा विभागका नियमित कार्यक्रमहरू कर दिवस, कर सप्ताह, संकलन, स्टिकर आपूर्ति, अनुसन्धान तथा अनुगमन, सरसफाइ र सुरक्षा लगायतका कार्यहरू सम्पन्न भएका छन्।

पूँजीगत खर्चतर्फ

आ.व. २०७७।०७८ मा पूंजीगत खर्चतर्फ २३ करोड ५८ लाख ३८ हजार बिनियोजन भएकोमा आर्थिक बर्षको अन्त्यसम्म १२ करोड ५७ लाख ७७ हजार खर्च भएको अर्थात ५३ प्रतिशत प्रगति भएको छ। स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका मेशिनरी औजारहरू तथा फर्निचरहरू खरिद गर्ने काम सम्पन्न भएका छन्। अन्तशुल्क प्रयोगशाला सम्बन्धी भवन निर्माण,ल्यापटप डेस्टप खरिद कार्य सूचना प्रविधिसंग सम्बन्धित हार्डवेयर तथा सफ्टवेयर सम्बन्धी खरिद कार्य सम्पन्न भएका छन्।

(ख) आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू

चालु खर्चतर्फ

यस विभाग मातहत रहेका ठूला करदाता कार्यालय, मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय, आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू, करदाता सेवा कार्यालयहरू र एक्साईस को.ले.नि.काहरूको लागि समेत जम्मा १ अर्ब ५७ करोड १२लाख ३७ हजार बिनियोजन भएकोमा आर्थिक बर्षको अन्त्यसम्म जम्मा १ अर्ब ९ करोड ४ लाख ३४ हजार खर्च भएको छ। यो खर्च कुल विनियोजनको ७० प्रतिशत हो। स्विकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार नियमित रूपमा सन्चालन गर्नुपर्ने कार्यालयका कार्यहरू सम्पन्न भएका छन्।

पूंजीगत खर्चतर्फ

यस बिभाग अर्न्तगतका कार्यालयहरूको लागि आ.ब.२०७७।०७८ मा जम्मा रू.३२ करोड ९२ लाख ९७ हजार बिनियोजन भएकोमा आर्थिक बर्षको अन्तसम्म रू.२२ करोड ७२ लाख ३८ हजार खर्च भएको छ। यो खर्च कुल विनियोजनको ६९ प्रतिशत हो। आन्तरिक राजस्व कार्यालय,दमौलीको नयाँ भवन निर्माण गर्न वोलपत्र आव्हान भई मूल्यांकनको क्रममा रहेको छ । करदाता सेवा कार्यालय, रौतहटको कार्यालय भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ। कार्यालयहरूले स्विकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार कार्य सन्चालनको लागि आवश्यक पर्ने सवारी साधन, फर्निचर, मेशिनरी औजार आदि खरिद कार्य सम्पन्न गरेका छन्।

(क) चालु खर्चतर्फ

चालु खर्च ब.उ.शा.निं. ३०५०४०११ तर्फ देहाय अनुसार प्रगत भिएको छ।

- कार्यालयको सरसफाइ र सुरक्षा गार्डको व्यवस्था भइ कार्यालय सुचारू रहेको।
- स्टेशनरी र छपाईको आपूर्ति बोलपत्रको माध्यमबाट भएको।
- व्यवस्थापन गोष्ठी, कर दिवस एवं कर सप्ताह मनाउने कार्य सफलता साथ सम्पन्न भएको।
- मातहतका कार्यालयहरूको अनुगमन नियमित रूपमा भएको।
- विभागको नियमित रूपमा बुलेटिन, स्मारिका, बार्षिक प्रतिवेदन लगायका प्रकाशनहरू भएका।
- बिभिन्न पत्र पत्रिकाहरुबाट कर जागरण सम्बन्धी विज्ञापनहरू नियमित रूपमा प्रकाशन हुने गरेको।
- कर संकलन तथा अनुगमन सम्बन्धी कार्य भएको।
- कार्यालयहरूबाट कर जागरण सम्बन्धी बिभिन्न क्रियाकलापहरू सन्चालन भएको।

(ख) पूँजीगत तर्फ

पूंजीगत खर्च ब.उ.शा.निं. ३०५०४०११ तर्फ देहाय अनुसारहरूको प्रगत भिएको छ।

- स्विकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार सवारी साधन, मेशिनरी औजारहरू, फर्निचर खरिद भएको।
- विभागको सूचना प्रविधि शाखाको माध्यमबाट सूचना प्रविधि प्रणाली सन्चालनको लागी आवश्यक पर्ने हार्डवेयर तथा सफ्टवेयर लगायतका सामानहरू खरिद तथा जडान कार्य सम्पन्न भएका छन्।
- बिभागको हाताभित्र निर्माणाधिन अन्तशुल्क प्रयोगशाला भवनको निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ।
- करदाता सेवा कार्यालय, रौतहटको कार्यालय भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।
- कार्यालयमा फाइल व्यवस्थापनको काम भएको ।
- आन्तरिक राजस्व कार्यालय तथा करदाता सेवा कार्यालयहरुमा कार्यालयहरुमा बायोम्याट्रिक प्रणाली सुचारु गरिएको छ।

२.६.१३ कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा

यस विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट करदाताहरुको करपरीक्षण गर्दा प्रचलित आयकर, मू.अ.कर तथा अन्तःशुल्क ऐन, नियम, निर्देशिका एवं विभागीय परिपत्रमा भएका ब्यवस्थाहरुको पालना भए नभएको विषयहरुमा पुनरावलोकन गरी करपरीक्षण तथा अनुसन्धानको गुणस्तरीयता एवं कर निर्धारणमा एकरुपता ल्याई कर चुहावट न्युनीकरण गर्न, करदाताको कर सहभागिता अभिबृद्धि गर्न र राजस्व असुली कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन सम्बन्धित कार्यालयलाई निर्देशन आदेश दिने विभागीय नीति अनुरुप कर परीक्षण पुनरावलोकन गर्ने गरिने ब्यवस्था रहेको छ। कार्यालयहरुले पूर्ण कर परीक्षण, अनुसन्धानात्मक कर परीक्षण सम्पन्न गरेका करदाताका फाइलहरु छनौट गरी कार्यालयबाट माग गरी आयकर ऐन, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, अन्तःशुल्क ऐन, नियम, निर्देशिका, परिपत्र अनुसार गुणस्तरीय रुपमा कर परीक्षण सम्पन्न भए नभएको सन्दर्भमा अध्ययन, विश्लेषण, छानविन गरी थप कारवाही, सुधार गर्नुपर्ने विषयमा आवश्यक कारवाहीका लागि मातहत कार्यालयमा पठाउने, प्रतिवेदन लिने, अनुगमन गर्ने आदि कार्य कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखाले गर्दछ।

तालिका २३ विभागको ITX प्रणाली अनुसार आ.व.२०७७/७८ आषाढ सम्ममा कर परीक्षण पुनरावलोकन सम्पन्न भै छानविन गर्न पठाएको मध्ये कार्यालयबाध छानविन हुन बाकी

सि.न.	कार्यालयको नाम	२०७७/७८ आषाढ सम्म		
		विभाग बाट छानविन गर्न पठाएको	कार्यलयबाट छानविन भएको	कार्यलयबाट छानविन हुन बांकी
१	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, भद्रपुर	९	५	४
२	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, बिराटनगर	१०	८	२
३	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, धरान	२	०	२
४	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, इटहरी	३	१	२
५	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, जनकपुर	६	१	५
६	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, लहान	९	२	७
७	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, सिमरा	४	०	४
८	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, बिरगंज	६	२	४
९	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, हेटौंडा	७	४	३
१०	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, भरतपुर	१०	६	४
११	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, धनगढी	५	३	२
१२	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, महेन्द्रनगर	२	०	२
१३	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, पोखरा	७	६	१

१४	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, ललितपुर१	२	२	०
१५	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, भैरहवा	६	२	४
१६	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, नेपालगंज	६	४	२
१७	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, भक्तपुर	७	५	२
१८	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, कृष्णनगर	५	२	३
१९	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, बुटवल	७	४	३
२०	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, ललितपुर२	८	२	६
२१	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, दाङ	३	१	२
२२	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, दमक	४	३	१
२३	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, दमौली	२	२	०
२४	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, बागलुङ	२	१	१
२५	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, टंगाल	४	१	३
२६	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, महाराजगंज	७	३	४
२७	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, बालाजु	६	२	४
२८	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, कलंकी	९	०	९
२९	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, कालिमाटी	५	३	२
३०	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, सुर्खेत	२	०	२
३१	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, पुतलीसडक	१२	९	३
३२	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, नंया बानेश्वर	७	२	५
३३	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, बत्तिसपुतली	१०	३	७
३४	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, चावहिल	२	२	०
३५	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, जोरपाटी	५	३	२
३६	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, कोटेश्वर	६	६	०
३७	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, त्रिपुरेश्वर	९	६	३

३८	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, नंयासडक	११	२	९
३९	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, ठमेल	५	३	२
४०	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, धुलिखेल	४	१	३
४१	मध्यम स्तरिय करदाता कार्यालय, बबरमहल	४०	११	२९
४२	ठुला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन	४६	१५	३१
	जम्मा	३२२	१३८	१८४

२.६.१४ नीति विश्लेषण शाखा

नीति विश्लेषण शाखाबाट सम्पादन गरिएको मुख्य मुख्य कार्य प्रगतिको संक्षिप्त विवरण

सि.नं.	कार्य सम्पादन प्रगति
	आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क ऐन नियमावलीहरुमा २०७७ सम्मको आर्थिक ऐन तथा नियमावलीबाट भएका संशोधनहरुसमेत अद्यावधिक गरी संशोधित व्यवस्था पादटिप्पणीमा उल्लेख गरी अद्यावधिक कर कानूनहरुको संगालो कानून किताब व्यवस्था समितिबाट प्रकाशन गरिएको।
	आ.व. २०७६/०७७ मा जारी गरिएका परिपत्रहरु एकिकृत गरी परिपत्र संग्रह २०७६/०७७ प्रकाशन गरिएको।
	स्थायी संस्थापन निर्देशिका, २०७७ तयार गरी प्रकाशन गरिएको।
	अग्रिम कर कट्टी तथा अग्रिम कर असुली सम्बन्धी पुस्तक तयार गरी प्रकाशन गरिएको।
	कर छुट तथा सुविधा सम्बन्धी पुस्तक तयार गरी प्रकाशन गरिएको।
	आयकर ऐन, २०५८, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ अन्तशुल्क ऐन, २०५८ लगायतका कर कानूनमा संशोधन गर्नको लागि गठन भएको विभिन्न कार्यदलको सुझावहरू संग्रहित गरी आन्तरिक राजस्व उपसमितिको प्रतिवेदन, २०७८ तयार गरी तीन महले विवरण सहितको प्रस्ताव आर्थिक ऐन, २०७८ मा समावेश गर्नको लागि नेपाल राजस्व परामर्श समितिमा पठाइएको।
	आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को लागि विभागको नीतिपत्र तयार गरिएको।
	आर्थिक अध्यादेश, २०७८ ले परिमार्जन गरेका विषयवस्तु समेत समावेश गरी आयकर छुट र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्थाहरू समेटिएको विवरण र प्राकृतिक व्यक्ति तथा निकायलाई लाग्ने आयकरको दर साथै भुक्तानीमा कर कट्टी गर्नुपर्ने दरहरूका विवरण सर्वसाधरणको जानकारीको लागि आन्तरिक राजस्व विभागको वेबसाइटमा राखिएको।

सि.नं.	कार्य सम्पादन प्रगति
	आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क ऐन नियमावलीहरुमा २०७७ सम्मको आर्थिक ऐन तथा नियमावलीबाट भएका संशोधनहरुसमेत अद्यावधिक गरी संशोधित व्यवस्था पादटिप्पणीमा उल्लेख गरी अद्यावधिक कर कानूनहरुको संगालो कानून किताब व्यवस्था समितिबाट प्रकाशन गरिएको।
	आ.व. २०७६/०७७ मा जारी गरिएका परिपत्रहरु एकिकृत गरी परिपत्र संग्रह २०७६/०७७ प्रकाशन गरिएको।
	स्थायी संस्थापन निर्देशिका, २०७७ तयार गरी प्रकाशन गरिएको।
	अग्रिम कर कट्टी तथा अग्रिम कर असुली सम्बन्धी पुस्तक तयार गरी प्रकाशन गरिएको।
	कर छुट तथा सुविधा सम्बन्धी पुस्तक तयार गरी प्रकाशन गरिएको।
	आयकर ऐन, २०५८, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ अन्तशुल्क ऐन, २०५८ लगायतका कर कानूनमा संशोधन गर्नको लागि गठन भएको विभिन्न कार्यदलको सुझावहरू संग्रहित गरी आन्तरिक राजस्व उपसमितिको प्रतिवेदन, २०७८ तयार गरी तीन महले विवरण सहितको प्रस्ताव आर्थिक ऐन, २०७८ मा समावेश गर्नको लागि नेपाल राजस्व परामर्श समितिमा पठाइएको।
	आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को लागि विभागको नीतिपत्र तयार गरिएको।
	आर्थिक अध्यादेश, २०७८ ले कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्नका लागि उपलब्ध गराएको छुट सुविधा सम्बन्धी (स्किम) र कर कानुनहरूमा गरेको संशोधनको विषयहरू सरलीकृत ढंगले सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालय/करदाता सेवा कार्यालयहरू एवं सर्वसाधरणको जानकारीको लागि विभागको वेबसाइटमा प्रकाशित गरिएको। निजी क्षेत्रका छाता संगठनहरुसंग भर्चुअल अन्तरक्रिया गरी नंया व्यवस्था सम्बन्धी जानकारी गराइएको।
	करदाताहरूबाट पूर्वादेश माग गरी परेका निवेदन उपर छानबिन गरी कर कानुनका विषयमा द्विविधा भएको विषयमा ११ वटा पूर्वादेश जारी गरिएको।
	कर कानुनको कार्यान्वयनमा सहजता, एकरूपता तथा स्पष्टताको लागि सरोकारवाला सबैको जानकारीको लागि सार्वजनिक परिपत्र जारी गरिएको। आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू तथा करदाता सेवा कार्यालयहरूबाट कर कानुनको कार्यान्वयन सम्बन्धमा निर्देशन माग भएको विषयको सम्बन्धमा स्पष्ट गरी सबैलाई लागू हुने अवस्थामा सान्दर्भिक विषयवस्तुको निर्देशनलाई परिपत्रको रूपमा सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू तथा करदाता सेवा कार्यालयहरूलाई जानकारी गराइएको।
	विभिन्न सार्वजनिक निकाय, नेपाल राष्ट्र बैंक, निजि फर्म, सघ, संस्थाबाट द्विविधा भई सोधनी भएको विषयमा आवश्यक निर्णय तथा सोको जानकारी गराइएको।
	राजस्व न्यायाधिकरण, सर्वोच्च अदालतमा पूर्वादिश सम्बन्धी विचराधिन मुद्दामा लिखित जवाफ, निवेदन तयार गरी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसंग समन्वय गरी मुद्दाको प्रतिरक्षा गर्ने कार्य गरिएको।

आगामी आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को लागि तोकिएको मूख्य मूख्य कार्यहरुः

सि.नं.	तोकिएको कार्य
	आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क ऐन नियमको संशोधन सहितको एकीकृत संगालो प्रकाशन गर्ने।
	आयकर र मूल्य अभिवृद्धि कर निर्देशिका परिमार्जन गर्ने।
	नियन्त्रणमा परिवर्तन (Change In Control), मूल्य हस्तान्तरण (Transfer Pricing), सम्बन्धी निर्देशिका स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।
	आ.व. २०७७/०७८ मा जारी गरिएका परिपत्रहरुलाई परिपत्र संगालोको रुपमा प्रकाशन गर्ने।
	संस्थागत आयकरको दर पुनरावलोकन गरी प्रतिस्पर्धी बनाउन विज्ञको परामर्शमा अध्ययन प्रतिवेदन पेश गर्ने।
	आगामी वर्षको लागि आर्थिक ऐन मार्फत कर कानूनमा गर्नुपर्ने सुधार/परिमार्जन/संशोधन/थपघटको लागि ३ महले प्रस्ताव तयार गर्न पेश गर्ने।

२.६.१५ कानून शाखा

यस विभागवाट सम्पादन हुने कर प्रशासन तथा अन्य कार्य सम्पादन गर्दा आइपर्ने कानूनी समस्या, अड्चन र दुविधाहरुलाई कानूनको मान्य सिद्धान्त र कानूनी ब्यवस्था बमोजिम सरलीकरण गरी कार्य सम्पादनमा सहजता प्रदान गर्न, कानूनी विषयमा राय प्रदान गर्ने एवं यस विभाग र मातहत कार्यालयहरुलाई विपक्षी बनाई विभिन्न न्यायिक निकायहरुमा दायर भएका रिट निवेदनहरुमा विभागको तर्फवाट लिखित जवाफ तयार गरी पेश गर्ने तथा कानूनी विषयमा मातहतका कार्यालयहरुलाई उचित राय प्रदान गरी यस विभाग तथा मातहतका कार्यालयवाट सम्पादित कार्यमा कानूनी प्रश्नको निराकरण गर्ने हेतुले यस विभागमा नीति विश्लेषण तथा ब्यवस्थापन महाशाखा अन्तर्गत कानून शाखाको ब्यवस्था गरिएको छ। यस शाखावाट अन्य कार्यका अतिरिक्त उल्लेखित कार्यहरु मूख्य रुपमा सम्पादन गरिदैं आएको छ।

कानून शाखावाट सम्पादन भएका कार्यहरुः

१. सम्मानित सर्वोच्च अदालत लगायत अन्य आर्थिक निकायमा यस विभागलाई विपक्षी बनाई दायर भएका रिट निवेदनहरुमा विभागको तर्फवाट दिईएको म्याद भित्रै लिखित जवाफ तयार गरी दर्ता गरिएको छ।

२. यस विभागको अतिरिक्त अर्थ मन्त्रालयलाई समेत विपक्षी बनाई दायर भएका रिट निवेदनमा लिखित जवाफको मस्यौदा तयार गरी पठाउन अर्थ मन्त्रालयवाट लेखी आए बमोजिम लिखित जवाफको मस्यौदा तयार गरी पठाउने गरिएको छ।

३. विभिन्न विषयमा कानूनी प्रश्नमा राय माग गरिएका विषयमा यस विभाग र मातहत कार्यालयलाई कानूनी राय प्रदान गर्ने कार्य भएको छ।

४. यस विभाग समेत अर्थ मन्त्रालय एवं मातहत कार्यालयलाई विपक्षी बनाई दायर भएका विभिन्न रिट निवेदन तथा अन्य मुद्दामा आवश्यक प्रतिनिधित्वको लागि महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय तथा अन्य सरकारी वकिल कार्यालय सँग आवश्यक समन्वय कायम गरी मुद्दामा गरिने प्रतिनिधित्वलाई प्रभावकारी बनाउन पहल गरिएको छ।

५. सम्मानित सर्वोच्च अदालत तथा अन्य न्यायिक निकायवाट भएका फैसला कार्यान्वयनका लागि मातहतका कार्यालयलाई लेखी पठाइएको छ।

६. सम्मानित सर्वोच्च अदालत लगायत अन्य न्यायिक निकायवाट माग भएका कागजात, फाईल, निर्णयहरु उपलब्ध गराई न्याय सम्पादन गर्ने कार्यमा सहयोग पुर्याउने कार्य गरिएको छ।

७. सम्मानित सर्वोच्च अदालत र राजस्व न्यायाधिकरणवाट भएका फैसलाहरु प्राप्त गरी प्रकाशन गर्ने कार्य प्रारम्भ गरिएको छ।

८. यस विभाग तथा नेपाल सरकारको हक, हित वा सरोकार निहित रहेको कर प्रशासन सम्वन्धी विषयमा सर्वोच्च अदालतवाट भएका अन्तरिम आदेशमा चित्त नबुझेको अवस्थामा त्यस्तो अन्तरिम आदेश खारेजको लागि सोही अदालतमा निवेदन दिने कार्य समेत गरिएको छ।

तालिका २४ वार्षिक प्रगति विवरण

क्र. सं.	कामको विवरण	गत वर्षको लगत	यस आ.व.मा			प्रगतिको अवधिगत विवरण		बाँकीको विवरण	
			माग भएको	पेश भएको	बाँकी	म्यादभित्र पेश गरेको	म्याद थामेर पेश गरेको	म्याद बाँकी	म्याद नाघेको
१	कानूनी राय प्रदान गरेको	०	५	५	०	०	०	०	०
२	लिखित जवाफ पेश गरेको	०	४०	४०	०	०	३	०	०
३	अन्य विभिन्न पत्राचारहरु	०	१५	१५	०	३	०	०	०
४	विभागबाट दर्ता भएका निवेदन तथा मुद्दाहरु	०	०	०	०	०	०	०	०
५	विभाग मातहत तथा यस शाखावाट भएका आन्तरिक र अन्य पत्राचारहरु	०	०	३	०	३	०	०	०
	जम्मा	०	६०	६३	०	६	३	०	०

आगामी आ.व. २०७८/७९ का कार्यक्रमहरुः

१. माथि उल्लेख भए अनुसार हालसम्म कार्यसम्पादन गरेका विषयहरुलाई निरन्तरता दिने।

२. सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा दर्ता भएका मुद्दा र फैसला एवं भएका फैसलाहरुको प्रतिलिपी कर कार्यालयहरुवाट प्राप्त गरी आवश्यकता अनुसार विवरण तयार गर्ने।

३. राजस्व न्यायाधिकरणबाट भएका फैसलाहरुको प्रतिलिपी कर कार्यालयहरुबाट प्राप्त गरी बिषयगत रुपमा विवरण तयार पार्ने।

राजस्व न्यायाधिकरण र सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट भएका कर सम्बन्धि फैसलाहरु प्राप्त गरी विषयगत रुपमा फैसला संग्रह प्रकाशन गर्ने।

२.६.१६ कर प्रणाली सुधार शाखा

कर प्रणाली सुधार शाखा बाट भएका कार्यहरु देहाय बमोजिम छन्।

१. कर बिबरण तथा कर दाखिलाको जानकारी SMS मार्फत प्रदान गरिएको।

करदाताले आयविवरण, करविवरण, अग्रिम करकट्टी विवरण पेश गर्दा र सो बमोजिमको कर भुक्तानी गरेपछि सो को "Proactive Disclosure" गरी छरितो ढंगले करदातालाई सुसूचित गर्न निम्न बमोजिमको प्रणालीगत सुधार गरी कार्यान्वयन गरिएको छ ।

- ❖ आयकर तर्फ करदाताले पेश गर्ने डे.०१, डे.०२, डे.०३ र डे.०४ आयबिवरणको Verify भएपछि सोको जानकारी SMS मार्फत करदाताले प्राप्त गर्ने।
- ❖ मूल्य अभिबृद्धि कर तर्फको कर बिवरण पेश भएपछि सो को जानकारी SMS मार्फत करदाताले प्राप्त गर्ने।
- ❖ TDS बिवरण Verify भएपछि सोको जानकारी SMS मार्फत करदाताले प्राप्त गर्ने।
- ❖ अन्तःशुल्क इजाजतपत्र जारी गर्दा वा नविकरण गर्दा (अनलाईन मार्फत) सोको जानकारी SMS मार्फत प्रदान गर्ने।
- ❖ सबै किसिमको कर भुक्तानीको जानकारी SMS मार्फत प्रदान गर्ने।
- ❖ रु.१०० भन्दा बढी रकमको TDS दाखिला भएमा सोको जानकारी सम्बन्धित करदाता (Withholdee) लाई SMS मार्फत प्रदान गर्ने।

१. डे.०१/डे.०२ आयबिवरण र कर भुक्तानी प्रणालीलाई एकिकरण गरी स्वचालिक कर चुक्ता प्रमाणपत्र करदाताले नै System बाट Print गर्न सक्ने गरि जारी गरिएको।

२. E-Tds Return पेश गर्दा सो को Self-Verification करदाताले नै गर्न सक्नेगरी प्रणालीमा सुधार गरिएको।

३. Online Personal PAN Registration, आयबिवरणको म्याद थप तथा अन्तःशुल्क ईजाजतपत्र Online Service मार्फत नविकरण गर्ने प्रणालीको बिकास गरिएको।

४. आयविवरण/कर बिवरण तथा कर भुक्तानी पद्धतिको एकीकरण गरी बिद्युत्तीय माध्यमबाट (e-Payment) गर्न सकिने प्रणालीको बिकास गरिएको । साथै System बाटै भौचर तयार गरी सो भौचर प्रिन्ट गरी बैकमा रकम जम्मा गर्न सकिने प्रणालीको बिकास गरिएको जसले गर्दा बैकमा Manual भौचर भर्दा हुने Error लाई संबोधन गरिएको।

५. आयबिवरणको अनुसूची १ र २ को करगणना प्रणालीमा सुधार गरी स्वचालित रुपमा System बाट नै कर गणना गर्न सक्ने पद्धतिको बिकास गरीएको।

६. Voucher Tracking System निर्माण गरी आयविवरणको अनुसूची १० लाई Manual Entry System बाट System ले नै बनाउने गरी Automation मा लगिएको।

७. Mobile Apps को निर्माण गरिएको Zero VAT Return लाई System तथा Mobile Apps बाट समेत सहजीकरण गरिएको।

८. यस आ.व.मा आर्थिक ऐन अनुसार प्रदान गरिएका कर सहुलियत तथा छुट हरुलाई सोही अनुसार System मा समायोजन गरी सुधार गरिएको।

९. आयविबरणको अनुसूची ६ मा सुधार गरिएको।

२.६.१७ सामान्य प्रशासन शाखा

नेपाल सरकार (मन्त्रीपरिषद्) को मिति २०७६/०९/२१ को निर्णयानुसार यस विभाग अन्तर्गत ८४ वटा कार्यालय रहेका छन् । विभागमा रहेका महाशाखा र शाखाको विवरण समावेश भएको संगठन तालिका अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ । विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको पद अनुसार दरबन्दी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका २५ आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको पद अनुसार दरबन्दी विवरण

क्र.स.	पद	तह/श्रेणी	सेवा	समूह	कायम
१	महानिर्देशक	रा.प.प्र.	नेपाल प्रशासन		१
२	उप-महानिर्देशक	रा.प.प्र.	नेपाल प्रशासन		३
३	सूचना प्रविधि विज्ञ	रा.प.प्र.	नेपाल विविध		१
४	प्रमुख कर प्रशासक	रा.प.प्र.	नेपाल प्रशासन		२
५	निर्देशक/प्रमुखकर अधिकृत	रा.प.द्वि	नेपाल प्रशासन	राजस्व	८१
६	निर्देशक(प्रशासन)	रा.प.द्वि	नेपाल प्रशासन	सा.प्र.	१
७	सूचना प्रविधि निर्देशक	रा.प.द्वि	नेपाल विविध		३
८	लेखा नियन्त्रक	रा.प.द्वि	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
९	उपन्यायधिवक्ता	रा.प.द्वि	नेपाल न्याय	सरकारी वकिल	१
१०	सिनियर डिभिजनल केमिष्ट	रा.प.द्वि	नेपाल ईन्जि.	केमिष्ट्री	१
११	शाखा अधिकृत (राजस्व)	रा.प.तृ.	नेपाल प्रशासन	राजस्व	४५१
१२	लेखाअधिकृत	रा.प.तृ.	नेपाल प्रशासन	लेखा	३
१३	सहायक जिल्ला न्यायधिवक्ता	रा.प.तृ.	नेपाल न्याय	सरकारी वकिल	३
१४	कानूनअधिकृत	रा.प.तृ.	नेपाल न्याय	कानून	१
१५	कम्प्युटर इन्जिनियर	रा.प.तृ.	नेपाल विविध		८
१६	सूचना सुरक्षण अधिकृत	रा.प.तृ.	नेपाल विविध		१

१७	कम्प्युटर/सुचनाप्रविधि अधिकृत	रा.प.तृ.	नेपाल विविध		५५
१८	शाखाअधिकृत (प्रशासन)	रा.प.तृ.	नेपाल प्रशासन	सा.प्र.	४
१९	केमिष्ट	रा.प.तृ.	नेपाल ईन्जि.	केमिष्ट्री	१
२०	सहायक खाद्य गुण नियन्त्रक	रा.प.तृ.	नेपाल कृषि	फु.न्यूएण्ड क्वा.क.	१
२१	नायवसुव्वा(राजस्व)	रा.प.अनं.प्र.	नेपाल प्रशासन	राजस्व	४७७
२२	नायवसुव्वा(सा.प्र)	रा.प.अनं.प्र.	नेपाल प्रशासन	सा.प्र.	१
२३	लेखापाल	रा.प.अनं.प्र.	नेपाल प्रशासन	लेखा	४६
२४	असिस्टेन्ट केमिष्ट	रा.प.अनं.प्र.	ईन्जि.	केमिष्ट्री	१
२५	ल्याव असिस्टेन्ट	रा.प.अनं.द्धि.	ईन्जि.	केमिष्ट्री	१
२६	डा.इ.सु.	रा.प.अनं.प्र.	नेपाल विविध		२२७
२७	हलुका सवारी चालक	श्रेणीबिहिन			१३२
२८	कार्यालय सहयोगी				१८५
२९	बरिष्ठ चार्टड एकाउन्टेन्ट बिशेषज्ञ सेवा				८
	जम्मा				१७०१

आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको श्रेणीगत दरवन्दी विवरण

रा.प प्रथम श्रेणी-	७
रा.प.द्वि-	८८
रा.प.तृ.	५२८
अ.प.अनं.	७५३
श्रेणी विहीन-	३१७
विशेषज्ञ परामर्श सेवा	८
जम्मा	१७०१

भागः ३
आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

३. आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा आन्तरिक राजस्व असुलीको संरचनात्मक अवस्थाको विश्लेषण तर्फ हेर्दा राजस्वको लक्ष्य ४ खर्व ५० अर्ब ३४ करोड ८३ लाख ८६ हजार रहेकोमा असुली ४ खर्व २९ अर्ब २७ करोड ९३ लाख ३६ हजार भएको छ। जुन लक्ष्यको तुलनामा ९५.३२ प्रतिशत असुली भएको देखिन्छ। अघिल्लो वर्षको असुलीको तुलनामा ११.६४ प्रतिशत वृद्धिदर रहेको देखिन्छ। शीर्षकगत रुपमा आयकर तर्फ २ खर्व १० अर्ब ९८ करोड लक्ष्य रहेकोमा २ खर्व ७७ करोड संकलन भई लक्ष्यको तुलनामा ९५.१६ प्रतिशत प्रगति भएको छ। त्यसैगरी मूल्य अभिवृद्धि करतर्फको लक्ष्य रु. १ खर्व १२ अर्ब ३ करोड रहेकोमा रु. १ खर्व १६ अर्ब ४३ करोड असुली भई लक्ष्यको तुलनामा १०३.९२ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ । त्यस्तै अन्तःशुल्क तर्फ यस आर्थिक वर्षमा रु.९५ अर्ब ७८ करोड ३५ लाख ९९ हजार लक्ष्य रहेकोमा ८१ अर्ब ५१ करोड ३७ लाख ९२ हजार असुली भई लक्ष्यको तुलनामा ८५.१० प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।

तालिकाः २६ आ.व. २०७७/७८ को राजस्व लक्ष्य र प्रगति

(रु हजारमा)

शीर्षक	लक्ष्य	प्रगति रकममा	प्रगति प्रतिशत	राजस्वको हिस्सा प्रतिशतमा	वृद्धिदर प्रतिशत
आयकर	२१०९८७२००	२००७७०४०६	९५.१६	४६.७७	४.११
बहालकर	४०४६१८७	२८६०७६६	७०.७०	०.६७	८.१२
ब्याजकर	२३००६२००	२२३१३७००	९६.९९	५.२०	१.४०
आयकर जम्मा	२३८०३९५८७	२२५९४४८७२	९४.९२	५२.६३	३.८८
मु.अ.कर	११२०३६२००	११६४३३३९५	१०३.९२	२७.१२	१८.६३
अन्तःशुल्क	९५७८३५९९	८१५१३७९२	८५.१०	१८.९९	२५.७१
स्वास्थ्य सेवा शुल्क	३१३९३००	५०२००३४	१५९.९१	१.१७	४५.३०
शिक्षा सेवा शुल्क	१३४९७००	३६७२४४	२७.२१	०.०९	-३७.०६
जम्मा	४५०३४८३८६	४२९२७९३३६	९५.३२	१००.००	११.६४

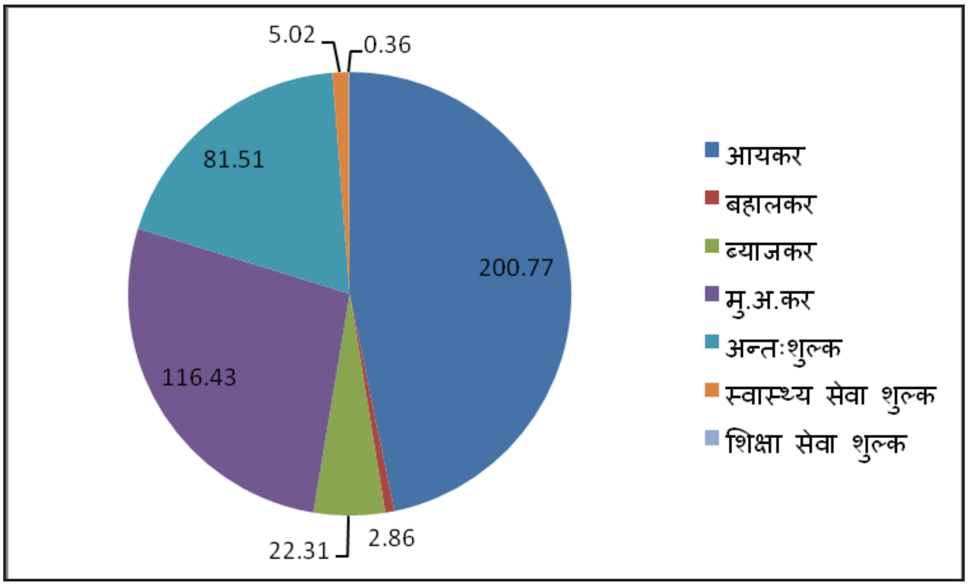

चित्र नं. ५

आर्थिक वर्ष २०७७-७८ मा आन्तरिक राजस्व संकलन संरचनाको असुली प्रतिशतको विश्लेषण तर्फ हेर्दा आयकर, व्याजकर, बहालकर, मूल्य अभिबृद्धि कर, अन्तःशुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर र शिक्षा सेवा शुल्कको रकम क्रमशः २००.७७ अर्ब, २२.३१ अर्ब, २.८६ अर्ब, ११६.४३ अर्ब, ८१.५१ अर्ब, ५.०२ अर्ब र ०.३६ अर्ब रहेको छ भने आन्तरिक राजस्व संकलनमा उक्त शीर्षकहरुको हिस्सा क्रमशः ४६.७७, ५.२०, ०.६७, २७.१२, १८.९९, १.१७ र ०.०९ प्रतिशत रहेको छ । सोही आर्थिक वर्षको राजस्व असुलीमा संस्थागत आयकरको योगदान उच्च रहेको छ। व्यक्तिगत आयकरको योगदान कूल कर राजस्वमा उल्लेखनीय हुनुपर्नेमा अपेक्षित राजस्व संकलन हुन नसकेता पनि हिस्सा बढ्दै गएको छ यसमा करको दायरा विस्तार भई PAN FOR ALL राजस्व नीतिको प्रभाव परेको देखिन्छ। मूल्य अभिवृद्धि करतर्फ विगत बर्षको तुलनामा राजस्व संकलन बढ्दै गएतापनि वृद्धि प्रतिशतमा कमी आएको छ। करको संभाव्यता अनुरूप अझै पूर्ण रूपमा कर संकलन हुन सकेको देखिदैन। मूल्य अभिवृद्धि करको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने राज्यसँग जनताको अन्तरसंवाद, कर प्रशासनको प्रभावकारितामा कमी, न्यून विजकीकरण र बिल लिने दिने बानीमा परिवर्तन ल्याउन नसकिएको कारण राजस्वमा सोचे अनुसारको योगदान वृद्धि गर्न नसकिएको हो। अन्तःशुल्क प्रशासनका कार्यप्रणाली र कार्यविधि अझै पनि पूर्णरुपमा स्वचालित बनाउने दिशातर्फ हाम्रा प्रयास केन्दित रहेका छन्। यसलाई आधुनिकीकरण गर्दै पूर्ण स्वचालित रुपमा प्रयोगमा लैजाने प्रक्रिया सम्पन्न भएपश्चात अन्तःशुल्कको प्रणालीगत सुधार भई चुहावट नियन्त्रण हुन गई राजस्व असुलीमा यसको योगदान बढ्ने निश्चित छ।

३.१ कुल आन्तरिक राजस्व संकलनमा शीर्षकगत असुलीको अंशः

तालिका नः २७

शीर्षक	राजस्वको हिस्सा प्रतिशतमा
आयकर	४६.७७
बहालकर	०.६७
ब्याजकर	५.२०
आयकर जम्मा	५२.६३
मु.अ.कर	२७.१२
अन्तःशुल्क	१८.९९
स्वास्थ्य सेवा शुल्क	१.१७
शिक्षा सेवा शुल्क	०.०९
जम्मा	१००

आ.व. २०७७।७८ मा आन्तरिक राजस्वको शीर्षकगत असुलीको प्रतिशतलाई तालिका २२ मा प्रस्तुत गरिएको छ। सवैभन्दा बढी योगदान आयकरको ४६.७७ प्रतिशत रहेको छ भने त्यसपछि दोस्रो स्थानमा मूल्य अभिवृद्धि करको योगदान २७.१२ प्रतिशत रहेको छ । अन्तःशुल्कको आन्तरिक राजस्व असुलीमा योगदान १८.९९ प्रतिशत रहन गएको छ। व्याजकरको योगदान ५.२० प्रतिशत छ भने वहालकरको योगदान ०.६७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी स्वास्थ्य सेवा करको अंश १.१७ प्रतिशत शिक्षा शुल्कको अंश ०.०९ प्रतिशत रहेको छ।

३.२ विगत सात वर्षको राजस्व संकलनको अवस्थाः

प्रस्तुत तालिकामा आर्थिक वर्ष २०७१-७२ देखि आर्थिक वर्ष २०७७-७८ सम्म प्रत्येक आर्थिक वर्षमा मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर, अन्तःशुल्क, शिक्षा सेवा शुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर र व्याज कर संकलनको प्रगति प्रस्तुत गरिएको छ । आ.व. २०७१-७२ देखि २०७७-७८ सम्म पुग्दा आन्तरिक राजस्वमा करिव २६८ प्रतिशत वृद्धि भएको पाइन्छ। आर्थिक वर्ष २०७१-७२ मा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्कको असुली क्रमशः ८८.४६, ३९.५६ र ३१.०५ अर्ब रहेको थियो जुन आर्थिक वर्ष २०७७-७८ सम्म आइपुग्दा क्रमशः रु २२५.९४ रु ११६.४३ र रु ८१.५१ अर्ब पुगेको छ। त्यस्तै आर्थिक वर्ष २०७७-७८ मा स्वास्थ्य सेवा कर र शिक्षा सेवा शुल्कको संकलन क्रमशः ५ अर्ब ०२ करोड र ३६ करोड रहेको छ।

तालिका २८ : विगत सात वर्षको राजस्व संकलनको अवस्थाः

(रु.अर्बमा)

Revenue Heading	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78
House Rent Tax	2.66	3.33	4.06	4.54	3.35	2.64	200.77
Interest Tax	6.13	6.85	8.59	14.97	18.82	22	2.86
Income Tax	79.67	106.96	135.58	140.38	170.66	192.85	22.31
Total Income Tax	**88.46**	**117.14**	**148.24**	**159.9**	**192.84**	217.5	225.94
Excise(INTERNAL)	31.05	36.19	47.22	60.48	73.61	64.84	116.43
VAT(INTERNAL)	39.56	49.82	61.12	76.22	88.29	98.14	81.51
Health Service Tax	0.56	0.72	0.86	1.15	2.51	3.45	5.02
Education Service Fee	0.46	0.57	0.74	0.91	1.07	0.58	0.36
Total Tax Rev.	**160.09**	**204.43**	**258.17**	**298.65**	**358.32**	384.53	429.27

३.३ मूल्य अभिवृद्धि कर आन्तरिक र पैठारीमा संकलन अनुपातः

तालिका नं २९ः मूल्य अभिवृद्धि करको आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात

Tax Heading	2071/072	2072/73	2073/074	2074/075	2075/76	2076/077	2077/078
VAT (INTERNAL) (Rs.bn)	39.55	49.82	61.12	76.22	88.19	98.14	116.43
VAT(IMPORT) (Rs.bn)	78.94	77.94	105.34	130.64	153.71	129.4	170.63
VAT Collection(Rs.bn)	118.49	127.75	166.46	206.86	241.9	227.54	287.06
Ratio(Internal:Import)	33:67	39:61	37:63	37:63	36:64	43:57	41:59

तालिका २४ मा उल्लेखित मूल्य अभिवृद्धि करको आन्तरिक र पैठारी तर्फ संकलन अनुपातको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा आर्थिक वर्ष २०७१।७२ मा मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको आन्तरिक र पैठारी तर्फको अनुपात ३३:६७ रहेको देखिन्छ। यो अनुपातमा त्यसपछिका केही वर्षहरुमा आन्तरिक मू.अ.करको हिस्सा घटदै र पैठारी मू.अ.करको हिस्सा बढ्दै गएको देखिन्छ। जुन आर्थिक वर्ष २०७४।७५ मा आईपुग्दा आन्तरिक मू.अ.करको अंश ३७ र पैठारी मू.अ.करको हिस्सा ६३ प्रतिशत भएको देखिन्छ। आ.व. २०७५।७६ मा आन्तरिक मू.अ.कर र पैठारी मू.अ.करको अनुपात ३६:६४ रहेको छ भने आ.व २०७६।७७ मा आन्तरिक मू.अ.कर र पैठारी मू.अ.करको अनुपात ४३:५७ देखिन्छ यस आ.व मा आन्तरिक मू.अ.कर को अनुपात बढेको र पैठारी मू.अ.करको अनुपात पछिल्लो आ.व मा भन्दा घटेको देखिन्छ। त्यस्तै आ.व २०७७।७८ मा पुन

आन्तरिक मू.अ.करको अनुपात घटेको र पैठारी मू.अ.कर को पछिल्लो आर्थिक वर्षको तुलनामा अनुपात बढेको देखिन्छ।

३.४ शीर्षकगत मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)

शीर्षकगत मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनलाई हेर्दा ठेक्का परामर्श तर्फ आर्थिक वर्ष २०७।७२ मा ६.५४ अर्ब, संकलन भएकोमा आ.व. २०७७।७८ मा रु.३५.०५ अर्ब संकलन रहदा ७ वर्षमा करिव ४३५ प्रतिशत बढेको देखिन्छ। पर्यटन उद्योगतर्फ आर्थिक वर्ष २०७१-७२ मा १.७६ अर्ब असुली रहेकोमा आ.व २०७७।७८ रु.७० करोड संकलन भई ६० प्रतिशतले नकरात्मक प्रगति रहेको देखिन्छ।

यसैगरी उत्पादन र बिक्री वितरण तर्फको मूल्य अभिवृद्धि कर आ.व. २०७१-७२ देखि आ.व. २०७७-७८ सम्म निरन्तर वृद्धि हुंदै गएको छ। उत्पादनतर्फ आ.व. २०७१।७२ मा रु १२.८६ अर्ब संकलन भएकोमा आ.व. २०७७।७८ मा आईपुग्दा रु ३५.२१ अर्ब संकलन भई ७ बर्षको अवधिमा १७३ प्रतिशत प्रगति पुगेको छ । बिक्री वितरण तर्फ आ.व. २०७१।७२ मा रु ९.२२ अर्ब सकलन भएकोमा आ.व.२०७७।७८ मा रु.२७.६५ अर्ब संकलन भएको देखिन्छ।

अन्य सेवातर्फ २०७१।७२ मा ७.१४ अर्ब मू.अ.कर संकलन भएकोमा आ.व. २०७७-७८ मा रु १२.७५ अर्ब संकलन भई आ.व २०७६।७७ मा अघिल्ला आ.व मा भन्दा कम रु ९.७ अर्ब मात्र संकलन भएको छ। रिभर्स चार्ज तर्फ आ.व. २०७१।७२ मा २.०५ अर्ब संकलन भएकोमा आ.व. २०७७।७८ मा रु ५.०८ अर्ब संकलन भएकोमा आ.व २०७६।७७ मा ४.५२ अर्ब संकलन रहदा गत आ.व को भन्दा वृद्धि भएको देखिन्छ। शिर्षक गत रुपमा संकलनमा उतार चढाव देखिए पनि सम्रगमा आन्तरिक मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन बढेकै देखिन्छ। आ.व. २०७१।७२ मा कूल आन्तरिक मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन ३९.५६ अर्ब भएकोमा आ.व. २०७७।७८ मा रु ११६.४३ अर्ब संकलन भएको छ जुन गत आ.व.को संकलनको तुलनामा १८ प्रतिशत र आ.व २०७१।७२ को तुलनामा १९४ प्रतिशतले बढी हो।

तालिकाः३० मूल्य अभिवृद्धि करको शीर्षकगत संकलन रु.अर्बमा

Tax Heading	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78
Tourism Industries	1.76	1.4	1.87	2.16	2.78	2.02	0.70
Reverse Charge	2.05	2	2.57	3.99	4.79	4.52	5.08
Contract & Consultancy	6.54	8.24	10.2	13.94	20.39	31.8	35.05
Other Services	7.14	8.64	10.26	11.26	10.86	9.7	12.75
Sales and Distribution	9.22	13.34	15.02	18.74	19.95	22.45	27.65
Production	12.86	16.2	21.2	26.08	29.53	27.61	35.21
Total VAT	39.56	49.82	61.12	76.18	88.29	98.13	116.43

३.५ मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्थाः

आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा आन्तरिक तर्फको मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन रु. ११६.४३ अर्ब रहेको पाइन्छ। जसमा प्रत्येक क्षेत्रको योगदानलाई निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ। तालिका २६ विश्लेषण गर्दा सवैभन्दा वढी उत्पादनबाट ३०.२४% र ठेक्का तथा परामर्शवाट ३०.१०% र पर्यटन क्षेत्रवाट सवैभन्दा कम करिव ०.६० प्रतिशत मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन भएको छ।

तालिकाः ३१ मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था

Tax Heading	VAT Collection (In Billion)	Contribution percentage on Total Internal VAT Collection
Tourism Industries	0.70	0.60
Reverse Charge	5.08	4.36
Contract & Consultancy	35.05	30.10
Other Services	12.75	10.95
Sales and Distribution	27.65	23.75
Production	35.21	30.24
Total VAT	116.43	100

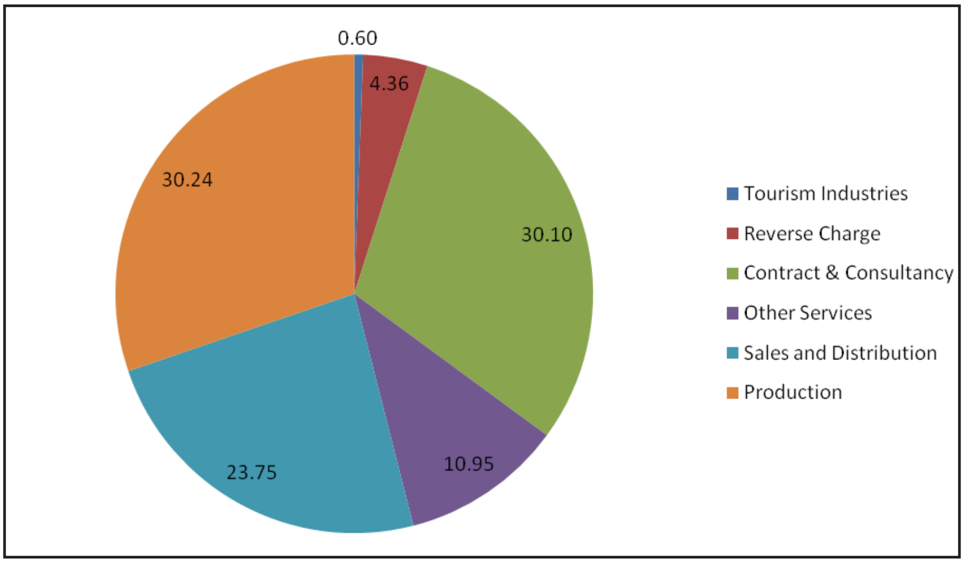

चित्र नं. ६

३.६ शीर्षकगत आयकर संकलन

यस आ.व २०७७।७८ मा संस्थागत आयकर १०४.५३ अर्ब, व्यक्तिगत आयकर ८८.३१ अर्ब, लगानीमा कर ३१.५४ अर्ब संकलन भएको छ। यसरी हेर्दा विगतका ७ वर्षमा संस्थागत आयकर तर्फ २ गुणा भन्दा वढी, व्यक्तिगत आयकर तर्फ ३ गुणाले वढी र लगानी आय तर्फ करिव ३ गुणाले वृद्धि भएको देखिन्छ । साथै गत आ.व को तुलनामा व्यक्तिगत आयकर र संस्थागत आयकर बढेको तर लगानीको आयकर घटेको देखिन्छ।

तालिका ३२ : आयकरको शीर्षकगत संकलन रु (अर्वमा)

Heading	**2071/72**	**2072/73**	**2073/74**	**2074/075**	**2075/76**	**2076/77**	**2077/78**
Income Tax on Windfall gain	0.1	0.09	0.12	0.16	0.24	0.26	0.18
Other Income	0.59	0.51	0.73	1.14	1.18	1.22	1.38
Total Taxes on Investment Income (Including Windfall gain and Other Income)	10.99	22.64	31	26.66	30.01	54.34	31.54
Total Corporate Income Tax(CIT)	51.27	60.93	78.85	86.52	103.25	99.13	104.53
Total Personal Income Tax	25.55	32.93	38.58	46.44	59.42	62.47	88.31
Total Income Tax	88.48	117.13	148.43	159.63	192.66	217.42	225.94

३.७ आ.व. २०७७/७८ को आयकर संकलनको संरचनागत अवस्थाः

आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा आयकर तर्फ जम्मा रु २२५.९४ अर्ब संकलन भएकोमा लगानीको क्षेत्रबाट करिव १४ प्रतिशत रु.(३३.१ अर्ब), संस्थागत आयकर करिव ४६ प्रतिशत (१०४.५३ अर्ब) र व्यक्तिगत आयकर करिव ३९ प्रतिशत (८८.३१ अर्ब) प्राप्त भएको देखिन्छ।

तालिका ३३ : आ.व. २०७७/७८ को आयकरको क्षेत्रगत संकलन

Heading	RS (in Billion)	Share (%) in Total income Tax
Total Taxes on Investment Income	33.1	14.65
Total Corporate Income Tax(CIT)	104.53	46.26
Total Personal Income Tax	88.31	39.09
Total Income Tax	**225.94**	**100.00**

सम्पूर्ण आयकरमध्ये संस्थागत आयकरको योगदान हालसम्म पनि उच्च रहेको छ। व्याक्तिगत आयकरको योगदान कूल कर राजस्वमा उल्लेखनीय हुनुपर्नेमा अपेक्षित राजस्व संकलन हुन नसकेता पनि हिस्सा बढ्दै गएको छ यसमा करको दायरा विस्तार भई PAN FOR ALL राजस्व नीतिको प्रभाव देखिन्छ भने लगानीको आयकर संकलनमा कमी आउनुमा कोभिड-१९ को महामारीका कारण अर्थतन्त्रमा आएको संकुचन प्रमुख जिम्मेवार पक्ष रहेको यसका साथै प्रभाकारी अनुगमनको अभाव, कर तिर्ने बानीमा सुधार नआउनु, प्राकृत्तिक व्यक्तिको व्यवसाय तथा लगानीको कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्न नसक्नु र करदाताको दायरा अपेक्षित रुपमा विस्तार नहुनु, Tax Morale को कमी जस्ता कारणहरू रहेका छन्।

यसका अतिरिक्त ज्यालाको दरमा वृद्धि नहुँदा रोजगारीको आयमा कमी भएको र अनुगमन प्रभावकारी बनाउन नसक्दा पनि अपेक्षा गरिए अनुरूपको राजस्व संकलन हुन नसकेको हो। उपर्युक्त कर बाहेक अन्य करहरूको राजस्व संकलनमा योगदान रहने नै भएता पनि लगानीमा आयकर, व्याज कर, पूंजीगत लाभ कर, लाभांश र आकस्मिक लाभ करमा समेत उचित अनुगमन हुनु पर्ने देखिन्छ । यसका साथै अर्थतन्त्रको विस्तारको क्रममा यस प्रकारको अवस्था देखिएता पनि क्रमशः आर्थिक विस्तार र लगानीको वातावरणमा अनुकूल सुधार आएमा लगानीको आयकरमा वृद्धि हुन सक्दछ।

३.८ अन्तःशुल्कको संरचनात्मक अवस्थाः

विगतको तथ्यांकलाई विष्लेषण गर्दा आन्तरिक राजस्व असुलीमा अन्तःशुल्कको योगदान आ.व. २०७१।७२ मा, चुरोट बिंडी, मदिरा र वियर, अन्य औद्योगिक उत्पादनको असुली क्रमशः रु ७.१७, रु. १२.६८, रु. ६.८६ र रु. ४.३४ अर्ब गरी जम्मा रु.३१.०५ अर्ब रहेको देखिन्छ। आ.व. २०७४।७५ को तथ्यांकलाई हेर्दा उक्त शीर्षकहरुमा क्रमशः १४.०४ अर्ब, २२.९६ अर्ब, १५.६२ अर्ब र ७.८४ अर्ब गरी जम्मा रु.६०.४६ अर्ब संकलन भएको देखिन्छ। आ.व २०७६।७७ मा आइपुग्दा क्रमशः रु.१८.५५, रु.२०.०५, रु.१४.८२ र रु.११.४२ अर्ब गरी जम्मा रु.६४.८४ अर्ब असुली भएको देखिन्छ।त्यसैगरी आ.व २०७७।७८ को तथ्यांकलाई हेर्दा संकलन क्रमशः २०.३९ अर्ब, २४.३२ अर्ब, २१ अर्ब र १५.८ अर्ब गरी जम्मा रु.८१.५१ अर्ब असुली भएको देखिन्छ। जुन अघिल्लो आर्थिक वर्ष २०७६।७७ को तुलनामा २५ प्रतिशतले वृद्धि हुन गएको देखिन्छ।

तालिका ३४: अन्तःशुल्कको शीर्षकगत संकलन (रु अर्वमा)

Excise Collection - Internal (Rs bn)	Fiscal Year						
	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78
Tobacco base (Cigarettes, Bidi)	7.17	8.95	10.99	14.04	15.12	18.55	20.39
Liquor	12.68	14.5	18.7	22.96	25.22	20.05	24.32
Beer	6.86	8.29	11.19	15.62	20.89	14.82	21
Other Industrial Products	4.344	4.45	6.32	7.84	12.38	11.42	15.8
Total Excise	**31.05**	**36.19**	**47.2**	**60.46**	**73.61**	**64.84**	**81.51**

३.९ आ.व. २०७७/७८ को अन्तःशुल्क तर्फको संकलन संरचनाः

आ.व. २०७७।७८ मा अन्तःशुल्क तर्फ सूर्तिजन्य पदार्थको योगदान रु.२०.३९ अर्ब, मदिराको योगदान रु.२४.३२ अर्ब, वियरको योगदान रु.२१ अर्ब, र अन्य औद्योगिक उत्पादनको योगदान रु.१५.८ अर्ब गरी जम्मा अन्तःशुल्कको कूल योगदान रु.८१.५१ अर्ब रहेको देखिन्छ।

तालिकाः ३५ आ.व. २०७७।०७८ मा अन्तशुल्कको संकलन संरचना

Excise Collection - Internal (Rs bn)	Collection in Billion	Sectior wise contribution on total excise collection (in %)
Tobacco base (Cigarettes, Bidi)	20.39	25.02
Liquor	24.32	29.84
Beer	21	25.76
Other Industrial Products	15.8	19.38
Total Excise	81.51	100.00

Sectorwise contribution on Total Excise collection (in percentage)

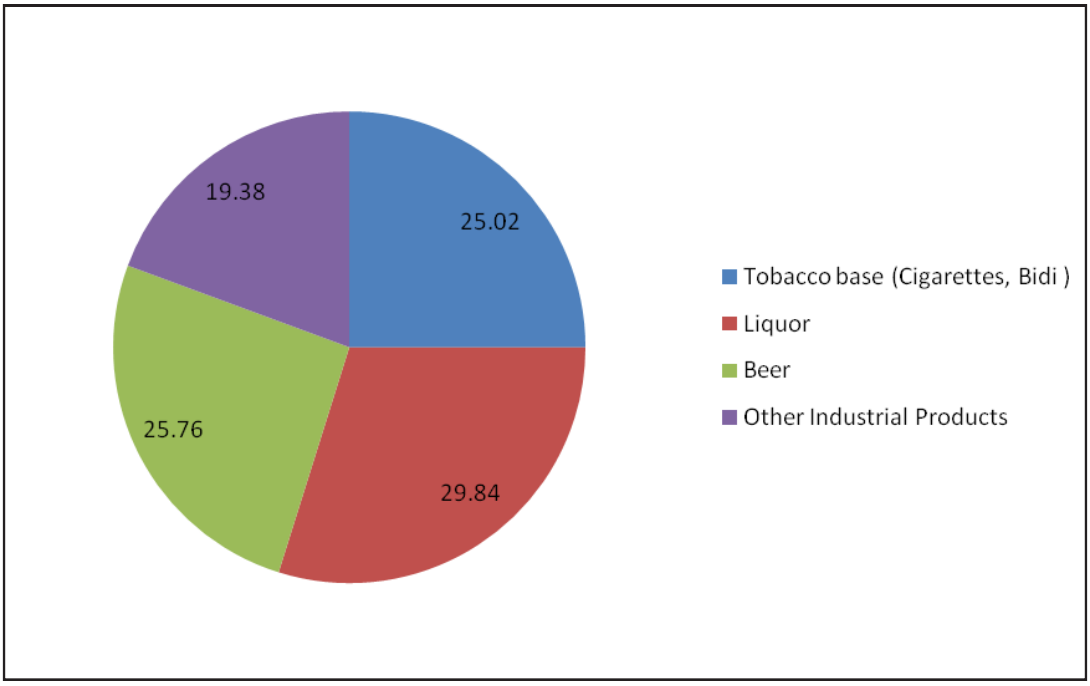

चित्र नं. ७

३.१० आ.व. २०७७/७८ को राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्थाः

आ.व. २०७७।७८ मा आन्तरिक राजस्व विभागलाई आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, शिक्षा सेवा शुल्क तथा स्वास्थ्य सेवा करको गरी जम्मा रु.४५०.३४ अर्ब लक्ष्य तोकिएकोमा रु ४२९.२७ अर्ब संकलन भई लक्ष्यको ९५.३२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको देखिन्छ।

आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका ४५ आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुलाई विभिन्न शीर्षकहरुमा जम्मा रु.५०६.१८ अर्ब लक्ष्य विभाजन गरिएकोमा ४५ वटा कार्यालयहरु मध्ये ३० वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालयको संकलन लक्ष्य पूरा भएको र बांकी १५ वटा कार्यालयको लक्ष्य पुरा नभएको। लक्ष्य पूरा नहुनुमा मुख्य कारण कोभिड १९ को कारणले अर्थतन्त्रमा पर्न गएको संकुचन नै देखिन्छ। जसमध्ये ठूला करदाता कार्यालयलाई जम्मा रु.२०६.८४ अर्ब लक्ष्य तोकिएको उक्त कार्यालयलाई तोकिएको लक्ष्य कूल राजस्व लक्ष्यको ४५ प्रतिशत हुन आउछ। यस आर्थिक वर्षमा उक्त कार्यालयले रु.१६४.४१ अर्ब असुली गरी तोकिएको लक्ष्यको तुलनामा ७९ प्रतिशत प्रगति भएको साथै कूल राजस्व असुलीमा उक्त कार्यालयको हिस्सा ३८ प्रतिशत हुन आएको देखिन्छ।

तालिकाः ३६ ठूला करदाता कार्यालयको राजस्व लक्ष्य र संकलन

कार्यालयको नाम	लक्ष्य	असुली	प्रगति प्रतिशत	कूल असुलीमा प्रगति प्रतिशत
Large Taxpayer Office	206848191	164410659	79.48	38.30
Total Target & collection	450348386	429278827	95.32	

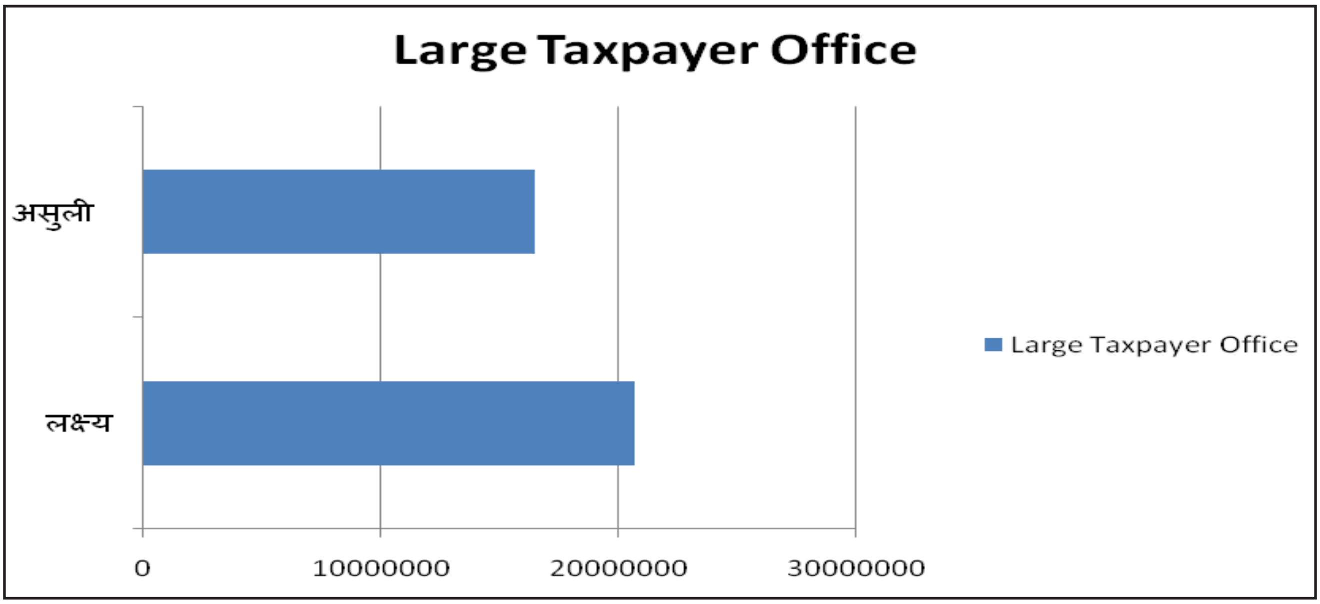

चित्र नं. ८

आ.व. २०७७।७८ मा उपत्यकाभित्र रहेका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुलाई (ठूला करदाता कार्यालय बाहेक) रु.९८ अर्ब ५५ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु.११८ अर्ब ७४ करोड राजस्व संकलन भएको छ। आन्तरिक राजस्व विभागको कुल राजस्व संकलनमा यसको हिस्सा २७.६६ प्रतिशत रहेको छ। ठूला करदाता कार्यालय बाहेक उपत्यकाभित्र रहेका १९ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुमध्ये १३ वटा कार्यालयको

तोकिएको लक्ष्य अनुरुप प्रगति हासिल गरेको देखिन्छ यसमध्ये असुली प्रतिशतका आधारमा सबैभन्दा बढी मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयले १७२.०२ प्रतिशत प्रगति गरेको छ।

तालिकाः ३७ उपत्यकाभित्रका कार्यालयगत राजस्व लक्ष्य र संकलन

सि.न	कार्यालयको नाम	लक्ष्य	असुली	प्रगति प्रतिशत	कूल असुलीमा प्रगति प्रतिशत
1	Inland Revenue Office Balaju	6691496	6088082	90.98	1.42
2	Inland Revenue Office Battishputali	4921783	5923817	120.36	1.38
3	INLAND REVENUE OFFICE BHAKTAPUR	4178224	4484642	107.33	1.04
4	Inland Revenue Office Chabahil	2341553	2983160	127.4	0.69
5	Inland Revenue Office Dhulikhel	2934329	3981823	135.7	0.93
6	Inland Revenue Office Jorpati	1281091	1340354	104.63	0.31
7	Inland Revenue Office Kalanki	3812707	4675049	122.62	1.09
8	Inland Revenue Office Kalimati	3863387	4424325	114.52	1.03
9	Inland Revenue Office Koteshwor	2278550	2518603	110.54	0.59
10	INLAND REVENUE OFFICE LALITPUR -1	11099972	10005652	90.14	2.33
11	Inland Revenue Office Lalitpur-2	3076320	4624474	150.32	1.08
12	Inland Revenue Office Maharajgunj	4471933	4249861	95.03	0.99
13	Inland Revenue Office Naya Baneshwor	5299587	6800274	128.32	1.58
14	Inland Revenue Office Nayasadak	2414269	2422302	100.33	0.56
15	Inland Revenue Office Putalisadak	9390224	8486717	90.38	1.98
16	Inland Revenue Office Tangal	4801447	4466367	93.02	1.04
17	Inland Revenue Office Thamel	1741351	1486949	85.39	0.35
18	Inland Revenue Office Tripureshwor	4736712	6710986	141.68	1.56
19	Medium Level Taxpayer Office	19222680	33067508	172.02	7.70
		98557615	118740945	120.47871	27.66

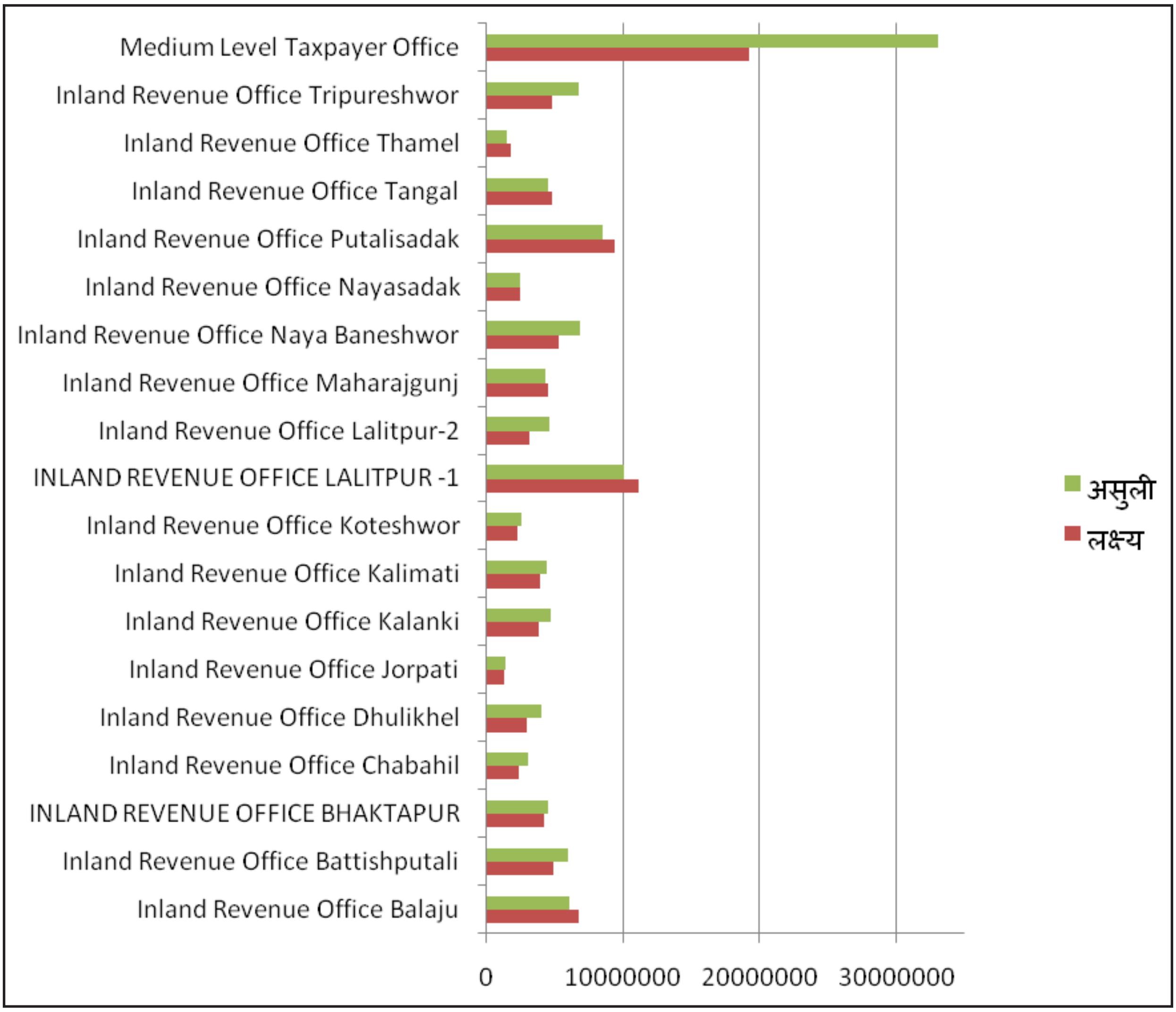

चित्र ९

३.११ उपत्यका बाहिरका आन्तरिक राजस्व कार्यालयको राजस्व संकलनको अवस्थाः

आ.व. २०७७।७८ मा उपत्यका बाहिर रहेका २५ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुलाई रु.१४४ अर्ब ९४ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु.१४६ अर्ब १२ करोड राजस्व संकलन भएको छ। आन्तरिक राजस्व विभागको कुल राजस्व संकलनमा यसको हिस्सा ३४.०४ प्रतिशत रहेको छ। उपत्यका बाहिर रहेका २५ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुमध्ये १७ वटा कार्यालयको तोकिएको लक्ष्य अनुरुप प्रगति हासिल गरेको देखिन्छ यसमध्ये असुली प्रतिशतका आधारमा सबैभन्दा बढी आन्तरिक राजस्व कार्यालय दमकले २०३ प्रतिशत प्रगति गरेको छ।

उपत्यका बाहिरका २५ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुलाई तोकिएको लक्ष्य, असुली तथा कुल राजस्व असुलीमा कार्यालयगत योगदानलाई निम्नानुसार देखाइएको छ।

तालिका ३८ः कार्यालयगत राजस्व लक्ष्य र संकलन (उपत्यका बाहिर)

सि.न	कार्यालयको नाम	लक्ष्य	असुली	प्रगति प्रतिशत	कूल असुलीमा प्रगति प्रतिशत
1	Inland Revenue Office Baglung	862007	1364712	158.32	0.32
2	INLAND REVENUE OFFICE BHADRAPUR	3264485	4120237	126.21	0.96

3	INLAND REVENUE OFFICE BHAIRAHAWA	9805049	12011270	122.5	2.80
4	INLAND REVENUE OFFICE BHARATPUR	18915881	16617059	87.85	3.87
5	INLAND REVENUE OFFICE BIRATNAGAR	8844620	8936593	101.04	2.08
6	INLAND REVENUE OFFICE BIRGUNJ	9816812	8142101	82.94	1.90
7	INLAND REVENUE OFFICE BUTWAL	10642523	10410829	97.82	2.43
8	Inland Revenue Office Dadeldhura	385237	320927	83.31	0.07
9	Inland Revenue Office Damak	704594	1431719	203.2	0.33
10	Inland Revenue Office Damauli	8566837	8503711	99.26	1.98
11	INLAND REVENUE OFFICE DANG	2668745	3163670	118.55	0.74
12	INLAND REVENUE OFFICE DHANGADI	4501054	5562817	123.59	1.30
13	INLAND REVENUE OFFICE DHARAN	2288618	2870041	125.4	0.67
14	INLAND REVENUE OFFICE HETAUDA	5399473	5558406	102.94	1.29
15	Inland Revenue Office Itahari	2797168	2989914	106.89	0.70
16	INLAND REVENUE OFFICE JANAKPUR	4066442	4792612	117.86	1.12
17	Inland Revenue Office Jumla	256011	329718	128.79	0.08
18	Inland Revenue Office Kawasoti	20309440	16615937	81.81	3.87
19	INLAND REVENUE OFFICE KRISHNANAGAR	2142451	2188921	102.17	0.51
20	INLAND REVENUE OFFICE LAHAN	3062295	3310709	108.11	0.77
21	INLAND REVENUE OFFICE MAHENDRANAGAR	2366527	2219916	93.8	0.52
22	INLAND REVENUE OFFICE NEPALGANJ	4469023	4597242	102.87	1.07
23	INLAND REVENUE OFFICE POKHARA	4822785	4679004	97.02	1.09
24	INLAND REVENUE OFFICE SIMARA	12533755	13277990	105.94	3.09
25	Inland Revenue Office Surkhet	1450748	2111171	145.52	0.49

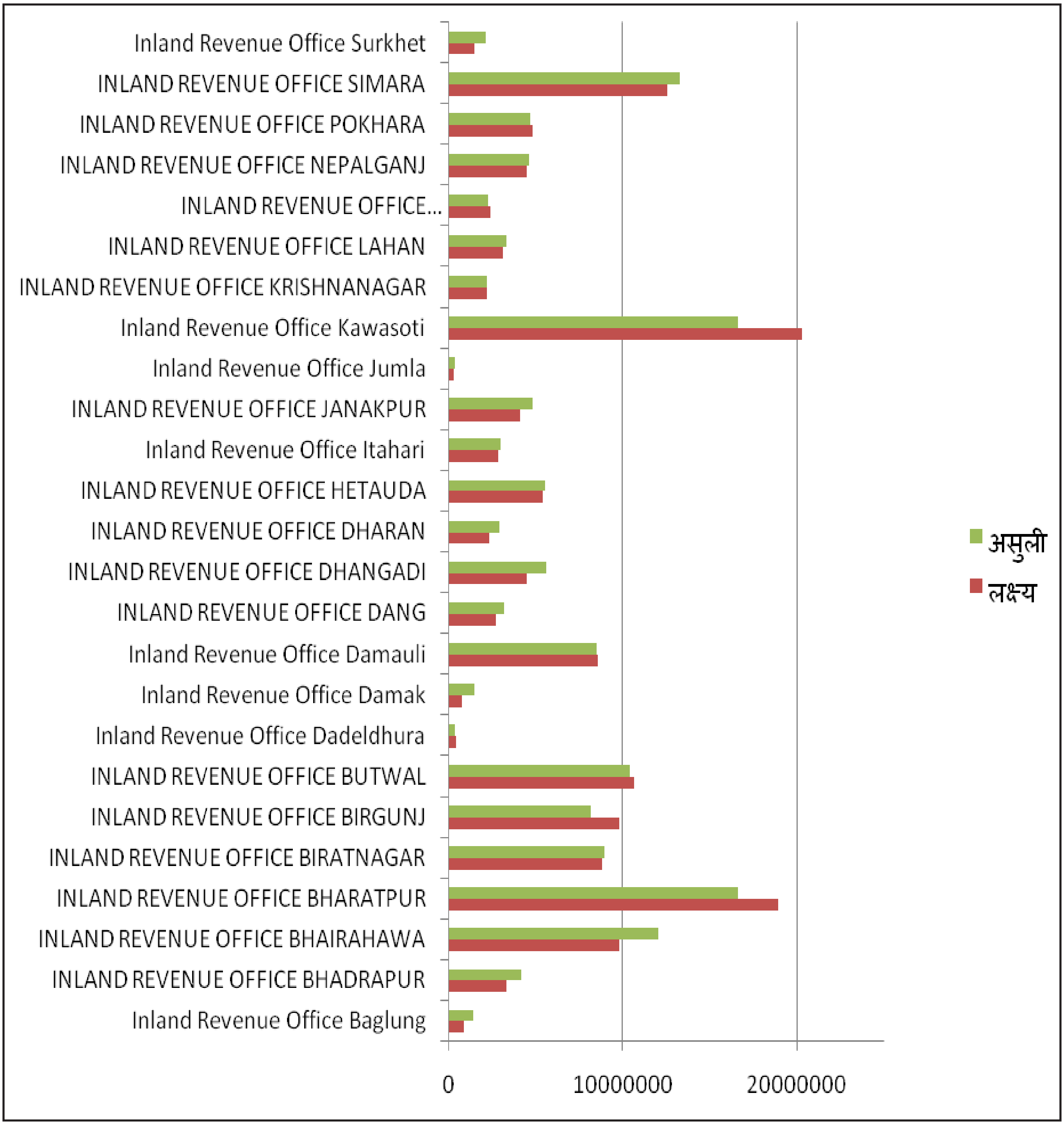

चित्र नं. १०

३.१२ उपत्यकाभित्र र बाहिरकाका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुको राजस्वमा योगदानः

तालिकाः ३९ उपत्यकाभित्र र बाहिरकाका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुको राजस्वमा योगदानः

Office location	Total revenue collection	Contribution percentage on Total Revenue
Inside Valley	283151604	65.96
Outside Valley	146127226	34.04
	429278830	100.00

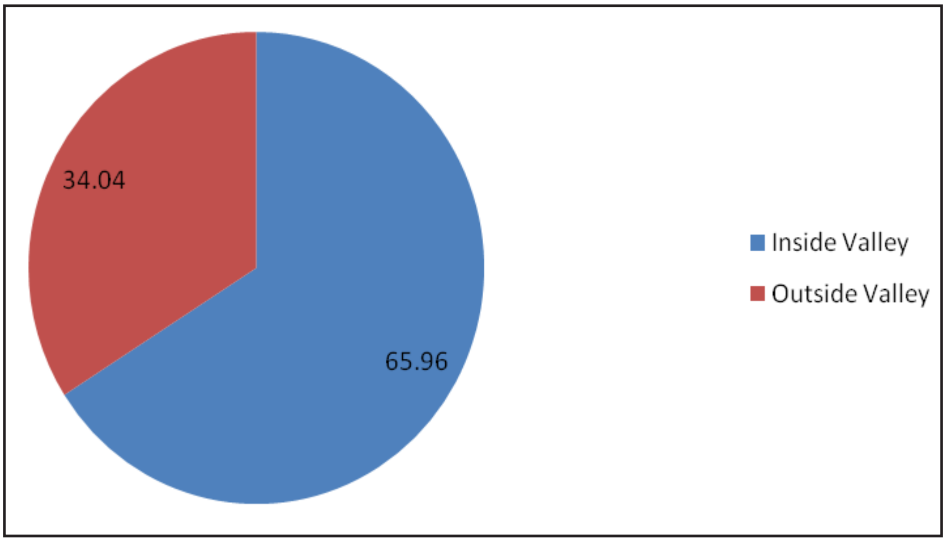

चित्र नं. ११

३.१३ सामाजिक सुरक्षा करः

आर्थिक वर्ष २०६६।६७ देखि सामाजिक सुरक्षा कर लगाउने व्यवस्था शुरु भएको थियो। पारिश्रमिक आय आर्जन गर्ने व्यक्तिहरुबाट करयोग्य आयको १ प्रतिशत सामाजिक सुरक्षा कर लगाउन थालिएको थियो। आ.व. २०७१।७२ देखि २०७७।७८ सम्मको सामाजिक सुरक्षा कर संकलनको अवस्था विश्लेषण गर्दा आर्थिक वर्ष २०७१।७२ मा रु.२ अर्ब ९४ करोड बाट आ.व २०७७।७८ मा आइपुग्दा रु.६ अर्ब ८२ करोड संकलन भई ७ बर्षको अवधिमा २३१ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ। सामाजिक सुरक्षा करमा प्रत्येक वर्ष हुदै गएको बृद्धिको कारण चाहि राजस्व नीतिको PAN FOR ALL को प्रभाव र रोजगारी श्रृजना नै प्रमुख पक्षको रुपमा रहेको देखिन्छ।

तालिका ४०: सामाजिक सुरक्षा कर (Rs in 000)

Fiscal Year	2071/72	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78
Social Security Tax (Rs.000)	2949891	3201204	4332829	5239170	6054252	6446997	6822359

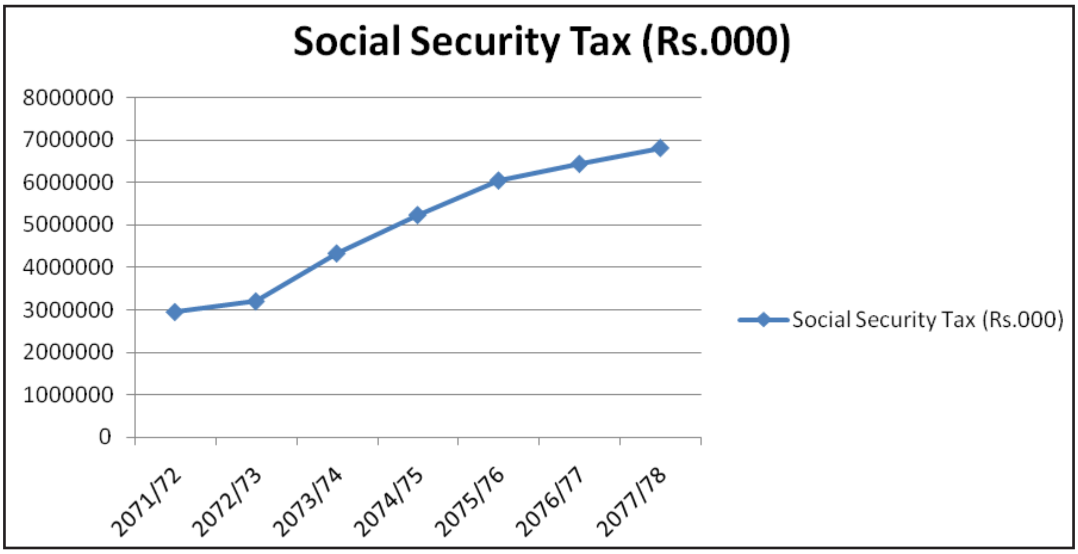

चित्र नं. १२

३.१४ विभिन्न क्षेत्रको आयकरमा योगदानः

पर्यटन व्यवसाय, बैंक र उत्पादनमूलक व्यवसायको आयकरको विगत ६ वर्षको योगदानलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ। पर्यटन व्यवसायको योगदानलाई हेर्दा आ.व. २०७२।७३ मा रु ६७ करोड १७ लाख रहेकोमा पछिल्ला आर्थिक वर्षहरुमा क्रमशः बढ्दै गई आ.व २०७५।७६ मा रु.९३ करोड ३५ लाख पुगेको देखिन्छ, त्यसपछि आर्थिक वर्ष २०७६।७७ र आ.व २०७७।७८ मा यस क्षेत्रको योगदान घट्दै गएको छ। यसको प्रमुख कारण कोभिड १९ को कारण विदेशी पर्यटकको आवागमनमा आएको उच्च संकुचन यसका कारण श्रृजित विदेशी मुद्राको कमी , हवाई क्षेत्रमा भएको लकडाउन र यसबाट पर्यटन व्यवसायमा परेको नकरात्मक असरलाई नै लिन सकिन्छ। त्यस्तै बैंक क्षेत्र र उत्पादनमूलक व्यवसायको योगदान आ.व २०७५।७६ सम्ममा बढ्दै गएको, आ.व २०७६।७७ मा घटेको र पुनः आ.व २०७७।७८ मा बढेको देखिन्छ। यी क्षेत्रको योगदान घट्न गएको मुल कारण विश्वव्यापी रुपमा फैलिएको कोभिड १९ महामारीका कारण मुलुकको अर्थतन्त्रमा पर्न गएको प्रतिकुल प्रभाव नै हो र आ.व २०७७।७८ मा पुन अर्थतन्त्रमा सकरात्मक प्रभाव देखिदै जानु, कोभिड १९ विरुद्धको खोप अभियान संचालन हुदै जानु देखिन्छ। पर्यटन व्यवसाय, बैंक र उत्पादनमूलक व्यवसायको आयकरको विगत ६ वर्षको योगदानलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिका ४१ : विभिन्न क्षेत्रको आयकरमा योगदान (रु. हजारमा)

Heading	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78
Tourism Sector	671738	681962	757019	933,526	844143	474670
Banks	11686028	16378154	18544658	25,873,685	24222598	48034044
Manufacturing Industries	10670632	13847324	17408205	20,709,543	19417823	26433198

३.१५ पूँजीगत लाभकर

आय आर्जनका सबै स्रोतहरुलाई आयकरको दायरामा ल्याई करको आधार विस्तार गर्ने सन्दर्भमा वि.सं. २०५८ देखि पूँजीगत लाभमा कर लगाउन थालिएको हो । यो कर व्यक्तिगत र संस्थागत रुपमा लगाइंदै आएको छ। आ.व. २०७२।७३ देखि आ.व. २०७७।७८ सम्मको पूँजीगत लाभकर असुलीलाई तलको तालिकामा देखाईएको छ।

तालिकाः ४२ पूँजीगत लाभकर (रु. हजारमा)

Heading	2072/73	2073/74	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78
Individual Capital Gain Tax	6669592	7018055	7216729	10129397	8841189	28605485
Corporate Capital Gain Tax	10049691	13726463	933892	1407258	23686883	705485
Total Capital Gain Tax	**16719283**	**20744517**	**8150621**	**11536655**	**32528072**	**29310970**

माथिको विवरणलाई विश्लेषण गर्दा आ.व. २०७२।७३ र आ.व. २०७३।७४ मा पूँजीगत लाभकर असुली वढ्दै गएको देखिन्छ भने आ.व. २०७४।७५ मा केहि घटेको छ भने त्यसपछिका आ.व २०७५।७६ र २०७६।७७ मा पुनः बढेको छ। आ.व २०७६।७७ मा corporate capital gain tax एकदमै धेरै बढेको देखिन्छ यसको प्रमुख कारण N-CELL को पुंजीगत लाभकरको कारण हो। आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा पूँजीगत लाभकर अघिल्लो आ.व को तुलनामा घटेको देखिन्छ।

३.१६ राजस्व संकलनको लागतः

तालिकाः ४३ राजस्व संकलनको लागत विवरण

विषय	आ.ब. ०७६/७७	आ.ब. ०७७/७८
कूल राजस्व संकलन	रु ३८४ अर्ब ५३ करोड	रु.४२९ अर्ब २७ करोड
विभाग तथा कार्यालयबाट भएको कूल खर्च (चालु तथा पुँजीगत)	रु १ अर्ब ३९ करोड	रु.१ अर्ब ६९ करोड
प्रति हजार संकलन लागत	रु ३.६२ पैसा	रु.२.५२ पैसा

आर्थिक वर्ष २०७६।७७ र २०७७।७८ को कर संकलन लागत तालिका ३९ मा समावेश गरिएको छ। जसअनुसार गत आर्थिक वर्ष ०७६।७७ मा प्रतिहजार कर संकलन लागत ३ रुपैयाँ ६२ पैसा रहेकोमा आ.व. २०७७।७८ मा कर संकलन लागत २ रुपैयाँ ५२ पैसामा रहेको छ। कर संकलन लागत घट्दै गएको देखिन्छ। यसका आधार विश्लेषण गर्दा कर प्रणालीमा भएको सुधार, कर प्रशासनको प्रशासनिक कुशलता, खर्च मितव्यीता मापदण्डको परिपालना र करदाताको कर सहभागिताको स्तर बढ्नुलाई लिन सकिन्छ।

अनुसूची

अनुसूची १

IRD OFFICEWISEActive REGISTRATION STATUS UPTO FY 2077.78					
OFFCODE	OFFICE_NAME	IT	VAT	EXCISE	PPAN
11	Inland Revenue Office Bhadrapur	40,060	5,278	3,718	55,330
12	Inland Revenue Office Biratnagar	35,774	6,996	3,028	106,999
13	Inland Revenue Office Dharan	13,171	1,811	1,164	38,282
14	Inland Revenue Office Janakpur	29,908	6,553	1,270	53,280
15	Inland Revenue Office Lahan	28,542	4,237	1,871	42,915
16	Inland Revenue Office Simra	11,783	1,915	861	39,237
17	Inland Revenue Office Birgunj	34,260	8,434	1,560	57,763
18	Inland Revenue Office Hetauda	25,902	4,954	1,510	45,109
19	Inland Revenue Office Bharatpur	37,880	7,131	3,017	89,815
20	Inland Revenue Office Dhangadi	27,869	4,749	3,374	69,986
21	Inland Revenue Office Mahendranagar	23,355	2,641	2,802	33,410
22	Inland Revenue Office Pokhara	55,991	11,150	4,213	108,946
23	Inland Revenue Office Lalitpur-1	26,774	8,069	916	102,928
24	Inland Revenue Office Bhairahawa	33,377	5,556	3,096	53,098
26	Inland Revenue Office Nepalganj	32,960	5,590	2,506	82,427
29	Inland Revenue Office Bhaktapur	29,929	7,124	1,524	60,443
30	Inland Revenue Office Krishnanagar	8,812	1,354	1,090	25,640
33	Inland Revenue Office Butwal	35,131	7,502	3,001	83,369
34	Inland Revenue Office Lalitpur-2	35,725	7,450	1,101	35,876
35	Inland Revenue Office Jorpati	26,739	4,718	1,156	5,793
51	Inland Revenue Office Dang	33,998	4,080	3,363	72,553
52	Large Taxpayer Office	551	397	2	556
53	Middle Level Taxpayer Office	568	423	3	456
1,101	Taxpayer Service Office Illam	12,171	1,002	850	14,905
1,102	Inland Revenue Office Damak	19,570	2,158	1,641	19,864
1,103	Taxpayer Service Office Phidim	9,271	981	352	12,219
1,201	Taxpayer Service Office Biratchowk	11,562	1,026	942	11,730
1,202	Taxpayer Service Office Pathari	13,022	969	1,015	793
1,301	Inland Revenue Office Itahari	32,550	4,674	2,224	57,507
1,302	Taxpayer Service Office Dhankuta	10,700	737	684	12,465
1,303	Taxpayer Service Office Khandbari	5,934	519	354	8,874
1,304	Taxpayer Service Office Bhojpur	4,506	297	207	1,039
1,401	Taxpayer Service Office Bardibash	7,885	1,302	400	18,909
1,402	Taxpayer Service Office Jaleshwor	10,480	1,675	529	694
1,403	Taxpayer Service Office Malangawa	10,138	1,418	441	15,188
1,404	Taxpayer Service Office Sindhuli	11,354	1,235	454	834
1,405	Taxpayer Service Office Lalbandi	12,165	1,615	317	140
1,501	Taxpayer Service Office Gaighat	12,663	1,557	1,083	18,936
1,502	Taxpayer Service Office Rajbiraj	18,566	2,841	1,412	14,658
1,503	Taxpayer Service Office Khotang	4,136	323	282	5,972
1,505	Taxpayer Service Office Okhaldhunga	7,192	501	240	622

1,601	Taxpayer Service Office Gaur	9,114	1,670	580	14,288
1,602	Taxpayer Service Office Chandrapur	12,071	1,874	450	1,604
1,603	Taxpayer Service Office Kalaiya	12,937	1,662	599	1,080
1,901	Inland Revenue Office Kawasoti	21,173	2,368	1,768	15,847
1,902	Taxpayer Service Office Khairhani	19,359	2,300	1,571	2,262
2,001	Taxpayer Service Office Lamki	19,721	1,919	1,868	15,456
2,101	Inland Revenue Office Dadeldhura	18,984	1,942	1,569	15,820
2,102	Taxpayer Service Office Dipayal Silgadhi	5,926	390	78	15
2,103	Taxpayer Service Office Sanphebagar	9,429	900	47	1
2,201	Inland Revenue Office Damauli	20,024	2,067	1,804	29,223
2,202	Inland Revenue Office Baglung	16,322	1,421	1,057	27,090
2,203	Taxpayer Service Office Beshisahar	9,398	831	481	1,707
2,204	Taxpayer Service Office Syangja	12,547	1,242	763	741
2,205	Taxpayer Service Office Kushma	7,259	515	515	985
2,206	Taxpayer Service Office Gorkha	12,868	1,120	824	1,472
2,401	Taxpayer Service Office Parasi	18,539	1,922	1,461	1,446
2,501	Inland Revenue Office Tangal	14,265	4,041	702	51,272
2,502	Inland Revenue Office Maharajgunj	36,071	7,897	2,421	65,778
2,503	Inland Revenue Office Balaju	37,442	7,811	2,426	60,620
2,504	Inland Revenue Office Kalanki	24,542	5,821	1,319	51,980
2,505	Inland Revenue Office Kalimati	25,090	5,788	1,243	48,553
2,506	Taxpayer Service Office Galchhi	33,582	3,252	1,961	21,740
2,601	Inland Revenue Office Surkhet	38,427	3,906	2,314	44,006
2,602	Inland Revenue Office Jumla	10,994	1,276	475	9,726
2,603	Taxpayer Service Office Gulariya	16,834	1,383	1,522	3,255
2,701	Inland Revenue Office Putalisadak	27,026	8,324	752	90,759
2,702	Inland Revenue Office Naya Baneshwor	28,294	9,939	987	73,007
2,703	Inland Revenue Office Battishputali	15,938	4,267	896	42,626
2,704	Inland Revenue Office Chabahil	19,235	4,360	921	69,088
2,705	Inland Revenue Office Koteshwor	20,494	5,733	1,043	54,600
2,801	Inland Revenue Office Tripureshwor	13,070	4,648	374	41,491
2,802	Inland Revenue Office Nayasadak	17,778	6,792	291	33,088
2,803	Inland Revenue Office Thamel	11,882	2,837	347	33,974
2,901	Inland Revenue Office Dhulikhel	33,085	4,229	1,454	38,124
2,902	Taxpayer Service Office Charikot	7,998	1,021	120	1,230
2,903	Taxpayer Service Office Manthali	6,882	700	146	134
3,001	Taxpayer Service Office Taulihawa Kapilbastu	14,024	1,957	1,215	828
3,002	Taxpayer Service Office Sandhikharka	6,920	479	729	3
3,301	Taxpayer Service Office Tansen	10,766	1,181	1,104	17,057
3,302	Taxpayer Service Office Tamghas Gulmi	9,692	645	913	835
5,101	Taxpayer Service Office Salyan	13,869	1,004	1,114	4,494
5,102	Taxpayer Service Office Chakchake Pyuthan	11,491	1,026	1,027	841

अनुसूची २

IRD VAT REGISTRATION STATUS FY 2077-078

OFFCODE	OFFICE_NAME	MONTHLY	TRIMESTER	BIOMONTHLY
11	Inland Revenue Office Bhadrapur	719	0	0
12	Inland Revenue Office Biratnagar	845	2	0
13	Inland Revenue Office Dharan	293	0	0
14	Inland Revenue Office Janakpur	1,280	0	0
15	Inland Revenue Office Lahan	686	2	0
16	Inland Revenue Office Simra	362	0	0
17	Inland Revenue Office Birgunj	943	2	0
18	Inland Revenue Office Hetauda	694	5	0
19	Inland Revenue Office Bharatpur	925	1	0
20	Inland Revenue Office Dhangadi	841	1	0
21	Inland Revenue Office Mahendranagar	408	0	0
22	Inland Revenue Office Pokhara	1,394	0	0
23	Inland Revenue Office Lalitpur-1	860	0	0
24	Inland Revenue Office Bhairahawa	783	0	0
26	Inland Revenue Office Nepalganj	839	0	0
29	Inland Revenue Office Bhaktapur	1,173	1	0
30	Inland Revenue Office Krishnanagar	122	0	0
33	Inland Revenue Office Butwal	1,101	3	0
34	Inland Revenue Office Lalitpur-2	999	0	0
35	Inland Revenue Office Jorpati	630	0	0
51	Inland Revenue Office Dang	666	1	0
52	Large Taxpayer Office	1	0	0
1,101	Taxpayer Service Office Illam	194	0	0
1,102	Inland Revenue Office Damak	296	0	0
1,103	Taxpayer Service Office Phidim	164	0	0
1,201	Taxpayer Service Office Biratchowk	165	0	0
1,202	Taxpayer Service Office Pathari	192	0	0
1,301	Inland Revenue Office Itahari	739	0	0
1,302	Taxpayer Service Office Dhankuta	81	1	0
1,303	Taxpayer Service Office Khandbari	109	0	0
1,304	Taxpayer Service Office Bhojpur	43	0	0
1,401	Taxpayer Service Office Bardibash	303	0	0
1,402	Taxpayer Service Office Jaleshwor	477	0	0
1,403	Taxpayer Service Office Malangawa	222	0	0
1,404	Taxpayer Service Office Sindhuli	248	0	0

1,405	Taxpayer Service Office Lalbandi	319	0	0
1,501	Taxpayer Service Office Gaighat	227	0	0
1,502	Taxpayer Service Office Rajbiraj	454	1	0
1,503	Taxpayer Service Office Khotang	50	0	0
1,505	Taxpayer Service Office Okhaldhunga	114	0	0
1,601	Taxpayer Service Office Gaur	277	0	0
1,602	Taxpayer Service Office Chandrapur	423	0	0
1,603	Taxpayer Service Office Kalaiya	316	0	0
1,901	Inland Revenue Office Kawasoti	435	0	0
1,902	Taxpayer Service Office Khairhani	349	2	0
2,001	Taxpayer Service Office Lamki	352	0	0
2,101	Inland Revenue Office Dadeldhura	300	0	0
2,102	Taxpayer Service Office Dipayal Silgadhi	40	0	0
2,103	Taxpayer Service Office Sanphebagar	207	0	0
2,201	Inland Revenue Office Damauli	314	0	0
2,202	Inland Revenue Office Baglung	201	0	0
2,203	Taxpayer Service Office Beshisahar	145	0	0
2,204	Taxpayer Service Office Syangja	176	0	0
2,205	Taxpayer Service Office Kushma	83	0	0
2,206	Taxpayer Service Office Gorkha	129	0	0
2,401	Taxpayer Service Office Parasi	245	0	0
2,501	Inland Revenue Office Tangal	473	0	0
2,502	Inland Revenue Office Maharajgunj	911	0	0
2,503	Inland Revenue Office Balaju	1,012	1	0
2,504	Inland Revenue Office Kalanki	945	3	0
2,505	Inland Revenue Office Kalimati	738	1	0
2,506	Taxpayer Service Office Galchhi	415	0	0
2,601	Inland Revenue Office Surkhet	698	0	0
2,602	Inland Revenue Office Jumla	185	0	1
2,603	Taxpayer Service Office Gulariya	239	0	0
2,701	Inland Revenue Office Putalisadak	657	4	0
2,702	Inland Revenue Office Naya Baneshwor	1,479	1	0
2,703	Inland Revenue Office Battishputali	494	0	0
2,704	Inland Revenue Office Chabahil	632	1	0
2,705	Inland Revenue Office Koteshwor	992	0	0
2,801	Inland Revenue Office Tripureshwor	434	0	0
2,802	Inland Revenue Office Nayasadak	443	0	0
2,803	Inland Revenue Office Thamel	237	1	0

2,901	Inland Revenue Office Dhulikhel	596	0	0
2,902	Taxpayer Service Office Charikot	147	0	0
2,903	Taxpayer Service Office Manthali	129	0	0
3,001	Taxpayer Service Office Taulihawa Kapilbastu	229	0	0
3,002	Taxpayer Service Office Sandhikharka	60	1	0
3,301	Taxpayer Service Office Tansen	149	0	0
3,302	Taxpayer Service Office Tamghas Gulmi	130	0	0
5,101	Taxpayer Service Office Salyan	168	0	0
5,102	Taxpayer Service Office Chakchake Pyuthan	165	0	0
	TOTAL	**37,710**	**35**	**1**

अनुसुची ३

IRD OFFICEWISE IT REGISTRATION TAXPAYER TYPEWISE TOTAL IN FY 2077-78

INDIVIDUAL	PRIVATE_LIMITED	PUBLIC_LIMITED	COOPERATIVES	CORPORATION	PARTNERSHIP_ FIRMS	PAROPKARI	NGO	INGO	EDUCATIONAL	HOSPITAL	JOINT_VENTURE	PROFIT_NOT_	OTHERS	TOTAL
5,382	331	0	11	1	144	88	1	0	2	0	25	2	289	6,276
4,172	347	0	10	1	118	15	42	1	10	0	19	3	171	4,909
1,670	128	0	3	0	30	7	6	0	1	0	17	1	41	1,904
3,643	458	0	79	1	44	47	72	0	4	0	21	3	93	4,465
4,060	187	0	66	1	34	1	36	0	1	0	6	0	246	4,638
1,612	108	0	12	0	23	4	11	0	2	0	0	0	45	1,817
2,954	292	0	42	0	54	0	28	0	4	0	15	0	87	3,476
3,542	378	0	13	1	55	19	24	0	2	0	30	6	218	4,288
4,781	561	0	15	3	124	7	0	0	2	0	29	3	183	5,708
4,001	265	0	22	0	95	4	44	1	2	0	46	4	173	4,657
3,766	103	0	28	0	42	5	12	0	0	0	49	0	142	4,147
8,211	830	0	23	1	137	95	22	0	9	0	39	10	153	9,530
824	750	0	5	0	35	11	13	1	3	0	120	18	7	1,787
4,437	322	0	20	0	94	19	3	0	6	0	28	0	86	5,015
4,468	342	0	2	0	85	3	141	9	4	0	42	8	6	5,110
2,836	958	0	18	0	65	54	50	0	6	0	52	8	7	4,054
1,264	38	0	1	0	8	0	2	0	0	0	5	0	109	1,427
4,262	455	0	16	0	152	3	6	1	0	0	38	4	101	5,038
3,281	902	0	41	2	101	10	24	0	4	0	50	25	79	4,519
2,352	681	0	19	1	43	7	34	0	4	0	48	36	61	3,286
4,972	281	0	9	0	139	4	22	0	4	0	29	2	299	5,761
1,934	59	0	12	1	36	0	9	0	0	0	16	2	258	2,327
3,071	147	0	9	0	57	1	1	0	1	0	9	0	217	3,513
1,298	60	0	27	1	28	8	20	0	1	0	23	0	314	1,780
2,030	127	0	2	1	26	0	0	0	0	0	1	0	397	2,584
2,125	103	0	1	0	28	1	2	0	0	0	1	0	77	2,338
4,173	326	0	30	0	71	5	10	0	2	0	19	0	232	4,868
1,652	32	0	21	0	13	9	2	0	1	0	8	0	363	2,101
960	65	0	2	0	9	0	0	0	0	0	8	0	149	1,193
875	14	0	15	0	11	0	15	0	1	0	3	0	307	1,241
1,296	113	0	8	0	20	1	2	0	0	0	0	2	99	1,541
1,881	86	0	27	0	15	17	33	0	1	0	1	3	38	2,102
1,570	96	0	37	0	6	11	9	0	4	0	6	0	125	1,864
2,120	155	0	6	0	28	15	2	0	0	0	14	1	173	2,514
2,050	170	0	29	0	15	8	10	1	1	0	2	0	124	2,410
2,000	80	0	10	0	42	0	16	0	4	0	14	0	195	2,361
2,379	138	0	99	0	18	6	35	1	11	0	10	0	253	2,950
785	27	0	20	0	25	0	14	0	0	0	7	0	18	896

1,666	70	0	23	0	35	0	51	0	3	0	3	1	125	1,977
1,410	57	0	16	1	10	0	23	1	1	0	4	0	249	1,772
2,093	138	0	7	1	17	0	12	0	6	0	4	0	173	2,451
1,930	74	0	34	2	20	3	24	0	4	0	5	0	118	2,214
4,078	177	0	2	0	82	1	4	0	0	0	3	0	323	4,670
3,788	197	0	9	5	59	5	5	0	1	0	1	3	82	4,155
3,175	132	0	14	0	34	5	3	0	3	0	8	0	310	3,684
3,421	57	0	31	1	38	2	9	0	0	0	11	1	307	3,878
899	17	0	4	0	26	3	13	0	1	0	1	0	36	1,000
1,430	62	0	18	5	12	5	8	0	0	0	6	0	48	1,594
3,578	174	0	17	0	43	38	3	1	1	0	4	0	328	4,187
2,870	86	0	50	0	263	2	69	0	2	0	24	1	74	3,441
1,816	50	0	9	4	60	0	47	3	0	0	4	2	249	2,244
2,351	93	0	43	0	35	6	35	0	0	0	17	1	164	2,745
1,184	23	0	11	0	11	5	14	0	1	0	3	1	106	1,359
2,302	87	0	26	0	43	0	2	0	0	0	10	0	327	2,797
3,918	119	0	4	0	42	0	3	0	0	0	5	0	154	4,245
458	486	0	2	0	13	2	11	1	0	0	24	20	12	1,029
1,661	1,018	0	13	1	41	0	40	1	0	0	46	26	16	2,863
2,806	994	0	20	1	52	1	80	0	2	0	12	18	149	4,135
2,003	823	0	9	0	66	4	8	0	0	0	29	11	92	3,045
1,222	709	0	8	0	28	4	17	0	1	0	38	17	37	2,081
6,213	287	0	34	0	80	82	67	1	2	0	22	3	607	7,398
6,312	280	0	122	24	103	2	23	0	1	0	32	2	743	7,644
1,538	75	0	107	13	53	0	28	0	0	0	16	0	21	1,851
2,893	77	0	24	4	26	3	73	1	3	0	25	0	59	3,188
445	723	0	0	0	14	1	26	0	0	0	31	34	14	1,288
791	1,207	0	5	0	30	6	17	0	0	0	299	43	1	2,399
502	458	0	2	0	17	3	12	0	0	0	35	15	3	1,047
1,317	510	0	7	0	31	15	9	0	0	0	26	14	8	1,937
1,388	879	0	10	0	36	0	6	1	2	0	94	21	29	2,466
309	362	0	0	0	9	22	2	0	1	0	21	15	2	743
557	230	0	6	0	10	0	3	0	1	0	3	1	8	819
400	176	0	0	0	7	3	3	0	0	0	3	3	1	596
4,436	511	0	56	0	168	1	162	0	4	0	70	12	725	6,145
980	105	0	18	1	36	9	18	0	0	0	17	2	266	1,452
1,152	115	0	28	0	128	0	28	0	0	0	11	2	80	1,544
2,166	69	0	16	0	34	2	4	0	1	0	0	0	194	2,486
935	17	0	13	0	19	0	10	0	0	0	10	0	162	1,166
1,493	78	0	15	0	30	0	1	0	0	0	3	0	190	1,810
1,602	45	0	8	21	30	1	0	1	0	0	23	0	225	1,956
2,041	78	0	44	6	24	0	6	0	1	0	9	0	648	2,857
2,013	50	0	8	4	19	0	8	0	1	0	17	0	161	2,281
198,231	**22,490**	**0**	**1,703**	**109**	**4,004**	**721**	**1,760**	**26**	**140**	**0**	**1,879**	**410**	**13,561**	**245,034**

अनुसूची ४

Sectorwise Collection Report

(Rs. in 000)

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change %	Current Year	Change %
Corporate Income Tax						
1	Income Tax From Government Corporation-11121	7642160	11023060	44.24	5525603	-49.87
2	Income Tax From Public Limited Companies-11122	47888713	47196738	-1.44	52735109	11.73
3	Private Limited Companies-11123	37390121	32036150	-14.32	38042023	18.75
4	Other Companies-11124	10324972	8876202	-14.03	8231794	-7.26
	Total	**103245966**	**99132150**	**-3.98**	**104534529**	**5.45**
Personal Income Tax						
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	21276771	22212701	4.4	25915613	16.67
6	Remuneration-11112	21956151	25009467	13.91	26922285	7.65
7	Social Security Tax-11211	6054627	6463122	6.75	6810608	5.38
8	Capital Gain Tax Individual-11113	10135972	9089309	-10.33	28661730	215.33
	Total	**59423521**	**62774599**	**5.64**	**88310236**	**40.68**
Investment Income Tax						
9	Rent & Lease-11131	3348723	2647968	-20.93	2860860	8.04
10	Interest-11132	18828858	22009558	16.89	22313700	1.38
11	Capital Gain Tax Corporate-11125	1407258	23686508	1583.17	702938	-97.03
12	Dividend-11133	4966967	5941011	19.61	5553742	-6.52
13	Other income of investment-11134	36183	66123	82.75	95254	44.06
14	Windfall Gain Tax-11135	235865	260563	10.47	184405	-29.23
15	Other Income Tax-11139	1180962	1226977	3.9	1388682	13.18
	Total	**30004816**	**55838708**	**86.1**	**33099581**	**-40.72**

Value Added Tax						
16	Production-33311	29552006	27618538	-6.54	35205503	27.47
17	Sales and Distribution-33313	19957799	22460189	12.54	27654462	23.13
18	Contract & Consultancy-33314	20382382	31826879	56.15	35047510	10.12
19	Tourism Industries-33315	2778321	2027920	-27.01	698591	-65.55
20	Communication, Insurance, Aviation Fee and Other Services-33316	10862560	9704225	-10.66	12747524	31.36
21	Reverse charge-33317	4777494	4529705	-5.19	5079821	12.14
	Total	**88310562**	**98167456**	**11.16**	**116433411**	**18.61**
Excise Tax						
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-33331	15118532	18543971	22.66	20384974	9.93
23	Liquor-33332	25215683	20060336	-20.45	24317847	21.22
24	Beer-33333	20887081	14819192	-29.05	21006863	41.75
25	Other Industrial Production-33334	12390952	11416927	-7.86	15804108	38.43
	Total	**73612248**	**64840426**	**-11.92**	**81513792**	**25.71**
Health Service Tax						
26	Health Service Tax-11442	440919	211221	-52.1	48915	-76.84
27	Health Risk Tax-11461	2065255	3243938	57.07	4971119	53.24
	Total	**2506174**	**3455159**	**37.87**	**5020034**	**45.29**
Education Tax						
28	Education Fees (school,college)-11443	305676	45877	-84.99	18864	-58.88
29	Education Fees (foreign study)-11444	768670	537201	-30.11	348380	-35.15
	Total	**1074346**	**583078**	**-45.73**	**367244**	**-37.02**
30	Other Administrative Fees -14227	0	0	0	0	0
31	Foreign Employment Supply Service -11441	0	0	0	0	0
	Total	**0**	**0**		**0**	
	Total Tax Collection	**358177633**	**384791576**	**7.43**	**429278827**	**11.56**

अनुसूची ५
आन्तरिक राजस्व विभागको संगठन संरचना

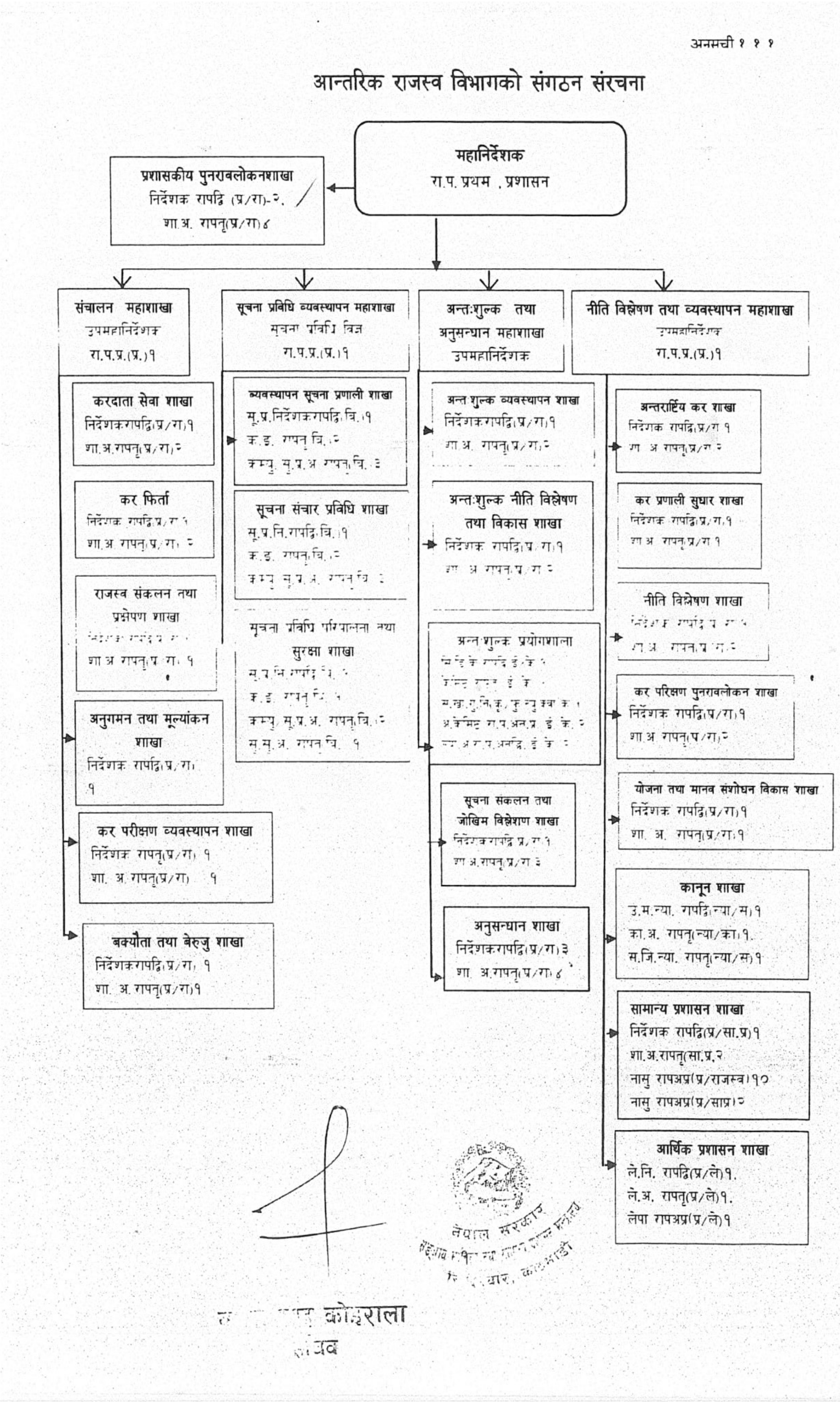

अनुसूची ६

आन्तरिक राजस्व कार्यालय तथा करदाता सेवा कार्यालयको सम्पर्क नम्बर

सि.नं.	कार्यालय	टेलिफोन नं
१	ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुर	५०१००५०
२	मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय, बबरमहल काठमाडौ	४२२१९६६
करदाता सेवा कार्यालयवाट स्तरोन्नती भई आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु		
३	आ.रा.का. ईटहरी	०२५-५८१६५५
४	आ.रा.का. कावासोती	०७८-५४०५०२
५	आ.रा.का. जुम्ला	०८७-५२०५५२
६	आ.रा.का. डडेलधुरा	०९६-४१०३०८
नयाँ आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु		
७	आ.रा.का. जोरपाटी	४९१४१९०
साविकका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु		
८	आ.रा.का. भद्रपुर	०२३-४५५०१२
९	आ.रा.का. दमक	०२३-५८५७५२
१०	आ.रा.का. विराटनगर	०२१-५३०१६६
११	आ.रा.का. धरान	०२५-५२०९८२
१२	आ.रा.का. लाहान	०३३-५६०१८८
१३	आ.रा.का. जनकपुर	०४१-५२०१३६
१४	आ.रा.का. सिमरा	०५३-५२०९३०
१५	आ.रा.का. विरगन्ज	०५१-५३०२७५
१६	आ.रा.का. धुलिखेल	०११-४९०७८६
१७	आ.रा.का. भक्तपुर	६६१७८०४
१८	आ.रा.का. ललितपुर-१	५०१०१९९
१९	आ.रा.का. ललितपुर-२	५५३६९३२
२०	आ.रा.का. टंगाल	४४३९४७६
२१	आ.रा.का. महाराजगञ्ज	४४३५७३८
२२	आ.रा.का. बालाजु	४३८९७९३
२३	आ.रा.का. कालिमाटी	५२३४९४२
२४	आ.रा.का. कलंकी	५२१८९५१
२५	आ.रा.का. पुतलीसडक	४२५५०८२
२६	आ.रा.का. बानेश्वर	४४८४६७१
२७	आ.रा.का. बत्तीसपुतली	४११३६९०
२८	आ.रा.का. चावहिल	४८१२०८०
२९	आ.रा.का. कोटेश्वर	५१९९१४७
३०	आ.रा.का. त्रिपुरेश्वर	४२३०५६३
३१	आ.रा.का. नयाँसडक	४२६६५७२

३२	आ.रा.का. ठमेल	४२२७६०४
३३	आ.रा.का. हेटौडा,	०५७-५२३१०१
३४	आ.रा.का. भरतपुर	०५६-५२०१०६
३५	आ.रा.का. दमौली	०६५-५६०१२९
३६	आ.रा.का. वाग्लुङ	०६८-५२०१२९
३७	आ.रा.का. पोखरा	०६१-४६४४४९
३८	आ.रा.का. भैरहवा	०७१-५२०८५७
३९	आ.रा.का. वुटवल	०७१-५५६१७३
४०	आ.रा.का. कृष्णनगर	०७६-५२०६२७
४१	आ.रा.का. दाङ	०८२-५२२१०९
४२	आ.रा.का. नेपालगञ्ज	०८१-५२०१५९
४३	आ.रा.का. सुर्खेत	०८३-५२५१७२
४४	आ.रा.का. धनगढी	०९१-४१७४६०
४५	आ.रा.का. महेन्द्रनगर	०९९-५२११०६
साविकका करदाता सेवा कार्यालयहरु		
१	क.से.का. इलाम	०२७-५२०११२
२	क.से.का. फिदिम	०२४-५२११३१
३	क.से.का. खाँदबारी	०२९-५६०८१७
४	क.से.का. धनकुटा	०२६-५२२१४१
५	क.से.का. विराटचोक	०२१-५४५९७९
६	क.से.का. राजविराज	०३१-५२०२६७
७	क.से.का. उदयपुर	०३५-४२१५४१
८	क.से.का. लुक्ला	०३८-५५०१४२
९	क.से.का. बर्दिवास	०४४-५५०४६९
१०	क.से.का. मलङ्गवा	०४६-२०४५३
११	क.से.का. गौर	०५५-५२१४२९
१२	क.से.का. पाल्पा	०७५-५२०११७
१३	क.से.का. लम्की	०९१-५४०४५५
नयाँ करदाता सेवा कार्यालयहरु		
१	क.से.का. भोजपुर	०२९-४२०६३३
२	क.से.का. पथरी	०२१-५५५१२२
३	क.से.का. दिक्तेल	०३६-४२००१०
४	क.से.का. ओखलढुङ्गा	०३७-५२०७२९
५	क.से.का. जलेश्वर	०४४-५२०८५५
६	क.से.का. लालवन्दी	
७	क.से.का. कलैया	०५३-५५२०३२
८	क.से.का. चन्द्रपुर	०५५-५४०६३४

९	क.से.का. सिन्धुली	०४७-५२१३५८
१०	क.से.का. मन्थली	०४८-५४००५५
११	क.से.का. चरिकोट	०४९-४१२७५
१२	क.से.का. गल्छी	०१०-४०३२३३
१३	खैरहनी चितवन	
१४	क.से.का गोरखा	०६४-४२००६६
१५	क.से.का वेशिसहर	०६६-५२१४६७
१६	क.से.का. परासी	
१७	क.से.का. पुतलीवजार	
१८	क.से.का. कुश्मा	०६७-४२२२३०
१९	क.से.का. तम्घास	०५९-५२१०१९
२०	क.से.का. सन्धीखर्क	०७७-४२०९२०
२१	क.से.का. तौलिहवा	०७६-५६०९४३
२२	क.से.का. चकचके-प्यूठान	
२३	क.से.का. श्रीनगर-सल्यान	०८८-४००१६४
२४	क.से.का. गुलरिया	०८४-४२०७२५
२५	क.से.का. साँफेबगर-अछाम	०९७-६२५२७४
२६	क.से.का. दिपायल	०९४-५९००३०

Call Center

मूल्य अभिबृद्धि कर , आय कर , अन्तःशुल्क र कर प्रशासन सम्वन्धी जानकारीका लागि टोल फ्री नम्वर १६६००१४०००० मा फोन गर्नुहोस वा www.ird.gov.np मा Log-onगरीFAQ मा क्लिक गर्नुहोस् ।